

ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ 49.

- Παιδεία καὶ πτωχεία κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας.—ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΤΙΚΑ.—Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικῆς σχολῆς, ὑπὸ Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών.
- Ψυχῆς ἰατρὸς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, (ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ὑπὸ * *).
- Παιδευτικά.—Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΡ' ἩΜΙΝ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ, ὑπὸ Γεωρ. Α. Παχτίκου.
- Ἄγροτικὸν εἰδύλλιον, ὑπὸ Μεγελίου Π. Φιλανθίδου.
- Οἱ ἐν τῷ ὄρει Ἄτλαντι νάνοι, (ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ).
- Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις.—Αἱ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΟΡΕΙΟΝ ΠΟΛΟΝ ΕΚΔΡΟΜΑΙ.—ΤΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΝ.—ΜΗΧΑΝΙΚΑ.—ΧΡΟΝΙΚΑ, ὑπὸ Ἡλ. Γ. Βαλσαμάκη.
- Δραματικὴ Ἐπιθεώρησις.—ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.—Δημιουργία, μελόδραμα εἰς πράξεις δύο ἔπη Ε. ΝΟΕΛ, μέλος Η Μaréchal.—ΧΡΟΝΙΚΑ, ὑπὸ Ὁδ. Ἀνδρεάδου.
- Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις, ὑπὸ Μ. Ε. Μ.
- Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις, ὑπὸ Ν. Φωτιάδου.
- Βιβλιογραφία.

ΕΚΑΣΤΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΤΙΜΑΤΑΙ ΓΡΟΣΙΩΝ 2.

ΤΙΜΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει	Γρ.	80
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις	Μετζ.	5
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ	Φρ. χρ.	25

ΜΕΤΑ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ".

Ἐν Κωνσταντινουπόλει	Δ. Τ.	2
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις	Μετζ.	16
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ	Φρ. χρ.	70

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΑΡΧΟΝΤΑΙ ΤΗΝ 1ην ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Ἐνδρουνταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ΝΕΟΛΟΓΟΥ, ἐν τῷ Πέραν ὁδὸς Κιουτσούκ Χενδέκ ἀρ. 29, 31 καὶ παρὰ τοῖς ἀνταποκριταῖς αὐτοῦ.

Αἱ ἀγγελίαι συμφωνοῦνται ἰδιαίτερος ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Νεολόγου.

Κρίσεις ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων δημοσιεύονται, ἀποστελλομένων τῇ διευθύνσει δύο ἀντιτύπων, ὧν τὸ μὲν προώριστα τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς, τὸ δὲ τῷ τὴν κρίσιν ποιῶντι.

ΟΙΚΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΡΑΠΠΑΠΟΡ ΒΗΝ. Πέραν, Σακίτζ 'Αγάτς 21. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν πωλήσεις ἐπὶ δημοπρασίᾳ. Ἄγορὰ καὶ φύλαξις ἐπίπλων. Προκαταβολαὶ κτλ.	14	27
ΔΙΑΡΗΑΝΕ. Μυροποιεῖον Α' τάξεως. Εἴδη ἀρίστης ποιότητος. Γενικὴ χρῆσις τῆς πούδρας Σάρος Βερνάρ ὑπὸ τῶν φιλοκάλων κυριῶν. Ἄλεξιάνθη χάν, Ἄριθ. 17.	15	28
ΚΟΝΙΑΚ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ Σ. καὶ Η. καὶ Γ. ΜΕΤΑΞΑ. Ἐν Πειραιεῖ. Ἐξ οἴνου γνησίου παλαιόν. Ἄπειρία συστάσεων. Ἀντιπρόσωποι Ἄδελφοὶ Τριανταφυλλόπουλοι.	16	29
ΣΙΓΑΡΟΧΑΡΤΟΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΣΑΟΥΣΗ. Δεπτότατον, μεταξωτόν, ὑγιεινόν, ὑπὸ τὸ διακριτικὸν σῆμα Ἄγκύρας. Ἄριστον εἰς τὸ εἶδός του. Ἄποφεύγετε τὰς παραποιήσεις.	17	30
ΥΦΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ Δ. ΚΟΤΟΥΛΑ. Μ. Ὀδὸς Πέραν, ἔναντι τοῦ Ἑλλ. Προξενείου. Νέον Κατάστημα. Διακόσμησις φιλόκαλος. Ποτὰ καὶ φαγητὰ ἐκλεκτὰ. Ὑπηρεσία ἀνελλιπή.	18	31
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ Ν. Τσαούδη Γραφικὴ ὕλη. Χάρτης μουσικῆς, Ἐπισκεπτηρίων, Ἰχνογραφίας κτλ. Τετράδια, ΣΥΝΑΓΓΕΛΙΑ, ΦΟΡΤΩΤΙΚΑ κτλ. Ἐν Γαλατῇ ὁδὸς Μαχμουδὲ Ἄριθ. 8. ΤΙΜΑΙ ΛΙΑΝ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ	19	32
ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ν. ΑΝΔΡΕΙΩΜΕΝΟΥ. Σουλτάν Βαγιαζίτ, Κιοκτσιλέρ-μπαση, 99. Τελειόταται μηχαναί, ἐφευρέσεις νέαι. Ἐθνία, ταχύτης, Ἄπαράμιλλος ἐπιτυχία.	20	33
Π. ΜΟΣΧΟΝΑΣ. Ὁρολογοποιὸς Α' τάξεως καὶ κοσμηματοπώλης. Διορθώσεις ὀρολογίων. Κατασκευὴ, κοσμημάτων. Κομψότης καὶ εὐθνία. Γαλατῆ, Βοεβόδα, παρὰ τὴν Κρήνην.	21	34
9	22	35
10	23	36
11	24	37
12	25	38
13	26	39

ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 49.

ΤΟΜΟΣ Β'.

3 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1893.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΠΤΩΧΕΙΑ

κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΤΙΚΑ.

Περὶ τῆς ἐν Κων)πόλει ἑλληνικῆς Σχολῆς.

Τὸ πατριαρχικὸν τοῦτο γράμμα ἀναφέρεται εἰς τὴν σελ. 921, στήλην 2, στίχον 15, μεταγραφὴν δ' ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 605 χειρογράφου τῆς ἐνταῦθα βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου ὑπὸ λογίου φίλου, διορθωθῆ ἐν τοῖς πλείστοις ἐγὼ ἐπέστησα προσοχὴν εἰς τὴν σημείωσιν τοῦ χρόνου τῆς ἀπολύσεως τοῦ γράμματος, ἧτοι τοῦ 1663, ὡς ἔτους συστάσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος τῆς πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας· ἐκδίδομι δὲ τοῦτο καὶ διότι τὸ ἀρχαιότερόν ἐστιν ἐξ ὧν γινώσκω πατριαρχικῶν γραμμάτων περὶ σχολείων ἐν γένει, καὶ διότι ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ πείθει πάντα ἐπιπόλαιον καὶ ἡμιμαθῆ ἐπικριτὴν μου ὅτι πάντα τὰ περὶ τούτου ὑπ' ἐμοῦ γραφέντα πρὸ δεκαετίας ἐν τοῖς Χρονικοῖς τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἦσαν ἀκριβέστατα, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ τῆς μεγάλης ταύτης Σχολῆς, ἅτινα καὶ δημοσίᾳ ὑποστηρίξω ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ ἢ ἐν δευτέρᾳ ἐκδόσει τῶν Χρονικῶν τούτων.

Ὁ ἀναγνώστης εὐκρεστηθῆτω ἵνα τείνη προσοχὴν εἰς τὸν δωδακάρθρον ἐσμὸν τῶν μαθητῶν, ἀναμιμνήσκοντα τοὺς βοηθοὺς τοῦ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς οἰκουμενικοῦ διδασκάλου, καὶ εἰς τὴν μαρτυρίαν τῆς ὑπάρξεως διδασκάλων τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος τῆς πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας πλείονων τῶν δύο· τὸ πατριαρχικὸν τοῦτο γράμμα διδάσκει πολλὰ τὸν δυνάμενον καὶ θέλοντα ἵνα μάθῃ· ἔχει δ' οὕτω:

M. I. Γ.

† Διονύσιος ἐλέφ Θεοῦ, κτλ.

Ἦκει μὲν εἰς ἀνθρώπους θεόθεν πολλά, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀγαθὰ, σοφίας δὲ καὶ τῆς κατὰ γνῶσιν ἀρετῆς, κρεῖττον οὐδέν, οὔτε ἦκει οὐθ' ἤξει πώποτε, ὡς τις τῶν ἐπιστήμων ἔφη σοφῶν· ἔστι μὲν γὰρ, ὡς λέγει, τῆς θείας οὐσίας εἰκὼν τὸ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ Θεῷ μὲν εἰς τὸ γινώσκειν ἡ φύσις ἀρκεῖ, ἀνθρώπῳ δὲ ἀπὸ σοφίας ἡ ἐξομοίωσις γίνεται, καὶ προσπορίζεται μὲν τὸ τῆς εἰκόνης τελειωτικὸν δι' αὐτῆς, διακρίνεται δὲ ταύτη καὶ μόνῃ τῶν θηρίων ὁ ἀνθρωπος· τῷ γὰρ εἰδέναι καὶ ὅλως τῷ γνωστικῷ τρόπῳ, φαίνῃ οἱ σοφοί, Θεὸν ἀνθρώπου, καὶ ἀνθρώπους διαφέρειν θηρίων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο σοφὸς οἰκείος Θεῷ, ὅτι πειράται συνεγγύς εἶναι τῇ γνώσει· καὶ περὶ νόησιν πραγματεύεται, ἢ τὸ θεῖον οὐσιώται, καὶ ἔστιν ὡς ἀληθῶς ἡ σοφία θεϊότατον χρῆμα, καὶ οἶον οὐδέν ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων συνέστηκεν, ὅθεν καὶ ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς τιμιώτερα τῶν πολυτελῶν λίθων κρίνεται, ὥστε οὐδέν τῶν ἐν ἀνθρώποις τιμίων ἀντάξιον εἶναι ταύτης, διδασκούσης δικαιοσύνην καὶ φρόνησιν, ὑφ' ὧν πᾶσα ἀρετὴ περιέχεται, καὶ ἥς οὔποτε κατισχύσει κακία. Ἄλλ' ὅσον αὐτῆς τὸ ἐξαιρετόν, καὶ τὸ ἐπὶ πᾶσιν ἀναγκαῖον, τοσοῦτον ἐν τοῖς δε τοῖς καιροῖς ὑπὸ τῶν πολλῶν κατημελήθη, μὴ αἰσθανομένων τὴν ἀπὸ τῆς στέρησεως ταύτης προσγινομένην τῷ ἀνθρώπῳ εἶδει ἀβελτηρίαν καὶ ἀχρηστότητα. Δῆλον δὲ τρόπῳ τινὶ θαύμασίῳ καὶ οἰονεῖ οἰκονομίᾳ ἀρρήτῳ, ὁ χρησιμώτατος ἐν ἀρχουσί κῦρ Μανουήλ, ἀπὸ Καστορίας ἔλκων τὸ γένος, καὶ ἐν τῇδε τῇ βασιλευούσῃ συνασμένος, πολλῶν καὶ ἄλλων ἀξιώθεις παρὰ Θεοῦ ἀγαθῶν, ἔγνωκε δεῖν ἀπαρχὰς οἰονεῖ τινὰς τῇ πολυεράστῳ ταύτῃ παιδείᾳ (δι' ἧς ὁμοίωσις Θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπῳ) καὶ δι' αὐτῆς τῷ εὐεργέτῃ αὐτοῦ Θεῷ ἀπὸ τῶν προσόντων αὐτῷ ἀγαθῶν ἀναθέσαι ἀνάρρυσίν τινα,

καὶ οἰονεὶ ζωπυρίαν αἰδίδιμον, εἴτε ἀπὸ Θεοῦ ἐμπνευσθεῖς, εἴτε ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φύσεως ὀδηγηθεῖς, εἴτε καὶ ὑπὸ τῆς τῶν συνόντων αὐτῶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν προτροπῆς ποδηγηθεῖς, καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἀπὸ μηχανῆς Θεός φανείς τῇ εὐρισκομένῃ ἐνταῦθα τῶν χριστιανῶν πολιτείᾳ, ὥστε ἀκαδημίαν συστήσαι καὶ σχολὴν κοινὴν πρυτανεῦσαι τοῖς πᾶσιν, ἰδίους αὐτοῦ ἀναλώμασιν, ἐπὶ τὸ προσέρχουσα ἐν αὐτῇ τὸν βουλούμενον τὰ τῆς παιδείας ὄργια μυηθῆναι, ἐξαιρέτως δὲ δώδεκα παιδας τῶν εὐφυστέρων τῇ σχολῇ παραμένειν, προσέχειν τε τῇ σπουδῇ, ἀρξαμένους ἀπὸ τῆς κυκλοπαιδείας καὶ προϊόντας ἐπὶ τὰ τέλεια τῶν μαθημάτων, καὶ καρποῦσθαι πάντα τὰ ἀναγκαῖα, πρὸς τε τροφήν καὶ ἐνδύματα τῶν δώδεκα ἐκείνων μαθητῶν προσπορίζεσθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐφ' ᾧ οἱ τῶν ἀπορούντων παῖδες τὰ κοινὰ ἐκμανθάνουεν γράμματα, κάκειθεν ἐπὶ τὰ μαθήματα προχωροῖεν, ὅσοι εὐφύστεροι τούτων καὶ τὸν τῶν δώδεκα ἀριθμὸν ἀποπληροῖεν ἐν αὐτῇ τῇ ἱερᾷ σχολῇ, καὶ τούτους διδάσκεισθαι ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ ἐξεμελέτησε, καὶ τὸν διδάσκοντα τὰ κοινὰ τούτοις γράμματα ἰδίως ἐξεμισθώσατο, καὶ μὴν καὶ περιστάσεις τινὰς συμβαλλομένας τῇ ἱερᾷ ταύτῃ σχολῇ καὶ τοῖς καθηγηταῖς τε καὶ σχολασταῖς κοινῇ ψήφῳ τῶν ἐγκρίτων καὶ [σπουδαίων] ἐξέθετο, αἱ κεφαλαιωδῶς ἐν τῷ κατὰ ταύτην τὴν σχολὴν κώδικι ἐνεγράφησάν τε καὶ ὑπεγεγράφησαν. Ὡν πρῶτον καὶ τῇ τάξει καὶ τῇ δυνάμει τὸ τοῦ διδάζοντος τὴν κατὰ κυκλοπαιδείαν παιδευσιν καὶ τῶν τελευταίων μαθημάτων τὴν ἐκθεσιν εὐσεβεῖς εἶναι καὶ τοῖς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας προσέχοντας δόγμασι, καὶ τὰ πατρῷα ταύτης ἦθη πᾶσι προσβέουσας, καὶ μήτε διὰ τερατολογίαν, παπολατρεῖν, διὰ σκιολατρίαν* καλθινολουτεροφρονεῖν, ἀλλὰ βασιλικὴν ὁδὸν ὀρθοδόξους εἶναι βαδίζοντας, ἐφ' ᾧ μὴ ὑπόυλως τὸ ἀπὸ τῶν τοιούτων αἰρέσεων μῦθος τοῖς φοιτῶσι προστρέβοιεν, ἀλλὰ σπέρματα εὐσεβείας ὀρθῶς καὶ ἀδολῶς ταῖς ψυχαῖς τούτων ἀποθησαυρίζουεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν τὰ κοινὰ διδάσκοντα γράμματα δεδοκιμασμένον εἶναι δεῖν ἐν ὀρθότητι ὑπολήψεως ὡσαύτως καὶ τοὺς προσφοιτῶντας τῇ ἱερᾷ σχολῇ μαθητὰς ἐξεταστέον, τὴν τῶν ἠθῶν αὐτῶν δηλονότι διαβίωσιν, ἐφ' ᾧ μὴ τὸ πολύτιμον μῦρον σαθροῖς ἀγγείοις κατατίθεσθαι· τὴν δὲ ἐκλογὴν τῶν ἀναπληρούντων τὸν δωδεκαδικὸν ἀριθμὸν τῶν νέων σχολαστῶν, ὡς εἶναι εὐφυεῖς καὶ συγγλώττους, παρήμι ὡς διάδηλον πᾶσιν. Ὁ δὲ δεύτερον μὲν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρώτου συστατικόν, ἐκεῖνο καὶ μάλα τῶν ἀναγκαιοτάτων εἰπεῖν· ὅτι τέσσαράς τινὰς ἐκλέγεσθαι κατ' ἔτος ἀπὸ τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ ἐπιστήμων, φρονήσει, παιδείᾳ, ἐπιμελείᾳ, πρόσθετος, εἰ βούλη, καὶ πλούτῳ, πρὸς τὸ ἐπισκέπτεσθαι πάντα τὰ τῆς σχολῆς χρεώδη καὶ ἀναγκαῖα, τὴν τε τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν ἐκλογὴν, καὶ τ' ἄλλα τὰ περὶ τὸν μισθὸν τούτων, δηλονότι περὶ τροφῶν τε καὶ ἐνδύματων, ὅπως μὴ ὑποσπανίζοντός τινος τούτων, κολώδωσις τις τῇ τελειότητι τοῦ μουσείου προστρέβοιτο. Τρίτον, ταῖς πρεσβείαις τῆς Ὑπεράγου καὶ Παναμώμου Θεομήτορος, πρὸς τὸν

αὐτῆς Υἱὸν καὶ Σωτῆρα τὴν ἐλπίδα πᾶσαν ἀνατίθεινον, ἐπὶ συστάσει τοῦ θειοτάτου καὶ ἐξαιρέτου τούτου ἔργου, κατὰ τὴν πανσεβάσιμον ἡμέραν, ἐν ἣ τὰ τῆς στήριος ἡμῶν εὐαγγέλια ἐγεγονέει, ἐορτὴν συνιστάμενην τῶν τε σχολαζόντων καὶ τῶν τῆς σχολῆς ταύτης ἀδελφῶν καὶ ἐπιτρόπων, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστήμων τῆς πολιτείας ἀρχόντων, καὶ τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας τελευτήσης ἐν τῷ κατὰ τὸ Μετόχιον τοῦ Ἁγίου Ταφου καὶ τοῦ μεγαλομάρτυρος ἁγίου Γεωργίου (ἐν ᾧ ἡ τε εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἱδρύται, καὶ τὸ παγκάριον ἐστήρικται ὑπὸ τῶν κατὰ καιροῦς πατριαρχευσόντων, κοινῶς δεσποῦν ἐκτελεῖν τῇ τε Πανάγῳ Θεομήτορι καὶ τῷ Υἱῷ αὐτῆς καὶ Σωτῆρι Θεῷ ἡμῶν ἐπὶ συντηρήσει τῆς ἱερᾶς ταύτης σχολῆς, ἀδελφάτων τε ρητὸν παρέχειν τῷ κατασκευασθέντι παγκάρῳ τοὺς ἀδελφούς τῆς σχολῆς, σημεῖον τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ στέρεως πρὸς αὐτὴν τὰ δὲ κατὰ μέρος συμβαλλόμενα ταύτη, ὡς προείρηται, ἐκαστα εἰδικῶς ἐν τῷ κώδικι ἀναγγέλλονται. Τέταρτον, τοὺς καθηγητὰς τῶν μαθημάτων καὶ τοὺς ἀποκρίτας τούτων ἀπονέμειν τοῖς κατὰ καιροῦς παναγιωτάτοις πατριάρχαις Κωνσταντινουπόλεως, ὡσαύτως καὶ τοῖς μακαριωτάτοις πατριάρχαις Ἱεροσολύμων, τὴν προσήκουσαν εὐλάβειαν, εὐπέθειαν καὶ ὑποταγήν, καὶ τοὺς πατριάρχας πρὸς τὸ ἀγαπᾶν τοὺς τῆς σχολῆς διδασκάλους, καὶ ὑπερασπίζεσθαι τούτων ἐν καιρῷ ἀνάγκης, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἀκροατὰς (εἰ δυνατόν συνεχίστην, εἰ δὲ μὴ ἀπαξ γούν τοῦ ἐνιαυτοῦ) καὶ τεκμηρίου χάριν τῆς πρὸς τὴν ἱερὰν σχολὴν εὐλαβείας, ἀποδημούντος τινος τῶν ἐν τῷ φροντιστηρίῳ διδασκάλων ἢ μαθητῶν ἱερωμένων ἢ μοναχῶν, μηδὲν τῆς ἐκεῖνου παρουσίας λαμβάνειν, ἀλλὰ ἀφιέναι τοῖς τοῦ φροντιστηρίου ἐπιτρόποις, ἐπὶ αὐξήσει τῶν προσόντων αὐτῷ εἰσοδημάτων, καὶ μὴ ἐξείναι τούτοις, τοῖς ἐπιτρόποις δηλονότι, καινοτομεῖν τι τῶν διορισθέντων κεφαλαίων κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἀλλ' εἰ τις χρεῖα τοιαύτη παρεμπέσει, κοινῇ ψήφῳ τῶν ἐπιστήμων τῆς ἀδελφότητος καὶ τοῦ κατὰ καιροῦς πατριάρχου, τὴν μεταβολὴν δοκιμάζεσθαι, καὶ τ' ἄλλα ὡσαύτως φυλάττεσθαι ἀμετάσπαστα· ἃ δὲ πάντα τὰ ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἱερᾶς σχολῆς ὡς ἐυλογώτατα δοκιμασθέντα, καὶ γνώμαις πάντων τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν συγκροτηθέντα, ἐζητήθη καὶ γράμμασι σιγγιλιώδεσι καὶ χρυσοβούλλοις ἐπικυρωθῆναι κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Τούτου χάριν ἢ μετριότης ἡμῶν, γνώμη καὶ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κύρι Νεκταρίου καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου καὶ ὑπερτίμων ὁμοῦ πάντων ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, γράφει ἐπιθεβαιούσα καὶ ἐπικυρούσα τὴν σύστασιν τῆς ἱερᾶς ταύτης σχολῆς, καὶ τὴν ἐκθεσιν τῶν περιστατικῶν πάντων αὐτῆς κεφαλαιωδῶς ἐγγραφέντων ἐν τῷ ἱερῷ ταύτης κώδικι, καὶ καταστρωθέντων μετὰ πολλῆς ἐρεῦνης καὶ ἀκριθείας, καὶ ἐν ἀγίῳ ἀποφαίνεται Πνεύματι ἵνα, τῆς ἱερᾶς ταύτης σχολῆς, ὡς συγκροτηθείσης ὑπὸ τοῦ ρηθέντος χρησιμωτάτου ἀρχοντος κύρι Μανουὴλ, τοῦ κατὰ Πνεῦμα υἱοῦ ἀγαπητοῦ, ἐπ' ὠφελείᾳ παντός τοῦ ἑλληνικοῦ γέ-

νοῦς, καὶ ἐπιδόσει τῆς κατὰ ψυχὴν τελειότητος καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν μαθημάτων παιδείας, τῇ κοινῇ ψήφῳ τῶν κατ' ἀρετὴν προεχόντων τῆς πολιτείας ταύτης, μενούσης τῷ τοῦ Θεοῦ ἐλέει, ἕως οὔ ὁ ἥλιος τὸν ἴδιον διατρέχει κύκλον, ὑπερκειμένης πάσης ἐπηρείας φθόνου, ταῖς πρεσβείαις τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, φυλαττομένων καὶ σωζομένων τῶν διορισθέντων πάντων κεφαλαιωδῶς, καὶ ἐγγραφέντων τῷ ἱερῷ τῆς σχολῆς ταύτης κώδικι, τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν κατ' ἔτος ἀποκαθισταμένων ἐπιτρόπων ἐν αὐτῇ, ὅστις τῶν πάντων ἢ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου, ἢ τῆς κοσμικῆς πολιτείας, τρόπῳ πανούργῳ καὶ ἡθεῖ ὑπόυλῳ δι' ἐθελοκακίαν, ἢ τῷ τοῦ φθόνου πάθει, ἢ σατανικῷ τινι μίσει κινούμενος, δοκιμάσει ἀνατροπὴν τινὰ τῶν τῆς ἱερᾶς ταύτης σχολῆς περιστατικῶν μηχανήσασθαι, ἢ κατὰ μέρος, ἢ κατὰ τὸ ὅλον, ἢ ἄλλην τινὰ ἐπιβουλήν διανοηθεῖν κατὰ τοῦ θεσπεσίου τούτου ἔργου, ὁ τοιοῦτος ὡς πολέμιος καὶ ἐναντίος τῆς κοινῆς πάντων ὠφελείας καὶ [ἀλλότριος] τῷ Θεῷ, ἀφ' οὗ τὸ τοιοῦτον εὐεργέτημα ὡς ἀνθρώπους ἔχει, ἀποκλήρυκτος εἴη πάσης χριστιανικῆς ὁμηγύρευος, καὶ ὑπὸ ἀφορισμὸν αἰώνιον τῆς παναγίας, καὶ ὁμοουσίου, καὶ ζωοποιοῦ, καὶ ἀδικιῆτος Τριάδος, τοῦ ἐνός τῇ φύσει μόνου Θεοῦ, καὶ ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπόδικος. Ἐπὶ γὰρ τούτῳ καὶ τὸ παρὸν σιγγιλιώδες ἡμέτερον πατριαρχικὸν χρυσοβούλλον γράμμα, γραφὴν ἐν μεμβράναις, ἐπεδόθη τῇ ἱερᾷ ταύτῃ σχολῇ, εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐν ἔτει αῤῥξγ'. Μηνὶ Ἰουνίῳ, Ἰνδικτιῶνος Α'.

† Διονύσιος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Νεκτάριος ἐλέφ Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Τὸ παρὸν γράμμα, ἀπολυθὲν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Προκοπίου, ἀφῆρξ εἰς τὰς ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου σχολὰς, ὧν ἡ τῶν κοινῶν γραμμάτων συνεστήθη τῷ 1763. Μετεγράφη καὶ τούτο, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἐκ πατριαρχικῶν κωδίκων, διὰ τρίτου, οὐχὶ ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ἐκδίδεται πρὸς ἐπιθεβαιώσιν ὧν λέγω ἐν σελ. 923, στήλῃ α', στίχῳ 38. Μ. Ι. Γ.

(Προκόπιος ἐλέφ Θεοῦ) κτλ.

† Εὐλαβίστατοι ἱερεῖς καὶ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Νεοχωρίου· χρησιμοὶ ἐπίτροποι καὶ λοιποὶ συνεχώριοι εὐλογημένοι χριστιανοὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μεριότητος· χάρις εἴη ὑμῖν ἀπασί καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος, καὶ παρ' ἡμῶν εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις. Οὐδὲν οὕτως ἰσχυρόν, οὐδ' ὀνήσιμόν τε καὶ τελεσιουργόν, ὡς ὁ τῶν καλῶν ἔρος, καὶ ἡ κατὰ Θεὸν προσπάθεια καὶ ὁρμὴ τῶν ἐπ' αὐτὰ φερομένων ἀμέλῃ τοι καὶ πᾶσι δὴλόν ἐστι τοῖς εὐφρονούσιν ἢ φρον-

τις καὶ σύστασις τῆς πρὸς λόγον παιδείας, μαθήσεώς τε καὶ διδασκαλίας καὶ ἐκπαιδύσεως, ὡς πρὸς ἐπίδοσιν καὶ βελτίωσιν κοινῶς τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσιν ἀφορώσης, πρὸς τὸ μετόχους ἀποκαθίστασθαι τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω βελτιώσεώς τε καὶ ἐπιδόσεως, ἐπαινετὴν εἶναι καὶ ἀξιάγαστον, διὰ τοιούτου καὶ ἰσχυρὰς χρῆζειν συστάσεως καὶ διαμονῆς, συντεινούσης καὶ συμβαλλομένης καὶ ἐς αἰετιζομένης, ἄλλως τε, εἰ ἡγεμονικῆς καὶ ἀθηντικῆς εὐμοιρήσει ἐξουσίας καὶ ὑπεροχῆς, καθὼς περ καὶ διὰ φροντίδος οὐκ ὀλίγης ἔσχεν ὁ τῶς θείῳ ἐλέει ἡγεμονικῶς καὶ ἀθηντικῶς ἡγεμονεύων ὑψηλότατος καὶ θεοσεβέστατος ἀθηντικῆς καὶ ἡγεμῶν μεγαλοπρεπέστατος πάσης Μολδοβλαχίας κύριος κύριος Ἀλέξανδρος Ἰωάννου Μαυροκορδάτος, υἱὸς κατὰ Πνεῦμα ἡμῖν ἀγαπητός καὶ λίαν περιπόθητος, τότε δὲ τότε μεγίστης καὶ ἀσφαλοῦς ἀξιοῦται συντηρήσεώς τε καὶ ὠφελείας. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν ἐνεφανίσθη ἡμῖν καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς ἱερᾷ τῶν συναδέλφων ἁγίων ἀρχιερέων ὁμηγύρει καὶ συνόδῳ ἀθηντικῶν πανέκλαμπρον χρυσοβούλλον τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, διορίζον πρὸς περιθαλψιν καὶ κυβέρνησιν τοῖς κατὰ τὸ παράλιον ὑμῶν χωρίον Νεοχωρίον συστηθεῖσι δύο φροντιστηρίοις ἑλληνικῶν καὶ κοινῶν μαθημάτων δίδεσθαι κατ' ἔτος ἀπὸ τῶν ἀθηντικῶν βαμμάτων γρόσια διακόσια πεντήκοντα, ἐν τε ταῖς λαμπραῖς ἡμέραις τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος καὶ ἐν παντὶ καιρῷ παρὰ τῶν μετὰ τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα ἡγεμονευσόντων ἀθηντῶν, εἰς μνημόσυνον τῶν ἀειμνήστων προγόνων καὶ γεννητόρων τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, ἔγνωμεν ἤδη, συνοδικῇ διασκέψει, αὐτὴν ταύτην τὴν ἀθηντικὴν φιλοδορίαν καὶ χορηγίαν ἐμπεδώσαι καὶ βελτιώσαι, καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν γράμμα, προσδιορίσαι τε, συναίνεσει ὑμῶν τῶν ἐγγχωρίων χριστιανῶν καὶ ἐπιτρόπων τῶν σχολείων, γίνεσθαι τὴν τοιαύτην ἐτήσιον ἀπότισιν καὶ ἀθηντικὴν χορηγίαν κατὰ τὸν δε τὸν τρόπον· τὰ δύο δηλονότι μερίδια ἐκ τῶν διακοσίων πεντήκοντα γροσίων, εἰς ἑκατὸν ἐξήκοντα ἐξ γρόσια καὶ ἄσπρα ὀγδοήκοντα συμποσούμενα, παρέχεσθαι τῷ ἑλληνικῷ σχολείῳ, ἅτε δὴ ἡ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων διδασκαλία καὶ ἐκπαιδύσεις πλεῖστον ἔχει τὸν κόπον καὶ περισσοτέραν τὴν ὠφελείαν τοῖς διδασκαλομένοις· καὶ γὰρ δι' αὐτῆς γνώριμοι γίνονται καὶ εἰδήμονες οὐ μόνον τῆς θύραθεν φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς εὐσεβείας καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ ὀρθοδοξίας, ἀξιούμενοι δι' αὐτῆς τῆς τελειοπάτης καὶ ἀκραιφνοῦς τῶν ἐφετῶν ἀκρότητος· τὸ δὲ τρίτον, συμποσούμενον εἰς ποσότητα γροσίων ὀγδοήκοντα τριῶν καὶ ἄσπρων τεσσαράκοντα, χορηγεῖσθαι τῷ κοινῷ σχολείῳ τῶν ἱερῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν γραμμάτων. Διὸ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ ρηθὲν ἀθηντικὸν ἐκλαμπρον χρυσοβούλλον ἔχον διαμένειν ἐς αἰετὶ βέβαιον καὶ ἀμετάθετον καὶ ἀσφαλὲς καὶ ἀπαρχάρακτον, οφείλουσιν οἱ ἐπίτροποι τοῦ σχολείου διδόναι τὸ ἀθηντικὸν τοῦτο ἔλεος ἀνελλιπῶς εἰς τὰ ρηθέντα σχολεῖα ὡς εἴρηται. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἐνδείξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνο-

*) Ἀκατάληπτον ἡγοῦμαι τὸ χωρίον.

δικόν ἡμῶν γράμμα, καταστρωθέν κὰν τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν μηνί Μαρτίῳ, Ἰνδικτιῶνος Δ'. (*)

- † Ὁ Ἐφέσου Σαμουὴλ
- † Ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος
- † Ὁ Κυζικίου Ἀγάπιος
- † Ὁ Νικομηδείας Γεράσιμος
- † Ὁ Χαλκηδόνος Παρθένιος
- † Ὁ Δέρκων Ἀνανίας
- † Ὁ Κρήτης Ζαχαρίας
- † Ὁ Δράμας Γρηγόριος
- † Ὁ Ναυπλίου Μελέτιος.

Ἐν τῇ σελ. 923, στήλῃ α', στίχῳ 40 γίνεται μεία τῆς μερίμνης, ἣν ἐλάμβανεν ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως περὶ πλουσίας ἀμοιβῆς τῶν ἱεροφαιτῶν καὶ διδασκάλων τῆς μουσικῆς. Ἐπὶ τούτῳ, καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν λεγομένων μου, καὶ πρὸς γνώσιν τῶν κατὰ τὴν σχολὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς τὴν τῷ 1791 συστάσαν, τρίτην, ἂν ἦ δυνατὸν ἵνα εἶπω, ἐν τοῖς κάτω χρόνοις, ἐκδόσω τὸ παρὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Ζ' τοῦ ἀπὸ Μαρωνείας, μεταγραφὴν καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ Α' καὶ τὸ Γ' ἐκ πατριαρχικοῦ κώδικος. Εἰρήσθω δ' ὅτι περὶ τῶν ἐν τοῖς κάτω χρόνοις σχολῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς ἔγραψα δις, τὸ μὲν πρῶτον ἐν τῷ ἐκδοθέντι τῷ 1880 Α' τεύχει τοῦ Δελτίου τῆς ἐναυθα Μεσαιωνολογικῆς Ἐταιρίας (σελ. 87—96), τὸ δὲ δεύτερον ἐν τῷ Η' τόμῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» (σελ. 35—36). Μ. Ι. Γ.

Νεόφυτος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Εἶγε περὶ τῶν πόρρω που καὶ ἀπανταχοῦ κειμένων ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ὀφειλὴ ἡμῖν ἐπικρατεῖται οὐ μικρὰ γενναίας φροντίδος ὑπὲρ τῆς κοσμιότητος, καὶ ἀγαθῆς καταστάσεως, καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω ροπῆς τε καὶ βελτιώσεως αὐτῶν, πολλῶ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς κοινῆς μητρὸς τῶν ἀπανταχοῦ εὐσεβῶν, καὶ τῆς εὐπρεπείας καὶ κοσμιότητος καὶ ἐναρμονίου αὐτῆς εὐταξίας· ὑπὲρ γὰρ ταύτης καὶ γενναϊότατα δέον καταβάλλειν τὰ ἀγωνίσματα, καὶ προνοεῖν ἐπιστημόνως, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ἀγρύπνως τῆς συντηρήσεως καὶ διαμονῆς, τῆς κοσμιότητος καὶ λαμπρότητος αὐτῆς. Κατὰ γοῦν τὴν ἐπικρατεμένην ἡμῖν ὀφειλὴν ταύτην, ἐρεῦνης ἀκριβοῦς γενομένης, γνώμη κοινῇ τῆς περὶ ἡμᾶς ἐνδημούσης ἱερᾶς ἀδελφότητος καὶ ἀγίας συνόδου, καὶ τῶν τιμιωτάτων Ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ μουσικολογιωτάτων ψαλτῶν τοῦ τε πρωτοψάλτου κύρ Ἰακώβου, καὶ τοῦ λαμπαδαρίου κύρ Πέτρου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν διδασκόμενων μαθητῶν, κατείδομεν τὸ ἔργον αὐτῶν παρημελημένον, ἅτε δὴ τῶν ὑπ' αὐτῶν μαθητευομένων μὴ εἰς τὰ πρόσω χωρῶντων, μηδ' ἐξικανούντων, ἐκλίποντος τινος, χοροστατῆσαι καὶ ψάλλειν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλη-

σίᾳ, προφανοῦς γενομένης τῆς αἰτίας, διὰ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν αὐτοῖς τοῖς πρωτίστοις τῆς ἐκκλησιαστικῆς μελουργίας τὰ ἀπερ ἀπαλαμβάνουσι καὶ καρποῦνται παρὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰσδήματα, καὶ μισθοὺς αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτων κινδυνεύειν ἐξίτιλον γενέσθαι τὴν μουσικὴν τῆς Ἐκκλησίας τέχνην, ἣν οὗτοι μόνοι δύνανται τὸ γοῦν ἐπιστημόνως διδάξαι καὶ ὠφελῆσαι πολλοὺς. Ἐνθεν τοι ὡς ἀναγκαῖον πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ ἀρμονίαν, οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπιμελείαν καταβαλόντες, δεῖν ἐγνωμεν θεραπεῦσαι τὰς ἀνάγκας, καὶ ἀναπληρῶσαι τοὺς μισθοὺς αὐτῶν, καὶ οἰκονομῆσαι τρόποις τοιοῖσδε· ὅπως ὁ μὲν πρωτοψάλτης ρηθεὶς κύρ Ἰακώβος λαμβάνη λόγῳ μισθοῦ, ἐνεκεν τῆς χοροστασίας αὐτοῦ, ψάλλοντος ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, κατὰ τοὺς τεταγμένους καιροὺς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν καὶ συνελεύσεων, κατ' ἔτος πεντακόσια τεσσαράκοντα γρόσια, ἔτι δὲ καὶ ἐξήκοντα διὰ τὴν φροντίδα καὶ ἐπιστάσιν τοῦ Τυπικοῦ, καὶ εἴκοσι λόγῳ φιλοδοξίας τοῦ θεῖου Πάσχα, ἔτι δὲ καὶ τετρακόσια διὰ τὸ διορισθὲν αὐτῷ κοινὸν σχολεῖον, ὥστε παραδίδειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προκόπτειν πάντας τοὺς φοιτῶντας πρὸς αὐτὸν μαθητάς, καὶ προάγειν ἐπὶ τὸ τέλειον τῶν μαθημάτων, ἀρχομένους ἀπὸ τῶν πρώτων στοιχείων τῆς μουσικῆς, μέχρι τῶν τελευταίων, ὀφείλοντα ἀπαραιτήτως ἀποδέχεσθαι πάντας καὶ διδάσκειν αὐτοὺς μικρὰ τε καὶ μεγάλα μαθήματα· ὁ δὲ λαμπαδάριος ρηθεὶς κύρ Πέτρος λαμβάνη καὶ οὗτος ἐτησίως λόγῳ μισθοῦ 540 γρόσια, ἐνεκεν τῆς χοροστασίας αὐτοῦ, ψάλλοντος ἐν τοῖς τεταγμένοις καιροῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν καὶ συνελεύσεων, καὶ εἴκοσι λόγῳ φιλοδοξίας κατὰ τὸ θεῖον Πάσχα, ἔτι δὲ καὶ τετρακόσια γρόσια ἐπὶ τῷ διδάσκειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν δύο δομestikῶν, καὶ παραδίδειν μετ' ἀκριβείας δις τῆς ἡμέρας τὰ μαθήματα, ὥστε τελείους καὶ τούτους ἀναδείξαι εἰς ὀλίγου καιροῦ διάστημα· πρὸς δὲ, ὅσοι ἂν διορισθῶσιν αὐτῷ κατ' ἐκλογὴν μαθηταὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν πατριάρχου καὶ τῶν ἀγίων ἀρχιερέων, ἔχη κάκεινων τὴν φροντίδα, καὶ τὴν ἐπιμελείαν περὶ τῆς εἰς τὰ πρόσω ἀξίσεως καὶ ἐπιδόσεως, καὶ τελειώσεως τῶν μαθημάτων αὐτῶν, ἵνα ἐν διαστήματι τεσσάρων χρόνων τελειώσωσι πάντα τὰ τῆς μουσικῆς μαθήματα, ἀμισθὶ διδασκόμενοι ὑπὸ τοῦ ρηθέντος λαμπαδαρίου κύρ Πέτρου· οἱ δὲ δομestikοὶ ἔχωσιν ἐκάτερος λαμβάνειν λόγῳ μισθοῦ ἀνά τεσσαράκοντα γρόσια τὸν καθ' ἕκαστον μῆνα, καὶ εἴκοσι ἐτησίως κατὰ τὸ θεῖον Πάσχα λόγῳ φιλοδοξίας, ὀφείλοντες καὶ οὗτοι παραμένειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἰδίας ἀξίσεως καὶ ἐπιδόσεως, καὶ τέλους τῶν μαθημάτων αὐτῶν, ψάλλειν τε καὶ χοροστατεῖν διὰ παντός, τιμᾶν δὲ καὶ ὑπεῖλαιν τοῖς διδασκάλοις αὐτῶν κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον. Τοῦτον γοῦν τὸν διορισμὸν αὐτῶν, συμποσούμενον εἰς δύο χιλιάδας καὶ ἐννεακόσια ὀγδοήκοντα τῶν γροσίων, διορίζομεν, γνώμη κοινῇ καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει· ὅπως αἱ μὲν δύο χιλιάδες τῶν γροσίων ἀποδίδωνται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ παγκαρίου τοῦ καθ' ἡμᾶς πανσέπτου πατριαρχικοῦ ναοῦ παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπων αὐτοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐννεακόσια ὀγ-

(*) δηλ. συμπίπτει κατὰ τὸ ἔτος 1786.

δοήκοντα ἀπὸ τοῦ Κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, εἰς ἕκτισιν καὶ ἀναπλήρωσιν, ὡς διώρισται, τῶν ἐτησίων μισθῶν αὐτῶν, πρὸς παραμυθίαν αὐτῶν καὶ ἀνάπαυσιν, ἕως οὗ ἀποκατασταθῆ παγκάριον εἰς ἀγαθὴν κατάστασιν, ἐξαρκοῦν δηλονότι τοῖς ἐξοδαῖς αὐτοῦ καὶ δαπανήμασι, καὶ δυνάμενον ἀναπληροῦν καὶ τὰ λοιπὰ ἐννεακόσια ὀγδοήκοντα, καὶ τότε. σκέψεως δευτέρας γενομένης, διορισθῶσι καὶ ταῦτα κατὰ κοινὴν γνώμην δίδοσθαι ἐκ τοῦ παγκαρίου. Τούτου χάριν καὶ γράφοντες γνώμη κοινῇ, ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα αἱ δύο χιλιάδες τῶν γροσίων, ὡς εἴρηται, ἔχωσιν ἀποδίδοσθαι ἐκ τοῦ παγκαρίου παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπων αὐτοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐννεακόσια ὀγδοήκοντα ἀπὸ τοῦ Κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἀνελλιπῶς, εἰς ἕκτισιν καὶ ἀποπλήρωσιν τῶν συνοδικῶς διορισμένων ἐτησίων μισθῶν τῶν τεσσάρων ψαλτῶν τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν ναοῦ, ἐξ ὧν ἔχει λαμβάνειν κατ' ἔτος ὁ μουσικολογιώτατος πρωτοψάλτης κύρ Ἰακώβος πεντακόσια τεσσαράκοντα γρόσια ἐνεκεν τοῦ ψάλλειν καὶ χοροστατεῖν, καὶ ἐξήκοντα διὰ τὴν ἣν ἔχει ἐπιστάσιν τοῦ Τυπικοῦ, ὡσαύτως καὶ εἴκοσι ἐν περιόδῳ τοῦ Πάσχα λόγῳ φιλοδοξίας, καὶ τετρακόσια διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ διορισθέντος αὐτῷ κοινῶν σχολεῖου, ὥστε ἀποδέχεσθαι πάντας τοὺς φοιτῶντας αὐτῷ μαθητάς μικροὺς τε καὶ μεγάλους, κατὰ τὴν τάξιν τῶν μαθημάτων, καὶ ἐπιμελεῖσθαι πάντων, καὶ παραδίδειν καὶ διδάσκειν ἐπιμελῶς, καὶ προκόπτειν αὐτοὺς ἐκ παντός αὐτοῦ τρόπου, ὥστε τελείους ἀναδείξαι, ἔχη δὲ ὑφ' αὐτὸν καὶ ἕνα τῶν δομestikῶν ἐπὶ τῷ παραδίδειν ἐκείνον τοὺς ἀρχαρίους τῶν μαθητῶν, καὶ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ὑπεῖκοντα καὶ ὑποτασσόμενον διὰ παντός τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ· ὁ δὲ μουσικολογιώτατος λαμπαδάριος κύρ Πέτρος ἔχη καὶ αὐτὸς λαμβάνειν ἐτησίως πεντακόσια τεσσαράκοντα γρόσια ἐνεκεν τοῦ ψάλλειν καὶ χοροστατεῖν κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀκολουθίαις καὶ συνελεύσεσιν, ὡσαύτως καὶ ἕτερα εἴκοσι κατὰ τὴν περίοδον τοῦ χρόνου ἐν τῷ θεῷ Πάσχα, λόγῳ φιλοδοξίας, καὶ διδάσκειν, καὶ ἐπιμελεῖσθαι παντὶ αὐτοῦ σθένει τῶν δύο δομestikῶν, καὶ παραδίδειν αὐτοῖς δις τῆς ἡμέρας τὰ τῆς μουσικῆς μαθήματα, καὶ προκόπτειν, καὶ προάγειν αὐτοὺς, ὥστε τελείους ἀναδείξαι εἰς διάστημα ὀλίγου καιροῦ· πρὸς δὲ ἔχη καὶ ἄλλας κλάσεις μαθητῶν, ὅσοι ἂν προσδιορισθῶσιν αὐτῷ κατ' ἐκλογὴν μαθηταὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν πατριάρχου καὶ τῶν ἀγίων ἀρχιερέων, ἐπιμελεῖσθαι κάκεινων, καὶ διδάσκειν αὐτοὺς ἀμισθί, καὶ προκόπτειν, καὶ προάγειν, ὥστε τελείους ἀναδείξαι ἐν διαστήματι τεσσάρων ἢ πέντε χρόνων· ἔχη δὲ ὑφ' αὐτὸν καὶ ἕνα τῶν δομestikῶν ὑπεῖκοντα καὶ ὑποτασσόμενον ἐν τῷ παραδίδειν συνεχῶς καὶ ἐπιμελῶς πρὸς τοὺς ἀρχαρίους τὰ τῆς μουσικῆς μαθήματα, πρὸς ἀνάπαυσιν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, καὶ ἐπιδόσιν τῶν ἀρχαρίων μαθητῶν· οἱ δὲ δύο δομestikοὶ, δεξιὸς φαρμέν καὶ ἀριστερός, ἔχωσιν ἐκάτερος λαμβάνειν λόγῳ μισθοῦ, ὡς διώ-

ρισται, ἐτησίως ἀνά πεντακόσια γρόσια, ὀφείλοντες καὶ οὗτοι ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἰδίας αὐτῶν προκοπῆς, ἀξίσεως τε καὶ βελτιώσεως, καὶ μιμνεῖσθαι τὸ εὐτακτον καὶ ἐναρμόνιον μέλος τῶν διδασκάλων αὐτῶν, ὑπεῖλαιν τε αὐτοῖς καὶ ὑποτάσσεσθαι, καὶ τιμᾶν κατὰ τὸν τοῦ δικαίου λόγον, καὶ χοροστατεῖν ἀδιακόπως ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀκολουθίαις καὶ συνελεύσεσιν. Ταῦτα γοῦν ἀπεφάνθη, κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ συνοδικὴν διάγνωσιν, πρὸς εὐταξίαν καὶ λαμπρότητα τοῦ καθ' ἡμᾶς πανσέπτου πατριαρχικοῦ ναοῦ, καὶ κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ ἡμετέρου γένους, καὶ παραμυθίαν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν μουσικολογιωτάτων ψαλτῶν. Ἐάν δ' ὅμως παραμελοῦντες φανῶσι τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἔργου, καὶ οἱ διδάσκαλοι οὐκ ἐπιμελῶνται τῶν μαθητῶν αὐτῶν καὶ μὴ προάγωσιν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ τέλειον τῶν μαθημάτων, μήτε μετ' ἐπιστάσεως καὶ ἀκριβείας παραδίδωσιν αὐτοῖς τὰ μαθήματα, μηδ' ὄλως ποιῶσι καρποφορίαν κατ' ὀφειλὴν αὐτῶν ἀπαραίτητον, τότε ὡς ῥάθυμοι καὶ ἀμελεῖς κατακριθήσονται παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὑστερούμενοι τὸν ἐτήσιον αὐτῶν μισθὸν τῆς διορισθείσης αὐτοῖς σχολῆς τῶν τετρακοσίων γροσίων, μὴ ἔχοντες ποτε πρόφασιν προβαλεῖν πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ διαφένδουσιν αὐτῶν· ὡσαύτως δὲ καὶ ὅστις τῶν δομestikῶν φανῆ ἀμελής, καὶ μὴ εἰς τὰ πρόσω χωρῶν, καὶ μὴ προκόπτων καὶ ἐπιδιδούς τοῖς μαθήμασι, μηδ' ὄλως εὐδοκιμῶν, κάκεινος ἀποβληθήσεται, καὶ ἐκπτώτος γενήσεται τῆς ἥς ἐκκλησιαστικῆς ἡξίεται χάριτος, καὶ ἀντ' αὐτῶν διορισθήσονται οἱ ἀξιοὶ καὶ εὐδόκιμοι, μηδενὸς τούτων ἔχοντος δικαιοθῆναι ἐν παντὶ καιρῷ, ἀλλ' ὡς ἀγνώμονες, καὶ ἀχάριστοι, καὶ ἀλυσιτελεῖς ἀποδοκιμασθήσονται παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐθυδικίας. Ὁθεν, ἐπὶ τῷ διαμεῖναι ἀμετάτρεπτον καὶ ἀμεταποίητον τὸν κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ συνοδικὴν διάγνωσιν ἐκκλησιαστικὸν ἡμῶν τοῦτον διορισμὸν, ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἐν μεμβρᾶναις γράμμα, καὶ κατεστρώθη κὰν τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, εἰς διηνεχῆ ἔνδειξιν καὶ μόνιμον παράστασιν.

Ἐν ἔτει σωτηριῶ χιλιοστῷ ἐπτακοσιοστῷ ἐννενηκοστῷ πρώτῳ, Δεκεμβρίου α'. Ἐπινεμύσεως δεκάτης.

† **Νεόφυτος ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.**

- † ὁ Καισαρείας Γρηγόριος
- † ὁ Ἐφέσου Σαμουὴλ
- † ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος
- † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος
- † ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας
- † ὁ Δέρκων Γεράσιμος
- † ὁ Προύσης Ἀνθίμος
- † ὁ Λαρίσσης Μελέτιος
- † ὁ Ἀρτης Μακάριος
- † ὁ Σερρών Ματθαῖος

ΨΥΧΗΣ ΙΑΤΡΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ.

Μετά πάροδον ενιαυτοῦ ἀπὸ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀφίξεως ὁ τῶν γάλλων καθηγητῶν εὐάριθμος ἡμῶν ὄμιλος ἐπισκεψάμενος ἦδη τὴν Πελοπόννησον ἐπεχείρησε τὴν εἰς Δελφούς ἐκδρομὴν. Αἱ δύο πρῶται τῆς πορείας ἡμέραι ἀφιερώθησαν εἰς ἀνασκόπασιν τῶν τῆς Ἐλευσίνας καὶ τῶν Ἐλευθερῶν ἐρειπίων, τὴν μελέτην τῶν ἀξιολόγων ἐν Πλαταιαῖς λειψάνων καὶ τὴν κατὰ τὸ ἐνὸν ἐξακρίβωσιν τῶν θέσεων, ἐν αἷς ἦκμασαν ἄλλοτε ἡ Κορώνεια καὶ ἡ Ἀλιάρτος. Περὶ τὴν μεσημβριαν τῆς τρίτης ἡμέρας ἡ φαιδρὰ συνοδεία εἰσῆρχετο ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας λαμπροῦ ἑαρινοῦ ἡλίου εἰς Λεβαδείαν ἠγουμένου τοῦ ὀδηγοῦ ἐπομένων δὲ ἐξ ἵππων φερόντων τοὺς κινητοὺς ἡμῶν ἐφεστῖους. Τοῦ κρότου τῆς ἵππυλασίας ἀκούσαντες οἱ τῶν κεντρικῶν ὁδῶν ἔμποροι προέβησαν εἰς τὸν οὐδὸν τῶν πρατηρίων τῶν, αἱ γυναῖκες προέτειναν ἐκ τῶν θυρίδων τὰς ὄψεις, τρεῖς πελαργοὶ ἐπὶ παλαιοῦ μιν ἀρεῖ κοιταζόμενοι ἀπέπτησαν κρώζοντες καὶ εἶτα τὰ πάντα ἐπανῆλθον εἰς τὴν προτέραν γαλήνην. Ἕλληνας χωροφύλαξ κυανόστολος καὶ πιλίδιον φέρων μετὰ τῶν βασιλικῶν σπημάτων προσῆλθεν ἡμῖν φιλιῶς, μὴ ἀπαιτῶν τὰ διαβάτηρια ἡμῶν προσερχεθείς δὲ ἵνα δείξῃ ἡμῖν τὰς ἐπιτοπίους ἀρχαιοτάτας ἐν ᾧ ὀδηγός μετὰ τοῦ μαγεῖρου συνειργάζοντο εἰς παρασκευὴν γεύματος διὰ τοὺς ἐφ' ἐν δ' α' ὡς ἡμᾶς ἀπεκάλουν.

Διπυθύνθημεν τότε πρὸς τὸν ποταμὸν Ἐρικύνην, ὅστις κατερχόμενος ἐν ἡδεῖ κελαρυσιμῶ τὴν βύρειον τοῦ Ἐλικῶνος κλιτὴν δέχεται κατὰ τὸν ροῦν τὰ ὕδατα δύο ἄλλοτε ἱερῶν πηγῶν τῆς Λήθης καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐν τοῖς τόποις τούτοις τοῖς μυστηριωδῶν ἀναμνήσεων μεστοῖς ἡ περιέργεια τοῦ μεμορφωμένου πῶς περιηγητοῦ ἀναζητεῖ πρὸ παντὸς ἄλλου τὸ περιώνυμον τοῦ Τροφωνίου ἄντρον. Ὁ καλὸς χωροφύλαξ ὠδήγησεν ἡμᾶς ἐνώπιον τετραγώνου ὀπῆς διὰ χειρὸς ἀνθρωπίνης ἐν βράχῳ ἀνορυχθείσης, δι' ἧς κατ' αὐτὸν ἦν δυνατὴ ἡ μέχρι τοῦ παναρχαίου σπηλαίου εἰσόδος. Διὰ τῆς ὀπῆς ταύτης ἀμύχανος ἄλλως ἦν ἡ εἰσόδος ἢ δι' ἐρπύσεως, δι' ὃ οὐδεὶς ἐπεχείρησε ταύτην. Ἄλλως δέ, τοῦτο ἦν ἄρα τὸ πρῆφισμένον τοῦ ἀρχαίου μάντεως ἄντρον; Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἀμφίβολος ἦν ἡ ἀπάντησις, κατέλιπον δὲ μετὰ μικρὸν τὸν βράχον, ὃς δι' ἐμὲ οὐδεμίαν εἶχεν ἄλλην ἀξίαν ἢ ὅτι μοὶ ὑπέμνησε δύο ἀρχαῖα ἔργα, ὧν τὸ μὲν πραγματεύεται τὰ κατὰ τὸ Δαιμόνιον τοῦ Σωκράτους, τὸ δὲ τῶν Χρησμῶν τὴν παῦσιν γεγραμμένα δὲ ὑπὸ τοῦ Πλούταρχου ἐν τῇ πατριδί τοῦ ὀποίου ἔμελλον νὰ διέλθω τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν νύκτα.

Ἐπαναλαμβάνομεν οὕτω τὴν πορείαν μετὰ τὸ γεῦμα καὶ τὴν ἀνάπαυαν πρὸς τὴν Κοπαῖδα λίμνην περὶ τὴν δευτέραν μετὰ μεσημβριαν ὥραν. Οἱ ἵπποι ὤδουν ἐν αὐτῇ τοῦ ποταμοῦ τῇ κοίτῃ ἐν μέσῳ τῶν εὐκάρπων κήπων καὶ τῶν ἐλαιῶνων τῆς Λεβαδείας. Μικρὸν ἀνωτέρω ἐδέησε νὰ καταλίπωμεν τὴν δροσερὰν καὶ μυροδόλον ταύτην ἀτραπὸν, ἵνα διέλθωμεν τουρικὴν λεωφόρον, εἰδὸς τι ἀποτόμου καὶ τραχείας ἀμαξιοῦ, καθ' ἣν αἱ κάθετοι τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες δεινῶς ἡμᾶς ἐταλαιπώρουν καὶ τὰ φέροντα

ἡμᾶς ζῶα ἀνά πᾶν βῆμα προσέκοπτον. Θαυμάσια ἐξετυλίσσετο πρὸ ἡμῶν ἀποψις ἀνελθόντων ἐν τέλει εἰς τοῦ λόφου τὴν κορυφήν. Πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν ἠπλοῦτο τῆς Κορωνείας τὸ πεδίον· πρὸς βορρᾶν ἀπῆστραπτον τὰ γαλήνια τῆς Κοπαίδος ὕδατα· πρὸς δυσμὰς ὠροῦτο τὸ μέτωπον τοῦ Παργασσοῦ περιστεφόμενον ὑπὸ στίλβοντος χιονομανδύου, καὶ πρὸς νότον ὁ Ἐλικῶν, ὑπὸ πευκῶν καὶ δρυῶν στεφόμενος, ἐξετείνετο ὡς μελανοκύανος κολοσσός. Ἔσθην ἐπὶ μικρὸν ἀποθαυμάζων τοῦ θεάματος τὴν μεγαλειότητα, εἶτα δὲ μαστίξας τὴν ἵππον κατφυθύνθημεν κατὰ τὸ κέντρον τῆς πεδιάδος κατὰ τὴν θέσιν ἐν ἧ φαίνονται διεσπαρμένα καὶ συντετριμμένα τὰ μέλη τοῦ λιθίνου κολοσσοῦ ὃν καλοῦσι καὶ σήμερον ἐτι Λέοντα τῆς Χαιρωνείας

Ἀφιππεύσας καὶ τὸν ἵππον ἀφείξας ἐλεύθερον εἰς νομὴν ἐπεχείρησα τὴν ἰχνογράφησιν τοῦ ἐπιδελφτικοῦ ἐρειπίου, μνημείου πάλης φοβερᾶς καὶ υπερτάτης, ἐν ἧ ἐξέπνευσε τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀνεξαρτησία.

Τὰ πάντα ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ μοὶ ὑπεμνησθὼν τὸν συγγραφέα τῶν Παραλλήλων Βίων, ἐν ᾧ τὸ γαλλικὸν ἔμφυτον ἀρέσκειται ν' ἀνευρίσκη τὸν ἱστορικὸν τῶν ἀρρενωπῶν ἀρετῶν. Ὁ βιογράφος τοῦ Πελοπίδου, τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου διέδωκεν ἡμῖν τὴν ἀνάμνησιν τῶν συγκινητικωτάτων ἐπεισοδίων τῆς μάχης ταύτης. Ἐν ᾧ ὁ Φίλιππος ἠγούμενος τῆς δεξιᾶς πτέρυγος ἠγωνίζετο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἀγῶνα ἐπὶ μακρὸν ἀμφίροπον, ὁ Ἀλεξάνδρος ἐν τῇ ἀριστερᾷ λάβρος ἐπετίθετο κατὰ τοῦ ἱεροῦ τῶν Θηβαίων λόχου. Ἐν ἧ ἐκαθήμενος θέσει τὸ ἐπιλεκτὸν ἐκεῖνο σῶμα, ἐκ τριακοσίων ἐταίρων ἀποτελούμενος, ἀπωλέσθη ὀλόκληρον διὰ τὴν λυσσώδη καὶ ἀκαμπτον αὐτῶν ἐπιμονὴν ὅπως διασπάσῃ τὴν μακεδονικὴν φάλαγγα. Ὡς δὲ λέγει ὁ Πλούταρχος, μετὰ τὴν μάχην ἐφορῶν τοὺς νεκροὺς ὁ Φίλιππος ἔσθη κατὰ τὸ χωρίον, ἐν ᾧ συνετύχανε κείσθαι τοὺς τριακοσίους, ἐναντίους ἀπυτήκοτας ταῖς σαρίσσαις ἄπαντας, ἐν τοῖς ὄπλοις καὶ μετ' ἀλλήλων ἀναμειγμένους, θαυμάσαντα καὶ πυθόμενον ὡς ὁ τῶν ἐραστῶν καὶ τῶν ἐρωμένων οὗτος εἶναι λόχος, δακρυῦσαι καὶ εἰπεῖν· Ἀπόλοιτο κακῶς οἱ τούτους τι ποιεῖν ἢ πάσχειν αἰσχρὸν ὑπονοοῦντες. Ὁ ἐκ λίθου κολοσσός οὐ ἰχνογράφουν τὰ ἐρειπια ἐμφαίνει τὴν θέσιν. . . Τεκμηριοῦται τοῦτο ἕκτινος κειμένου, ἐν ᾧ ὁ ἀνάγνωτος Πausanias φαίνεται σχεδὸν συγκινοῦμενος. Παρὰ τὴν Χαιρωνείαν, λέγει, «ἐστὶν ἰδεῖν κοινὸν Θηβαίων τάφον τῶν πρὸς Φίλιππον ἀγωνισαμένων καὶ θανόντων. Καὶ γραφὴ μὲν οὐκ ἐνι, ἀλλὰ λέων ἴδρυται. . . τὴν δὲ γραφὴν ἔμοιγε δοκεῖ ἐλλείπειν, ὅτι τὸ θεῖον οὐκ ἠμείψατο τὴν αὐτῶν εὐψυχίαν». Ἡ νύξ προέβαινε ταχέως, ἐν ᾧ ἐγὼ ἀπεπειρωμὴν ν' ἀνακαλέσω τῶν πρὸ τῶν ποδῶν μου τεθαμμένων ἡρώων τὴν εἰκόνα καὶ κατῶρθον τοῦτο οὐχὶ ὄλως ἀνεπετυχῶς τοσαύτην ἔχει δύναμιν ἡ μαγεία τῶν ἀναμνήσεων, ὡς διεγείρει ἡ θεὰ τῶν ἀειμνήστων τόπων. Ἠγέρθη καὶ ἀφικόμενος εἰς Χαιρωνείαν, ἐνθα οἱ ἐταῖροι μὲ ἀνέμενον. Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐντυπώσεων τῆς στιγμῆς ταύτης ἕκαστος ὡς ἐγὼ ἐν τῷ μελέτῃ τῆς ἀρχαιότητος διατρίψας ἕνα μόνον ἀναπολεῖ Πλούταρχον, τὸν ἱστορικὸν τῶν μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν.

Ἐπῆρχεν ἐν τούτοις καὶ ἕτερος Πλούταρχος, οὐ ἀληθῶς προηγεῖται ὁ πρῶτος. Τὸν ἥττον γνωστὸν, ἥττον δημοτικὸν καίπερ ὑπὸ τοῦ Ἀμίου ὠσαύτως μεταγλωττισθέντα Πλούταρχον, τὸν συγγραφέα τῶν Ἡθικῶν, οὐ τόσῳ περιεργος ἀποβαίνει ἢ ἀνάγνωθις καὶ ἐνδιαφέρουσα ἢ μελέτη, δὲν ἐβράδυνε νὰ μοὶ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην μόλις εἰσῆλθον εἰς τὴν γαλήνιον καὶ πατριαρχικὴν Χαιρωνείαν ὁ νῦν ἀντικαθιστῶν αὐτὸν ἐν τῷ ἀξιώματι τοῦ πρώτου δημοτικοῦ ἀρχόντος. Τῷ ὄντι ὁ δῆμαρχος προσῆλθεν ἡμῖν ἐν τινὶ ὁδοῦ γωνίᾳ καὶ διαπυθόμενος φιλιῶς περὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ, προσεκάλεσεν ἡμᾶς κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἐσπέραν εἰς χορὸν τῆς ἐνώσεως νεαροῦ ζεύγους οὐ τὴν πρῶταν εἶχε τελεσθῆ ὁ γάμος. Τοῦτο ἦρκεσεν ἵνα παρελάσωσι πρὸ τῆς διανοίας μου οἱ τίτλοι παθῶν τῶν ἐξαιρέτων τῆς οἰκογενειακῆς ἠθικῆς συγγραφῶν, ὡς ὁ Πλούταρχος συνέταξε περὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ γάμου, τῆς πρὸς τὰ τέκνα τῶν γονέων στοργῆς, τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἔρωτος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου ἐν τινὶ σταύλῳ παρατεθέντος παρὰ τὰς πρῶτας δαμάεις καὶ τὰς ἀδιακρίτους αἰγῆς ἀνεμνήσθημεν ὅτι πρὸ τοῦ Λαφονταίνου ὁ Πλούταρχος πλεῖσθ' ὅσα εἶπε περὶ τῶν ζώων καλὰ, εἰκότως τὴν νομισθῆναι αὐτῶν ἐπαινῶν, σεμνῶς δὲ ὀμιλῶν περὶ τῶν χρηστῶν αὐτῶν ἐν τῇ συμβίωσει οὐχέτι καὶ τῆς πρὸς τὰ τέκνα τρυφερότητος αὐτῶν. Κατὰ μικρὸν ἕκαστος τὸ ἴδιον ἐπιπροστίθεντος κατηχησάμενος ἐν τέλει πλήρη τὸν κατάλογον τῶν Ἡθικῶν τοῦ Χαιρωνέως σοφοῦ. Ἐγὼ δὲ ἀποκοιμιζόμενος μετὰ μικρὸν ὑπὲρ τὸν μεμακρυσμένον ἦχον τοῦ τυμπάνου καὶ τοῦ αὐλοῦ, ὑφ' ὃν ἐχώρευον οἱ ἐν τῷ γάμῳ ἀνελογιζόμενοι ὅτι νῆα καὶ τερπνοτάτη ἠδύνατο νὰ συντεθῆ συγγραφή περὶ τοῦ Πλουτάρχου οὐχὶ τοῦ τοῖς μεγάλους ἄνδρας ἐξιστορήσαντος, περὶ οὐ ἱκανὰ ἐγράφησαν καὶ οὐ πᾶς τις ἀνέγνω τι, ἀλλὰ τοῦ Πλουτάρχου τῶν οἰκογενειακῶν, πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, ὡς τὸ ἐντύφημα ἀποτελεῖ τῶν σοφῶν καὶ τῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἀσχολουμένων.

Τοιαύτης τινὸς συγγραφῆς ἀπόπειρα πρὸ τινος ἐγένετο. Τὸ ἐπαγωγὸν τοῦτο θέμα ἐφείλκεσε σπουδαίως τὴν προσοχὴν φαιδροῦ καὶ ἀμερολίπτου πνεύματος. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Κρεῆρ εἶνε τερπνόν, γλαφυρὸν καὶ ἀκριβές· πρᾶγμα δὲ σπάνιον διπλοῦν παρουσιάζει τοῦ καινοφανοῦς ἐνδιαφέροντος. Ἐν αὐτῷ οὐ μόνον ἐκτίθεται καὶ κρίνεται τὸ πρόβλημα ἦδη ἡ πλουτάρχου ἠθικῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ βιογραφία τοῦ ἀνδρός, ἦν οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων συνέταξε, διαγράφεται μεθ' ἱκανῆς κριτικῆς εὐψυχίας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προσωπικῶν λεπτομερειῶν τῶν ἐγκατεσπαρμένων ἐν τῷ εὐρυτάτῳ τοῦ ἠθικολόγου ἔργῳ. Ἡ σπουδαιότης τῆς συγγραφῆς ταύτης εἶνε ἀδιαφειλονεϊκτος. Ἄλλ' ἐν τῇ μέτρῳ ὑπερβολῆς ἐξικνουμένην εὐσυνειδησίᾳ τοῦ μηδὲν λέγειν ἄλλο ἢ ὅτι ἀληθές καὶ βέβαιον καὶ τηρεῖν αὐστηρότατα τὸ μέτρον, ὁ κ. Κρεῆρ ἐξετάζει τὸν κρινόμενον συγγραφέα ἀπὸ στενοτάτης ἀπόψεως. Ἐξ ὑπερβάλλοντος φόβου μὴ ὑπερημίση τὸν ἄνδρα καταντᾶ νὰ μειώσῃ τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ τῶν λαμπρῶν ὑποθηκῶν πάροχος οὐ δειλῆ τῇ γραφίδι διαγραφῆ τὴν ἀγαθὴν ψυσιογνωμίαν, δὲν κατεῖχε λοιπὸν τὸ ἠθικὸν ἄνεος, δι' οὐ τόσα ὑπέταξε διακε-

κριμένα πνεύματα; Ὁ σοφός, ὃν Ἐρρῆκος ὁ Δ' ἀπεκάλει «συνειδησιν αὐτοῦ», ὁ συγγραφεύς, οὐ τὰ ἔργα ἐχρησίμευον ὡς τὸ θρησκευτικόν, οὕτως εἰπεῖν, ἀνάγνωσμα τοῦ Μονταίγνου καὶ τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰωάννου Ἰακώβου Ρουσό, ὁ ἱστορικὸς ὁ κατὰ τὴν φράσιν τῆς κ. Ρολλὰν «διὰ τῶν Βίων αὐτοῦ παρασκευάσας ἐντύφημα τῆς διανοίας τῶν μεγάλων ψυχῶν», ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ εἶνε βεβαίως πλέον ἢ ἀπλῆ ἠχώ, πλέον ἢ ἀπλοῦς μαθητής. Ὁ Πλούταρχος ἀνίκει εἰς τὰ πρωτοβάθμια πνεύματα. Οὐδένα ἔχει ἐφάμιλλον ἐν τοῖς φιλοσόφοις, οἵτινες ἀπὸ τοῦ Σωκράτους ἐδίδαξαν τὴν πρακτικὴν ἠθικὴν. Ὑπῆρχον καὶ πρὸ αὐτοῦ καὶ σύγχρονοι αὐτῷ ἱατροὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τὴν εὐγενῆ ταύτην λειτουργίαν οὐδεὶς οὐδὲ τόσῳ εὐρέως συνέλαβεν, οὐδὲ τόσῳ ἀσφαλῶς ἐνήσκησεν. Οὐδεὶς ὡς ἐκεῖνος ἐπεδίωξε δι' ὄλον τοῦ μακροῦ αὐτοῦ βίου τὴν θεραπείαν ἧς ἐχρηζεν ἡ νόσος τῆς παρακμῆς ἐνδὸς ἔθνους ἐπιχειρῶν ν' ἀποκαλύψῃ τὰς ἐν τῷ βῆθει τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς νεναρκωμένας ἠθικὰς δυνάμεις. Ὅθεν ἔχει καθ' ἡμᾶς ὁ Πλούταρχος τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῷ πρωτοτυπίαν, εἶνε σχεδὸν μεγαλοφυῆς, ἐν ᾧ δρᾷ σταδίῳ. Ἴδου ὅτι ὤφειλεν ὁ τὸν Πλούταρχον κρινὼν νὰ μὴ παραλίπη καὶ ὅτι θέλομεν ἐπιχειρήσῃ ν' ἀποδείξωμεν ἐρειδόμενοι ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς βιογραφίας καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀνδρός. Θέλομεν καταδείξει ἐν πρώτοις, ὅτι καθ' ἑαυτὸν σκοπούμενος ὁ Πλούταρχος ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ τὸ ἔμφυτον καὶ τὴν φύσει τελείαν τοῦ πρακτικοῦ ἠθικολόγου καὶ τοῦ τῆς ψυχῆς ἱατροῦ ἐπιστήμην, ἀποδείξομεν δὲ εἶτα ὅτι ὑπέροχα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἀνεπτυξε προσόντα ἀγωνισθείς νὰ ζωπυρήσῃ τὸ οἰκογενειακόν, τὸ . . . καὶ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, τὰ τρία ταῦτα τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν ἀπαραίτητα ἐρείσματα. Καὶ ἐν πάσῃ μὲν ἐποχῇ ἀξιολόγος θὰ ἦν μελέτη ἢ ἔρευνα τοιαύτης διανοίας καὶ τοιοῦτου χαρακτῆρος ἀκαμάτως ἐπιδιώξαντος τὴν παρόξυνσιν τῆς ἐκλιπούσης ζωτικότητος, ἀλλ' ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μάλιστα ἐποχῇ διδακτικώτατος ἀποβαίνει ὁ τοιοῦτος χαρακτῆρκαὶ κατ' ἐξοχὴν ἀξιολύμντος.

I

» Ὁ Πλούταρχος, λέγει ὁ Λαχάρπ, ἐστὶν ἴσως ἡ μᾶλλον ὑπὸ τῆς φύσεως προικισθεῖσα ἠθικὴ διάνοια ἐξ ὅσων ἐγένοντο ποτε. Ἡ κρίσις αὕτη εἶνε ὀρθή. Ἡ ἐξαιρετος, λεπτὴ καὶ ἀσφαλῆς τῶν ἠθικῶν πραγμάτων συναίσθησις ἀποτελεῖ αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τῆς φύσεως τοῦ Πλουτάρχου καὶ τὸν ἐξοχὸν τῆς διανοίας αὐτοῦ χαρακτῆρα Ἐγεννήθη ἠθικολόγος, ὡς ὁ Ραφαήλ ἐγεννήθη ζωγράφος καὶ ὁ Μότσαρτ μουσικός. Τὴν ἀπόκρυφον ἐκείνην εὐστοχίαν, δι' ἧς ἐξευρίσκει τῆς ψυχῆς τὰ μυστήρια, τὰς ποικιλωτάτας τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν κακιῶν παραλλαγῶν οὔτε ἡ χώρα, ἐν ἧ εἶδε τὸ φῶς, οὔτε ἡ φυλὴ αὐτοῦ, οὔτε ἡ καταγωγὴ ἠδύναντο αὐτῷ νὰ χορηγήσωσιν ὅ,τι ὅμως περὶ τοῦ οἴκου καὶ τοῦ βίου αὐτοῦ γινώσκωμεν καταδεικνύει ὅτι περὶ αὐτὸν τὰ πάντα συνήρουν εἰς διέγερσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς εἰδικῆς οὐτοῦ δεξιότητος.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον ἐπαρχαίαι ὑπὸ θαλάσσης διαδρεχόμεναι διαγελώσης. Ἡ θαλπερὰ αὔρα καὶ τὰ παρατεταμένα θερινὰ καύματα παρακαλοῦσιν ἐπὶ τὰς ἡδονάς. Τὰ ἐκ τῆς Ἀσίας πλοῖα ἐκόμιζον χρυσόν,

πολυτελή υφάσματα και άρώματα, τὰ στοιχεῖα ἐνὶ λόγῳ πάσης ἐκλύσεως. Ἐνταῦθα ἐβασίλευε πνεύματος μὲν λεπτότης, ἀλλὰ ψυχῆς ἀστάθεια καὶ χαρακτῆρων ἐλαφρότης· ἄνθρωποι καὶ πράγματα ἀενάως μετεβάλλοντο. Εἶχεν ὡσαύτως ἡ Ἑλλάς τὰς ἀποτόμους καὶ τραχείας αὐτῆς χώρας ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων περιβαλλομένης, κεκλεισμένης δὲ ἢ ὀλίγον προσιτᾶς εἰς τὴν ἔξωθεν ροπὴν. Ἐν ταῖς ἥπτον ὑπὸ τῆς φύσεως εὐνοθεΐαις ταύταις χώραις ἢ δυσχέρεια τοῦ βίου ἐδημιούργει ἔξεις ἀρρενωπίας, ἢ σπάνις τῶν ἐπικοινωνιῶν διετῆρει τὴν ἀρχικὴν τῆς ἀπλότητος τῶν ἠθῶν χροιάν, καὶ οἱ ἠθικοὶ νόμοι ἀρχαιότερον γνωσθέντες ἐπὶ μακρότερον διετηροῦντο. Ἡ Βοιωτία ἦν μία τῶν αὐστηρῶν τούτων χωρῶν. Χειμῶνος μὲν, ὑπὸ τοῦ παγετώδους βορείου ἀνέμου δρομένη, ἐν θέρει δὲ ὑπὸ φλογεροῦ μαστιζομένη ἡλίου καὶ ὑπὸ νοσηρῶν κατὰ τὸ μετόπισθον ἀναθυμιάσεων, οὐ μόνον ἀπροσφύης ἦν εἰς τῶν κατοίκων τὴν ἐκθήλυνσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπέβαλλεν αὐτοῖς τοὺς κατὰ τῆς φύσεως ἀγῶνας, οἵτινες τὸν ἄνθρωπον ἀκούσιν εἰς προάσπισιν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, ... Οὕτω δὲ, ὑπολειπόμενοι μὲν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἀγχίνοϊαν καὶ εὐστροφίαν τοῦ πνεύματος, ἀλλ' εὐσταθέστεροι καὶ συνετώτεροι αὐτῶν, οἱ τοῦ Πλούταρχου πρόγονοι εἶχον ἐνωρὶς ἐρευνηθεὶ καὶ ἐπιλύσει τὸ βιωτικὸν πρόβλημα, οὐχὶ ὡς μεταφυσικοὶ, ἀλλ' ὡς πρακτικοὶ ἄνδρες. Πρῶγμα δὲ ἀξιοσημείωτον, καίπερ οὐσιωδῶς ἀπ' ἀλλήλων διῶστάμενα, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐν τούτοις ἐμφεροῦνται πνεύματος τὰ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τὰ τοῦ Πλούταρχου παραγγέλματα. Διὰ τῆς πρακτικῆς ἠθικῆς κατήρξατο καὶ κατέληξε τῆς μικρᾶς χώρας ἢ φιλολογία.

Κατὰ τὰ δυτικώτατα τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἦτις πιστὴ ἐνέμενεν ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ σοφίᾳ, παρὰ τὰς βραχέεις φάραγγας τὰς ὀδηγούσας εἰς Δελφοὺς ἐν μέσῳ ξυνωρίδος ποταμίων τοῦ Μορίου καὶ τοῦ Κηφισσοῦ ὑψοῦται τὸ μικρὸν ὄρος Πέτραχος. Ἐκεῖ κεκρυμμένη ὡς τάπητις ἐν τινὶ τοῦ ἐδάφους πτυχῇ ἢ Χαιρώνεια, εἶχεν ἰδεὶ φοβερὰ γεγονότα τὴν Ἑλλάδα συγκλονήσαντα, ὧν ἐλαφρῶς ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν. Αἱ γειτνιαζούσαι αὐτῇ Πλαταιαί, Θῆβαι, Ὀρχομενός καὶ Ἑλλάτεια εἶχον λεπτατηθῆ ἢ κατασκαφῆ. Αὕτη δὲ καμψθεῖσα πρὸς ὦραν ὑπὸ τῆς θυέλλης, τάπεινωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, οἵτινες μικρὸν μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ἀκτίου εἶχον ἐπιβάλλει αὐτῇ διὰ τῆς μαστιγῆς ἄχθη, διέμενεν οὐχ ἥπτον ἀσινῆς. Ἡ ἥρεμος αὕτη γωνία τῆς Ἑλλάδος, ἧς ἐφείσθησαν αἱ διάφοροι ἐπῆρειαι, δὲν ἦτο ὅλως πεφυλαγμένη τῆς τῶν καιρῶν διαφθορᾶς. Οἰκοὶ τινες ἐν τούτοις διεφύλαττον ἐτι σὺν τῇ λατρείᾳ τῶν ἀρχαίων ἀναμνήσεων πατριαρχικὴν τινὰ φυσιογνωμίαν. Τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ τοῦ Πλούταρχου. Τὰ χωρία, ἐν οἷς οὗτος ὁμιλεῖ περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν οἰκείων, ἐπιτρέπουσιν ἐν ἐλλείψει ἄλλων εἰδήσεων ν' ἀναπολήσῃ τις τὸν οἰκογενειακὸν κύκλον ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη τῷ 48 ἢ 49 μ. Χ. ἔτει.

Ὁ οἶκος οὗτος ἦν γενεὰ σοφῶν. Ἐν αὐτῷ ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν μετεδίδοντο ὁ τοῦ φιλοσοφεῖν ἔργος καὶ ἡ τῶν ἠθικῶν διαλέξεων ἐφεσις. Ὁ Πλούταρχος εἶχεν ἀκροασθῆ καὶ γνωρίζει ἡμῖν τὸν πάππον αὐτοῦ Λαμπρίαν. Ὁ ἐράσιμος οὗτος πρεσβύτερος, ὅστις

τῇ βοήθειᾳ σπουδῶν τινῶν εἶχεν ἀεὶ εὐδιάθετον τὸ πνεῦμα, τὴν μνήμην καὶ τὴν εὐγλωττίαν, προὔδατο σαφῶς τὰ ζητήματα λύων αὐτὰ διὰ τῆς αὐθεντίας τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πείρας. Ἦπτον ἐκείνου ἀτωμύλος ἀλλ' ἐμβριθέστερος ὁ πατὴρ τοῦ Πλούταρχου ἠδμενίζετο διεγείρων τῶν νέων τὴν διάνοϊαν. Παρὰ τὴν ἐστίαν, ἐν ἣ ἐλαμπεν ἢ μυροδόλος πίτις, καθήμενος πατὴρ καὶ τέκνα ἠρέσκοντο παρατείνοντες τὰς χειμερινὰς ἀγρυπνίας. Ὁ Πλούταρχος καὶ οἱ δύο αὐτοῦ ἀδελφοὶ Τίμων καὶ Λαμπρίας μετεῖχον τῶν ἠδύχων τούτων συζητήσεων τῆς πατρικῆς ἐστίας. Καὶ ὁ μὲν Τίμων ἦν περιεσταλμένος, ἀλλὰ συνετός, ὁ δὲ νεώτερος Λαμπρίας φιλοπαίγιμον ἀγκυρῶν τῇ εὐτρατελίᾳ τοῦ ἦθους οἰστρόν τινα πνευματώδη ἔστιν ὅτε καὶ δικτικόν. Πρωτηγωνίστη ἐν ταῖς οἰκογενειακαῖς ταύταις σκηναῖς ὁ Πλούταρχος. Μεμορφωμένος ἦδη τὸν νοῦν διέπρεπεν ἀντιῶν ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ἐπωφελεῖ ἠθικὰ συμπεράσματα. Αἱ νεανικαὶ αὐτοῦ ὁμιλίαι καταφανῶς τὴν κλίσιν αὐτοῦ ἀπεκάλυπτον ὡς ἠθικολόγου, ἀνεκρύπττον δὲ ταύτην οἱ ἀδελφοὶ φιλόσοφον αὐτὸν ἀποκαλοῦντες καὶ ὁ πατὴρ ἐπεκύρου τὸν τίτλον ἀπειθυνόμενος πρὸς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν ὡς πρὸς ἴσον καὶ ἔστιν ὅτε ὡς ὑπέροχον προκειμένου περὶ τῆς ἐπιλύσεως δυσχερῶν ζητημάτων, ἧς αὐτὸς δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπιληθῆ. Ἔσχεν οὕτως ὁ Πλούταρχος τὸ πρῶτον εὐτύχημα ν' ἀπαντήσῃ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἰδίου πατρὸς τὸν ἀπαιτούμενον εἰς τὴν ἰδιοφυίαν αὐτοῦ διδάσκαλον. Προφανῶς ὅμως καὶ πρὶν ἐτι καταλίπῃ τὴν πατρικὴν σχολὴν εἶχεν ἦδη διατρανώσει τὴν ἐμφυτον ἐκείνην τῆς διανοίας δύναμιν, ἦτις τοὺς διδασκάλους χρησιμοποιοῖ ὡς ἔρεισμα, ἵνα ὑπερτερῆσῃ αὐτοῖς.

Εἰκοσαέτης περίπου ἐστάλη πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν εἰς Ἀθήνας. Τὸ παλαιὸν τοῦ Περικλέους, τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Δημοσθένους ἄστὴ διετῆρει ἦδη μόνην τὴν σκιάν τῆς πρόφης αἴγλης. Ἀντὶ τῶν δημογοριῶν, ... καὶ τῶν ἠδαιῶν φιλοσοφικῶν διαλέξεων ἠκούοντο νῦν αἱ κενολογίαι εὐτελοῦς καὶ χαμαιζήλου σοφιστείας. Ὁ Πλούταρχος ἠδυνήθη ἐν τούτοις νὰ εἴρῃ ἀξίον ἑαυτοῦ διδάσκαλον. Ὁ Ἀμμώνιος ἐδίδαξεν αὐτὸν ὑγιῶς παιδεύσεως διδάγματα, ἀπέστειλεν ἢ ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ συνεπλήρωσε τὴν μόρφωσιν τοῦ Πλούταρχου ὡς λογίου καὶ ἠθικολόγου. Ἀλλ' ἢ ὀριστικὴ αὐτοῦ εὐδοκίμησις ἐγένετο ἐν Ρώμῃ.

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ * * *).

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Ἡ μουσικὴ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν σχολείοις.

Τὸ ἡμέτερον ἔθνος δικαίως δύναται νὰ καυχᾶται, ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους μετ' ἀκαμάτου ζήλου καὶ ἀπαραμίλλου φιλοπονίας, ἐπετέλεσε πρόοδον οὐκ εὐκαταφρόνητον ἐν ταῖς ἐπιστήμας καὶ ταῖς τέχναις. Γὰ πολυπληθῆ καὶ μεγαλο-

πρεπῆ τῆς πρώτης μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως καθιδρύματα, ἐν οἷς χιλιάδες ἑλληνοπαίδων πνευματικὴν εὐρίσκουσι τροφήν, εἰσὶ τρανὰ τῶν λεγομένων μαρτύρια. Τὰ σωζόμενα πνευματικὰ προϊόντα πασῶν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν τῶν ἡμετέρων προγόνων μετ' ἐπιμελείας διερευνῶνται καὶ σπουδάζονται· ἐξιχνιάζεται μετὰ τῆς δεούσης φιλοπονίας ἢ ἀνέπτυξις τοῦ πνεύματος αὐτῶν. Τὰ διάφορα ἐκπαιδευτικὰ καὶ παιδαγωγικὰ συστήματα καὶ καθόλου αἱ τεχνικαὶ καὶ ἐπιστημονικαὶ ἐφευρέσεις τῶν νεωτέρων χρόνων, ὡς ἄμεσα ἀποτελέσματα καὶ φυσικὴ συνέχεις τοῦ παραγωγικοῦ καὶ φωτοβόλου τῶν ἀρχαίων πνεύματος θεωρούμεναι, τὴν κατὰλληλον καὶ πρέπουσαν λαμβάνουσιν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδευτηρίοις θέσιν.

Ἄλλ' οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων δύναμεθα ἄρα γε νὰ διῶχρησθῶμεν ὅτι οὐδὲν ἐλλείπει ἐκ τῶν ἡμετέρων σχολείων; πάντα σχεδὸν τῆς μαθήσεως τὰ εἶδη εἰσήχθησαν ἐν αὐτοῖς καὶ δὲν ὑπολειπόμεθα κατὰ πολὺ τῶν ἀρχαίων ὡς καὶ τῶν συγχρόνων πεπολιτισμένων ἐθνῶν; Ἀλλὰ στῶμεν πρὸς στιγμαὴν καὶ ἐπισκοπήσωμεν.

Τί εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ὅταν φωνῆ τις μελωδικὴ ἀπὸ στόματος, ἢ φθογγῶν πλοκὴ ἐντέχνως καὶ ἐναρμονίως κρουομένου ὄργανου πλῆττει τὴν ἀκοήν; Τίς εἶνε ἡ μυστηριώδης ἐκείνη δὶχθεσις τῆς ψυχῆς, ἣτις, ὀργάνων εὐρύθμως καὶ συμφῶνως κρουομένων, διατίθεται εὐαρέστως ἢ δυσαρέστως χαρμωδῶς ἢ λυπηρῶς, ἐνθουσιαστικῶς ἢ ἐμψόβως; Τί δηλοῖ ἡ ἀλληλεπίδρασις τῶν ἤχων καὶ τοῦ ἀέρος ἐπὶ τῶν συναισθηματικῶν καὶ εὐαίσθητων τῆς ψυχῆς χορδῶν ἐντύπωσις; Οὐδὲν ἄλλο ταῦτα καταδεικνύουσιν, ἢ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε παναρμόνιον μουσικῶν μυστήριον, μία ἐμμελῆς ἁρμονία, φύσει οὕτως διεσκευασμένον, ὥστε ἐπὶ τῇ θέξ τοῦ κελοῦ, τῇ ἀκοῇ τοῦ ἁρμονικοῦ, τῇ γεύσει τοῦ ἠδέος, τῇ πράξει τοῦ ἀγαθοῦ, νὰ τέρπηται καὶ τέρπη, νὰ ἠδύνηται καὶ ἠδύνη. Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ἐννοοῦμεν ἤδη περὶ τίνος πρόκειται σπουδαιοτάτης καὶ ὑψηλῆς μαθήσεως, μαθήσεως παρὰ μὲν τοῖς ἡμετέροις προγόνους ἀποτελούσης τὸ σπουδαιοτάτον καὶ κυριώτατον μέρος τῆς ἐκπαιδευτικῆς τότε τριλογίας, παρ' ἡμῖν δὲ, ἂν μὴ τι τὸ ἄγνωστον, ἀλλὰ τούλαχ· στον τὸ τελευταῖον καὶ δῆθεν τὸ ἀσήμαντον! Ἐκ τῆς ἐλλείψεως ὅθεν τοῦ μαθήματος τῆς μουσικῆς τὰ ἡμέτερα σχολεῖα, μεθ' ὅλας τὰς καταβαλλομένας προσπάθειάς τῶν ἁρμοδιῶν, δὲν ἀπέκτησαν εἰσέτι τὴν ποθητὴν ἐκείνην τελειότητα καὶ λαμπρότητα, ἣν ἀπὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ κατέχωσι. Διὸ οὐδῶλος πρέπει νὰ φανῆ ἡμῖν παράδοξον, ἔταν βλέπωμεν δημοτικῶν σχολείων, σχολαρχείων, παρθενωγείων καὶ γυμνασίων τελειοφοίτους ἱκανῶς μὲν περὶ τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ μαθήματα κατηρτισμένους, περὶ δὲ τὴν σχολειακὴν μουσικὴν ὅλως ἀδαεῖς καὶ πεζοτάτους. Ὁ τελειόφοιτος τοῦ γυμνασίου ἴσως ἀπὸ μνήμης ἐξέμαθε κλασικούς τινὰς στίχους καὶ ἱκανῶς στροφὰς τῶν Περσῶν τοῦ Λίσχυλου, τῆς Ἀρτιγόρης

τοῦ Σοφοκλέους καὶ τῆς Μηδείας τοῦ Εὐριπίδου. Ἀλλὰ τίς τῶν νέων τούτων ἐδιδάχθη ποτὲ ν' ᾄδῃ ἐν τῷ ἐν ᾧ ἐφοίτησε σχολεῖῳ μεγαλπρεπῆς τι χορικὸν ᾄσμα, ἢ μονωδίαν ἢ περιπαθῆ τινα κομμὸν τῶν τραγωδιῶν τῶν εἰρημένων ἀθανάτων τραγικῶν; Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς πλείστοις ἐπικρατοῦσι συγκεχυμένα καὶ ἡμαρτημένα ἰδέαι περὶ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις παιδαγωγικῆς σημασίας καὶ δυνάμεως τῆς μουσικῆς, καθήκον ἡγοῦμεθα νὰ χαρᾶζωμεν τὰς ὀλίγας ταύτας περὶ αὐτῆς γραμμὰς.

Ἀναντίρρητον τυγχάνει ὅτι ἡ μουσικὴ μετὰ τὴν γλῶσσαν ἀποτελεῖ πάντοτε ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ βίου τῶν λαῶν καὶ ἐθνῶν, ἅτε πάντοτε ἀκολουθοῦσα ταῖς φάσεσι καὶ περιπετείαις τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ οὐδέποτε ἀποτελοῦσα κράτος ἐν κράτει, ἀλλὰ συναυφουμένη καὶ συνταπεινουμένη ἀναλόγως τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ. Ὡς τέχνη, κοσμοῦσα τὴν ψυχὴν διὰ τοῦ κάλλους τῆς ἁρμονίας καὶ καθιστᾶσα τὸ σῶμα διὰ ρυθμῶν εὐπρεπῶν, εἰς δὲ τοὺς παῖδας πρόσφορος διὰ τῶν ἐκ τῆς μελωδίας ἀγαθῶν, εἶνε εἰκὼν τοῦ βαθμοῦ τοῦ πεπαιδευμένου τῶν ἀτόμων καὶ ἐθνῶν συναισθηματος, τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου καὶ βίου αὐτῶν, εἶνε δὲ δεινὴ μὲν νὰ ἐπαλαφρύνῃ τὸν οἶκτον, δεινὴ δὲ νὰ ἀμβλύνη τὴν ὀργήν, δεινὴ νὰ κρατήσῃ τὸν θυμὸν, ἀγαθὴ νὰ σωφρονήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ νὰ ἰατρεύσῃ τὴν λύπην, νὰ παραμυθῆσῃ τὸν ἔρωτα καὶ νὰ κουφίσῃ τὴν συμφορὰν· ἀγαθὴ παραστᾶτις ἐν τῇ θρησκευτικῇ λατρείᾳ, σύσσιτος ἐν δειπνῷ καὶ ἐν πολέμῳ· δεινὴ νὰ εὐφραίνῃ ἐν ταῖς ἑορταῖς, νὰ τέρπη ἐν ταῖς πανηγύρεσι, νὰ κηλῆ ἐν ταῖς συνομιλίαις, νὰ ἐπιθειάζῃ ἐν ταῖς τελεταῖς. Πρόδηλον δὲ ἡ θεία αὕτη τέχνη, ὡς τοιαύτη, ὅποσον δύναται ἐπίκουρος τῇ παιδαγωγικῇ νὰ παραστῆ. Ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ πατὴρ τῆς λογικῆς καὶ ὁ μέγας τῆς ἀρχαιότητος πολυίστωρ Ἀριστοτέλης, ὁ Χαιρωνεὺς Πλούταρχος καὶ ἄλλοι διάσημοι τῆς ἀρχαιότητος συγγραφεῖς, πραγματευόμενοι περὶ τῆς μουσικῆς καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς καὶ σημασίας καταλήγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ τῶν παίδων ἀγωγή πρέπει νὰ γίνηται διὰ μουσικῆς, τῆς τὰ ἦθη εὐθύς ἐκ παίδων δι' ἁρμονιῶν πλαττούσης, καὶ τὸ σῶμα ἐμμελέστερον διὰ ρυθμῶν κατασκευαζούσης. Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ ἄλλοι, πραγματευόμενοι περὶ τοῦ τέλους καὶ τῆς δυνάμεως τῆς μουσικῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, συνιστῶσι θερμῶς τὴν ἐν τοῖς σχολείοις πρότερον συστηματικὴν αὐτῆς διδασκαλίαν. Ἄλλως τε δὲ ἡ θερμὴ αὕτη ὑπὲρ τῆς μουσικῆς συνηγορία τῶν ἀνωτέρων μνημονευομένων διασημῶν συγγραφέων εἶνε λίαν εὐεξήγητος. Ἡ μουσικὴ, ἅτε ἐκφράζουσα ὅ,τι ἡ γλῶσσα ἀδυνατεῖ νὰ ἐκδηλώσῃ διὰ τῆς λέξεως, ἀρχομένη ἄρα ἐνθα αὕτη παύει, ὑπῆρξεν ἀείποτε ἡ συμπλήρωσις τῆς γλώσσης. Ἡ γλῶσσα διὰ λέξεων ψιλῶν ἐκφραίνουσα τὰς δια-

1) Ταῦτα ὅμως δυσχερῆ, πάντως ἀπαιτοῦσι καὶ διδασκάλους ἱκανούς. Σ. Σ. Ε. Ε.

νοίας, δύναται μὲν νὰ σημάνη ἅπαντα τὸν πνευματικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, πάσας τὰς πραστώσεις, πάντα τὰ διανοήματα, συναισθήματα κλπ., οὐχὶ ὅμως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ τῆς ζωηρότητος, ὡς διὰ τῆς συνεργείας τῆς μουσικῆς, ἥτις διὰ τῶν τόνων καὶ μελωδιῶν, τῶν μετρικῶν καὶ ρυθμικῶν αὐτῶν σχέσεων, προκαλεῖ ἀκραιότερας καὶ ζωηρότερας ἐντυπώσεις, καὶ αἵτινες καταδύονται εἰς τὸ ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἐρρωμενίστατα ἀπτονται αὐτῆς καὶ ποιῶσιν εὐσχήμονα τὸν φέροντα.

Τὴν θαυμασίαν τῆς μουσικῆς δύναμιν οὐδὲν τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν ἠσθάνθη βαθύτερον τοῦ ἑλληνικοῦ. Τὴν μουσικὴν προσηκόντως ἐκτιμήσαντες καὶ ἀγαπήσαντες οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐχρησιμοποίησαν ὡς ἰσχυρότατον παιδαγωγικὸν μοχλὸν ἐν τῇ παιδείῳ τῆς νεότητος· καὶ τὸν μὲν ἰδιωτικὸν βίον καθίστων τερπνὸν καὶ χαριέντα, τῇ δὲ πολιτεῖᾳ παρεσκευάζον ἄνδρας ἀρτίους, τὴν ἁρμονίαν τῆς βουλήσεως καὶ τῆς πράξεως ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐκδηλοῦντες. Θυμᾶζομεν δικαίως τὴν ὑψίστην λεπτότητα, μεθ' ἧς οἱ δαιμόνιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἱ ἕξοχοι ἐκεῖνοι καλλιτέχναι, ἐνόουν τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὸ αἰσθητικὸν ἐν τῇ τέχνῃ. Συνέδον αὐτὴν πρὸς τε τὴν θρησκείαν καὶ τοὺς νόμους. Ἐθεώρουν αὐτὴν γνώμονα τοῦ βίου καὶ τῶν τέρψεων. «Οὐδέποτε, λέγει ὁ Πλάτων, μεταβάλλεται τῆς μουσικῆς ὁ τρόπος, χωρὶς νὰ τροποποιηθῶσι πρότερον καὶ τῆς πολιτείας οἱ θεσμοί». Ἡ ἄγνοια τοῦ ἄδειν παρ' ἐκείνοις ἦτο αἴσχος· τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεμιστοκλῆς ἐδιδάχθη ἐκ πείρας ὅτε ἡμέραν τινα ἐν κοινῷ συμποσίῳ ἀπεποιήθη νὰ λυρίσῃ ἐκ περιτροπῆς. Καθὰ δὲ μαρτυρεῖ ὁ Πολύβιος, οἱ ἀρχαῖοι «τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἀρνηθῆναι τε μὴ γινώσκειν, οὐδὲν αἰσχρὸν ἠγοῦνται· τὴν γέ μιν ᾠδὴν οὐτ' ἀρνηθῆναι δύναται διὰ τὸ κατ' ἀνάγκην πάντας μανθάνειν». Ο tempora! Ο mores! Ὅποια διαφορὰ, ὅποια δυσαναλογία μεταξὺ ἐκείνων καὶ ἡμῶν! . . .

Τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τῆς μουσικῆς εἰρημένα, νομίζω ὅτι εἰσὶν ἱκανὰ εἰς τὸ νὰ παρᾶσχωσιν ἡμῖν ἀμυδρὰν τινα ιδέαν περὶ τῆς μυστηριώδους δυνάμεως αὐτῆς ἐπὶ τῶν παιδευομένων· νέων μὲν κυρίως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων καθόλου τῶν ἀνθρώπων καὶ περὶ τῆς μεγίστης σημασίας πρὸς ἑξωραϊσμὸν τοῦ κοινωνικοῦ, ἀτομικοῦ καὶ ἐθνικοῦ βίου.

*Ἐλθωμεν ἤδη μετὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς.

Τὰς ἡμέρας ταύτας, καθ' ἃς ἅπασα ἡ ἑλληνικὴ νεότης μειδιῶσα διὰ τῶν ἐν τοῖς διαφόροις σχολείοις ἐγγραφῶν καὶ ἐνάρξεων τῶν μαθημάτων διεγείρει τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ἀπάσης τῆς κοινωνίας, νῦν ὑπέρποτε ἢ ἄλλοτε προυνιζέται καλλίστη εὐκαιρία ἵνα ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον καὶ παρ' ἡμῖν λατρεύεται ἡ βασιλις τῶν ὠραίων τεχνῶν. Πολλὰ τῶν ἡμετέρων σχολείων, κοινοτικῶν τε καὶ ἰδιωτικῶν, ἐπισταμένως ἐξετάσαντες, μετὰ λύπης παρετήρησαμεν ὅτι ἡ μουσικὴ, πλὴν τινῶν ἐξαιρέσεων, θεωρουμένη ὡς περιττὸν μάθημα, δὲν διδάσκεται σχεδὸν ἐν αὐτοῖς. Ἡ

πάρχουσι σχολεῖα καὶ δὴ καὶ ἀνώτερα, ἐν οἷς ἡ μουσικὴ διδάσκεται κατὰ πρακτικὸν ὄλως τρόπον, κατὰ ἀκοὴν δηλονότι μόνον καὶ ἄνευ παρασημαντικῆς (σημειογραφίας), ὅπερ, ἐξαιρέσει τῶν νηπιαγωγείων καὶ τῶν κατωτέρων τάξεων τῶν δημοτικῶν σχολείων, οὐδὲν σχεδὸν μουσικὸν καὶ παιδαγωγικὸν ἀποτελεῖ, σμα δύναται νὰ φέρῃ.

Ἐπάρχουσι δὲ ἄλλα σχολεῖα, ἐν οἷς ἡ μουσικὴ διδάσκεται οὐχὶ ὡς μάθημα ὑποχρεωτικόν, ἀλλ' ὡς διασκεδαστικόν, διὰ τὰ περιττὰ οἱ μαθηταὶ τὸν καιρὸν τοῦ εἰς ἄλλα δὲ πάλιν φιλοξενεῖται ἡ οὐράνιος τοῦ Ὀρφέου τέχνη μόνον τοὺς μῆνας Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον, ὅτε χάριν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων διδάσκονται ἄσματά τινα ἐπιδεικτικὰ καὶ πλέον οὐ! Πόσον τῇ ἀληθείᾳ δικαίον ἔχουσιν οἱ παιδαγωγοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἕνεκα παρομοίων ἀτοπημάτων κατεκραυγάζουσι κατὰ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, συνιστῶντες θερμῶς τὴν ὀλοσχερῆ αὐτῶν κτάρησιν. Ἐπάρχουσι δὲ καὶ σχολεῖα τινα, ἐν οἷς διδάσκεται μὲν ὁπωσδήποτε ἡ μουσικὴ παρασημαντικῶς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα περὶ τὰ διδασκόμενα ἄσματα χωλινοῦσι καθότι ἄλλα μὲν εἰσὶν ἀκατάλληλα κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, ἄλλα δὲ κατὰ τὸ μέλος. Τὰ πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων ἄσματά πρέπει νὰ ᾄσιν κατὰ τὸ μέλος καὶ τὸ περιεχόμενον σύμφωνα πρὸς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, πρὸς τὴν παιδικὴν φύσιν, ἥτις ἀρέσκειται εἰς τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν. Συμφέροι δὲ ἵνα καὶ ἡ ὑπόθεσις τῶν ἄσμάτων εἴη ἡ θρησκευτικὴ, ἡ ἠθικὴ, ὅτε καὶ μόνον διεγείρεται παρὰ τοῖς διδασκομένοις ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πατρίδα. Εὐνόητον δ' ὅτι τὸ μέλος τῶν διδασκομένων ἄσμάτων πρέπει νὰ εἴη σύμφωνον πρὸς τὴν ἐκφραζομένην ἔννοιαν τοῦ ποιήματος. Ἐν παρόδῳ ἀναφερόμεν καὶ τοῦτο, ἐπεὶ μετὰ περιεργείας ἤκουσα εἰς σχολεῖα, ἄσματά, ὧν ἡ μὲν ποίησις ἦτο καταλληλοτάτη πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς, τὸ δὲ μέλος ἦτο εἰλημμένον ἐκ ξένων μελοδραμάτων (ἰταλικῶν συνήθως) ὑπόθεσιν ἔχόντων ἐρωτικὴν! Εἷς τινα δὲ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, ἡ διδασκαλία τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς ἐξέρχεται τῶν θεμιτῶν αὐτῆς ὁρίων· διότι ἐν ᾧ ἡ θεωρητικὴ τῆς ᾠδίκης διδασκαλία γίγνεται στοιχειωδῶς, διδάσκονται κατὰ πρακτικὸν ὄλως τρόπον συνθέματα ὑπέρτερα τῶν θεωρητικῶν αὐτῶν γνώσεων. Διδάσκονται λ. χ. μουσοργήματα τοῦ Μότσαρ, Βεετόβεν, Γκουνώ, Βάγνερ κλπ., οἵτινες θεωροῦνται τὴν σήμερον οἱ Θεουκιδίδαι, Πλάτωνες, Αἰσχύλοι καὶ Σοφοκλεῖς τῆς νεωτέρας μουσικῆς ἐπιστήμης. Ἐξ ἄλλου δὲ φρονούμεν ὅτι ἡ ἀπλή καὶ μόνη τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς διδασκαλία οὐδένα σχεδὸν παιδαγωγικὸν λόγον εἰς τὰς καθ' ἡμᾶς ἀνωτέρας λεγομένας σχολὰς ἔχει. Τὶ ἐκέρδισεν ἡ νεᾶνις ἐὰν ἐξέμαθεν ἐν τῷ σχολείῳ νὰ ταχυδακτυλογεῖ ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἕνα βαλλισμὸν, ἢ μίαν πόλιν; Τὰ τοιαῦτα μουσικὰ ἀθύρματα τοὺς μὲν νέους καθιστῶσιν ἑλαφροῦς, τὰς δὲ νεάνιδας ἑλαφροτέρας. Τὰ μέλη τῶν σημερινῶν χορῶν δυστυχῶς δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς ψυχικὰ συναισθήματα, εἰς ψυχικὰ πάθη, ἀλλὰ μόνον εἰς σωματικὰς κινήσεις. Τὰ ὧτα καὶ οἱ πόδες ἡμῶν αἰσθάνονται γαργαλισμούς τινας, ἀλλὰ

τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδία μένουσι ψυχρά. Δι' ἀνωτέρων μουσικῶν παιδευσιν τὰ μόνον κατάλληλα καθιδρύματα εἰσὶ τὰ Ἑθελία. Ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ μονομερῶς διδασκόμενη δὲν ἔχει, ὡς εἵπομεν, τὴν παιδαγωγικὴν τῆς ᾠδίκης δύναμιν, εἰρήσθω δ' ὅμως ὅτι ἡ συνένωσις ἀμφοτέρων εἶνε τὸ τέλειον, ὅπερ ὅμως δὲν γίνεται ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν σχολείοις.

Τὶ νὰ εἵπωμεν δὲ περὶ ἐκείνων τῶν ἐκπαιδευτηρίων, ἅτινα κατάφορτα ἐκ ποικίλων μαθημάτων ὄντα, στεροῦνται ὅμως τοῦ παιδαγωγικωτάτου καὶ κυριωτάτου τῶν μαθημάτων, τῆς θείας τοῦ Ὀρφέου τέχνης; Πῶς δὲ νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ δικαιολογηθῇ ἡ γελοιοδεστάτη ἀξίωσις τῶν τοιαύτης τάξεως σχολείων ἰθυόντων, οἵτινες διὰ τε τῆς δημοσιογραφίας καὶ διὰ φυλλαδίων ἰδιαίτερων εἰς τὰ τέσσαρα τοῦ ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος σημεία διασαλπίζουσιν, ὅτι τὰ ὑφ' αὐτῶν διευθυνόμενα ἐκπαιδευτήρια βασιζονται ἐπὶ παιδαγωγικωτάτων βάσεων! Πόθεν, ποῦ καὶ παρὰ τίνος ἔμαθον ὅτι σχολεῖον στεροῦμενον τῆς μουσικῆς δύναται νὰ κληθῇ παιδαγωγικὸν καθιδρυμα;

Λυπηρὸν, τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἀξιοδάκρυτον εἶνε, διότι ἐν ᾧ ζῶμεν ἐν τῷ αἰῶνι τῶν φώτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἡ δύναμις καὶ ἡ σπουδαιότης ἐπὶ τῶν ἡθῶν ἐπίδρασις τῆς μουσικῆς παρ' ἡμῖν εἰσέτι δὲν ἐνοήθη, ἐπομένως οὐδ' ἐν τοῖς σχολείοις συστηματικῶς εἰσῆχθη θεωρηθεῖσα δὴθεν αὕτη παρ' ἡμῶν τῶν κλεινῶν ἀπογόνων μουσικωτάτων προγόνων ὡς περιττὴ μάθησις, ὡς μὴ ἔχουσα τοῦ βιβλίου τὴν δύναμιν! Οἶα ὅμως οἰκτρὰ ἡμῶν ἀπάτη! Ὁ ἀγνοῶμεν βεβαίως ὅτι ὁ Ὀρφεύς, ἐν τῷ μυθικῷ προσώπῳ οὗτινος οἱ ἀρχαῖοι τὴν δύναμιν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς μουσικῆς ἐνετύπωσαν, τὰ ἄγρια ζῶα καὶ τὰ ἄψυχα ὄντα συνεκίνησε καὶ ἐμάλασεν οὐχὶ διὰ τοῦ βιβλίου, ἀλλὰ διὰ τῆς μουσικῆς· ὅτι ὁ Ἀμφίων διὰ τὴν κτίσιν τὰ τεῖχη τῶν Θεῶν ἐδέησε νὰ κατορθώσῃ τοῦτο διὰ τῶν περιπαθῶν ἤχων τῆς λύρας αὐτοῦ, ἣν ὁσάκις ἔκρουεν, οἱ λίθοι ἐκινουῦντο αὐτομάτως καὶ ἐτίθεντο εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν.

Ἄλλ' ἀπὸ τῶν μυθολογικῶν νεφελῶν μεταβῶμεν εἰς τὴν πραγματικότητα. Τίς ἀγνοεῖ τὸν χωλὸν γραμματοδιδάσκαλον Τυρταῖον, ὅστις κατὰ τὸν Μεσσηνιακὸν πόλεμον, διὰ τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἀχωρίστου αὐτῆς ποιήσεως, ἔδωκεν τὸ ἐμβατήριον:

Ἄγετ' ὦ Σπάρτας εὐάνδρου
κούροι πατέρων πολιατᾶν

τὸ πεπτωκὸς τῶν Σπαρτιατῶν φρόνημα τοσοῦτον ἀνεζωογόνησεν, ὥστε ἀνέδειξεν αὐτοὺς ἐνδόξους νικητάς; Τίς ἀγνοεῖ τὸν ἕξοχον ἐκεῖνον καὶ πολυμήχανον τῆς Σαλαμίνος νικητὴν, τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις διὰ τῆς μουσικῆς εἰς τὰς ναῦς ἐπεβίβασε τὰς Ἀθήνας, «ὅτε ὑπ' αὐλῷ οἱ μὲν ἤρασαν, οἱ δ' ἐμάχοντο, ἐνίκων δὲ ἄμφω»; Τίς πρὸς τοῦτοις ἀγνοεῖ τὸ μουσικὸν θαῦμα τοῦ Ἰ. μ. Χ. αἰῶνος, θαῦμα τοῦ ἰσχυροῦ τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ἡμέραι γίνονται ἡμῖν τοῖς ὀρθοδόξοις Ἑλλησιν ἐπαιθητότερα; τίς δηλονότι ἀγνοεῖ τὴν ἱεράν ἐντύπωσιν, ἣν ἀπεκόμισαν οἱ παρὰ τοῦ Βλαδιμήρου τοῦ Α' πρὸς εὐ-

ρεσιν κρείττονος θρησκείας ἀπεσταλμένοι Ρῶσοι μεγίστανες, οἵτινες ἐκ τῆς ἱερᾶς βυζαντινῆς μουσικῆς καταγοητευμένοι εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα ἐπιστρέψαντες «Ἐρομίσσαμεν, ἐφώνησαν πρὸς τὸν προσεκτικὸν αὐτῶν μονάρχην, ἐρομίσσαμεν ὅτι μετεκομίσθημεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς! χορὸς ἀγγέλων κατέβαινε ἐξ οὐρανοῦ καὶ συνέβαλλε μετὰ τῶν ψαλμῶν ὑπὸ τοῦ θόλου τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας!»

Ἡ τῆς μουσικῆς ἐπὶ τὰς ἀγνάς καὶ τρυφεράς ψυχὰς ἐπιρροὴ εἶνε τηλικαύτη, ὥστε δὲν πρέπει ἐξ οὐδενὸς σχολείου νὰ ἐλλείπη. Διεγείρουσα ἡ μουσικὴ συναισθήματα μὴ ἔχοντα ἀντικείμενον ὕλικόν, ἀλλὰ προφανῶς πνευματικῆς φύσεως ὄντα, ἐνεργεῖ τόσον ἰσχυρῶς ἐπὶ τὴν αἴσθησιν τῆς ἀκοῆς, ὥστε πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ ἡμῶν δυνάμεις νὰ συγκινῶνται καὶ πληρῶνται ζωῆς. Ἐννοεῖται δ' ὅτι τοιοῦτον ὡς πρὸς τὴν παιδείαν ἀποτελεσμα δύναται νὰ φέρῃ ἡ σοβαρὰ, τελεία καὶ ἐξηγυγισμένη μουσικὴ, οὐχὶ δὲ ἡ γαργαλιστικὴ τοῦ ὠτός καὶ τοῦ ποδός. Τώρα ὅτε τὰ μαθήματα εὐρίσκονται εἰσέτι ἐν τῇ ἐνάρξει αὐτῶν, ἃς μὴ διστάζουσιν οἱ ἀρμόδιοι νὰ εἰσαγάγῃσι τὸ παιδαγωγικώτατον ταῦτο μάθημα ἐν τοῖς αὐτῶν ἐκπαιδευτηρίοις· ἔστωσαν δὲ ἐκ τῶν προτέρων βέβαιοι ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ ἔχῃσι τοὺς λαμπροτάτους καρπούς τῶν κόπων αὐτῶν, διότι οἱ μαθηταὶ θέλουσι γίνεαι εὐαγωγότεροι, εὐαισθητότεροι, εἰρηνικώτεροι πρὸς ἀλλήλους, προσεκτικώτεροι καὶ ταπεινότεροι.

Σήμερον ὅτε οὐδεμία σχεδὸν ὑπάρχει γωνία ὑπὸ ἑλλήνων κατοικουμένη γῆς, ἔνθα νὰ μὴ ἠχῇ ἡ φωνὴ τοῦ ἑλληνικοῦ διδασκάλου, τοῦ ἑλληνικοῦ καθηγητοῦ καὶ τῆς ἑλληνίδος διδασκάλου, δέον νὰ συνηγῶσι καὶ οἱ οὐράνιοι τῆς μουσικῆς φθόγγου. Ἐκ τῆς εἰς τὰ σχολεῖα εἰσαγωγῆς τῆς μουσικῆς καὶ τῆς συστηματικῆς αὐτῆς διδασκαλίας δύναται μόνον νὰ προσδοκᾶται καὶ ἱκανὴ ἀνάπτυξις καὶ βελτίωσις τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς καὶ τῆς ἰδίας ταύτης μουσικῆς τέχνης. Ὅταν δὲ καὶ πάλιν τὸ ἡμέτερον ἔθνος καταστῇ ἡμέραν τινα ἑστία σοφῆς μουσικῆς παραγωγῆς, ἃς ἐργασθῶμεν ἀπὸ τοῦδε, ἵνα ἡ μεταβολὴ αὕτη ἢ πρωτότυπος γόνιμος καὶ ἐθνικὴ!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΟΝ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ.*

Μὴ μεμψήθητε αὐτὴν ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις ὡς κακεντρέχους· δὲν ἦτο ἐχθρὰ αὐθαίρετως ἐφ' ἐτέρους ἐπικαλουμένη τὴν θεῖαν ὀργάν· ἦτο μήτηρ ἐν ἀγρία θλίψει, ἀναμνηστικὴ τοῦ σκληροῦ θανάτου τοῦ ἐφ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας τοῦ ἀγῆρω αὐτῆς βίου ἀλήστου τέκνου αὐτῆς.

Ἄλλ' ὁ χρόνος, ὁ καθ' ἑαυτὸν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ θεῖον ἀπέραντος οὗτος χρόνος, ἐν σχέσει πρὸς τὸν βίον ἡμῶν παρέργεται ταχύς· ἢ, κἄλλιον εἰπεῖν,

*Ἴδε ἀρ. 46 σελ. 883 — 885.

ὁ χρόνος αὐτὸς μένει ἀναλλοίωτος, ἀλλ' ἡμεῖς χωροῦμεν πρὸς τὰ πρόσω καὶ νομίζομεν ὅτι ὁ χρόνος φεύγει ὀπίσω ἡμῶν, ὡς περ πάσχουσιν οἱ ταξειδεύοντες δι' ἀτμαμῆξης, οἵτινες, ἐν ᾧ αὐτοὶ χωροῦσι πρὸς τὰ πρόσω, νομίζουσιν ὅτι τὰ δένδρα καὶ οἱ βράχοι φεύγουσιν ὀπίσω, ἐν ᾧ ἐκεῖνα πράγματι μένουσιν ἀκίνητα. Οὕτω τοῖνον χωροῦμεν πρὸς τὸ τέρμα τοῦ βίου καὶ ὅ,τι χθὲς ἀνυπομότως προσεδωκόμεν τούτου ἀπολαύομεν σήμερον μετὰ μικρᾶς δυσθυμίας, διότι ἐνθυμούμεθα ὅτι αὐριον δὲν θὰ περιμένωμεν πλέον αὐτό· οὕτω δὲ ἢ ἐκ τῆς ἀπολαύσεως ἡδύτης δὲν εἶναι ἀνταξία τῆς ἐν κειρῷ τῆς προσδοκίας ἐλπίδος. Ὅταν δὲ ἀναφανῆ ἢ αὐριον καὶ προσδοκία καὶ ἀπόλαυσις οἴχονται ὁμοίαι πρὸς ὄναρ, διαφέρουσι δὲ τούτου μόνον κατ' ὄνομα· διότι δὲν λέγονται «ὄναρ» ἀλλὰ «παρελθόν».

Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ χρόνος τῆς φοιτήτεως τοῦ Ἀρίστωνος, χρόνος ἦν καὶ παρελθὼν. Ὁ δὲ αἰσίως δούς τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας.

Καὶ ἐπιτραπήτω μοι μικρὰ παρέμβασις. Διὰ νὰ εἶναι τις φιλόσοφος πρέπει νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τούτου; ἢ κοινωνία τοῦλάχιστον ἀπαιτεῖ τούτο. Καὶ λοιπὸν πάντες οἱ φέροντες αὐτὸν εἰσὶ τοιοῦτοι; τοῦλάχιστον πρέπει νὰ ὦσι. Καὶ δὲν δύναται νὰ ᾖ τις φιλόσοφος ἄνευ τοῦ τίτλου τούτου; ὁ ἀρμόδιος ἀποφνήστω.— Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκειμένον.

Ὁ Ἀρίστων ἐπανέκαμψε παρὰ τῆς μνηστῆ αὐτοῦ ἀξίως τῶν προσδοκιῶν τῆς.

Ἦδη πάντα εἶχον τελεσθῆ ὡς ἔδει καὶ ὁ Ἀρίστων συνεζεύχθη μετὰ τῆς Ἀναστασίας ἐν μέσῳ εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν, ἐν μέσῳ τερπωλῆς καὶ θυμηδίας, πλήρης εὐτυχίας, πλήρης ἀγαθῶν.

Διατί νὰ μὴ ὦσι πάντες οἱ ἄνθρωποι, σχετικῶς τοῦλάχιστον, εὐτυχεῖς; ἢ ἂν μὴ πάντες, οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ ἐνέρετοι; Ἄλλὰ φεῦ! οἱ πλείους κακοδαίμονες! οἱ πλείους ἀναξιοπαθοῦντες! Πρὸς τί ἢ ἀνωμαλία αὕτη ἐν τῷ κόσμῳ;

— Ἄνθρωπε! μὴ βλασφήμει! τὸ πνεῦμα σου καὶ ὑψωθῆ, δὲν δύναται νὰ κατανοήσῃ τοῦ Ὑψίστου τὰς ἀνεξερευνήτους βουλὰς! Ὑπάρχουσιν ἀγαθοὶ δυστυχεῖς; μὴ ἐρευνᾷ διατί ἐπλάσθησαν οὗτοι δυστυχεῖς· τούτο μυστήριον, ὅπερ σὺ δὲν δύνασαι νὰ λύσῃς, μᾶλλον δὲ, ἂν συμπαθῆς αὐτοῖς, πράττει ὑπὲρ αὐτῶν ὅ,τι ἐκεῖνος διατάσσει τὰ λοιπὰ φροῦδα. Μὴ ἀγανάκτει κατὰ τοῦ Δημιουργοῦ τούτου εἶναι ἀπροσύνη. Μὴ ἐπιθυμῆσθαι νὰ διορθώσῃς τὸν κόσμον, τούτου ἔσται μωρία. Ἄλλ'

«εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε καὶ φέρου».

ΙΖ'.

Ἐπίλογος.

Παρήλθον ἔτη ἰκανά.

Κύριοι τοῦ πύργου τοῦ χωρίου Β... εἶναι τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος, ἔχουσι δὲ καὶ πολυθέλγητρον θυγάτριον

ὡς ἐπιχωρονίδα τῆς εὐτυχίας των, αὐτὸ κατέχει τὰς καρδίας ἀμφοτέρων καὶ ἐνοὶ αὐτάς, εἶναι τὸ ἰνδαλμα τῶν γονέων του. Ὁ Ἀρίστων ἀγαπᾷ αὐτό, διότι ὁμοιάζει τὴν Ἀναστασίαν, αὕτη δὲ πάλιν, διότι εἶναι τέκνον τοῦ Ἀρίστωνος, ἀμφοτέροι λατρεύουσι τὸ κορῆσιον, διότι εἶναι σπλάγγνον αὐτῶν. Οἱ δύο νέοι πυργοδεσπόται εἰσὶν εὐτυχεῖς.

Ἄλλ' ὅμως... ἡ ἰδανικότης τῆς νεανικῆς ηλικίας ἐγκατέλιπεν αὐτούς. Σπανίως καταγίνονται περὶ φιλοσοφικὰ ζητήματα, μᾶλλον δὲ σκέπτονται περὶ τῶν γαιῶν καὶ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν, ὥστε ἐν τῇ δράσει αὐτῶν ἐπὶ τοῦ κόσμου δὲν ἠκολούθησαν τῇ ἐπιστήμῃ ὡς ὑπισχνοῦντο ἀλλήλοισι· ἀλλὰ φερόμενοι, ὡς τὸ φέρον ἔφερον αὐτούς, ἐγένοντο γεωργοί.

Οὕτω συνήθως συμβαίνει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος δι' ἀνυσιμωτέρας ὁδοῦ δύνηται νὰ ζῇ ἀνέτως, ἐξ χαιρέων τὴν ἐπιστήμην καὶ τρέπεται ἐπὶ τὰ πρακτικώτερα.

Ἴσως ἂν τὰ δύο ταῦτα πλάσματα ἦσαν πτωχότερα ἐπεδίδοντο εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἴσως ἦθελον παραγάγει τι ὠφέλιμον εἰς αὐτήν. Ἄλλὰ, φαίνεται, ὁ ἄνωθεν προορισμὸς αὐτῶν ἦν ἄλλοιός.

Ἐν τούτοις μετὰ θυμηδίας ἀναπολοῦσι τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας τοῦ πρώτου ἔρωτος αὐτῶν καὶ πολλάκις περὶ τοῦ γεύματος ἐκεῖνου τοῦ ἐξοχικοῦ ποιῶνται λόγον.

Ὁ Παῦλος ἐγήρασεν, ἀντικατέστησε δ' αὐτὸν ἐν τῇ ἐπιστάσει ὁ ἀνεψιὸς Γεώργιος, ὅστις ἐπίσης μετὰ τερπωλῆς ἀναμνησθεταί τοῦ ἀγροτικοῦ ἐκεῖνου συμποσίου.

Μ. Π. ΦΙΛΑΝΘΙΔΗΣ.

ΟΙ ΕΝ Τῷ ΟΡΕΙ ΑΤΛΑΝΤΙ ΝΑΝΝΟΙ.

Τὴν ἐξῆς ἀξιανῶνστον ἐπιστολὴν τοῦ κ. Γουλιέλμου Β. Χάρρις ἐκ Ταγγέρης ἀπὸ 19/31 παρελθόντος δεκεμβρίου ἐδημοσίευσεν πρὸ τινος ἀγγλικῆς ἐφημερίδος, ἐπιστολὴν, ἀποτελοῦσαν σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὸ περὶ ὑπάρξεως νάννων ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ζήτηματι.

«Τὸ ζήτημα τῆς ἐν τῇ ὁροσειρᾷ τοῦ Ἀτλαντος ὑπάρξεως ἢ μὴ φυλῆς ἢ φύλου νάννων, καίπερ οὐχὶ μεγάλῃς ἴσως σπουδαιότητος ὑπὸ ἐθνολογικῆν ἢ ἀρχαιολογικῆν ἔποψιν, προὐκάλεσε συζήτησιν τινα ἐν τῷ ἀγγλικῷ τύπῳ. Πολλὰ ἀντιφατικὰ μαρτυρία ἐχορηγήθησαν ἐκ τέρθεν, τὸ δὲ ζήτημα παρέμεινε μετὰ τὴν λήξιν τῶν σχετικῶν δημοσιεύσεων τόσον ἀμφισβητήσιμον δι' ὅσους δὲν μετέσχον ἀπολύτως τῆς συζήτησεως αὐτοῦ, ὅσον καὶ πρότερον. Ἀναμνησθῶμεν ὅτι τὸ ζήτημα ἀνεκινήθη διὰ τῆς ἀναγνώσεως μελέτης τινὸς ὑπὸ τοῦ κ. Ρ. Χαλιμπέρτωνος ἐν τῷ ἐν Λονδίῳ συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν. Ὁ κ. Χαλιμπέρτωνος ἐδήλωσεν ὅτι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰδικῶς ἐμελέτησε τὸ ζήτημα καὶ μικρὸν μετὰ ταῦτα ἐδημοσίευσεν τὰ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκεῖνης ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ ἐν φυλλαδίῳ, τιτλοφορουμένῳ: «Οἱ ἐν τῷ ὄρει Ἀτλαντικῷ νάννοι». Ἄν μὴ ἐφρόνουν ὅτι

ἡδυνάμην νὰ διαχύσω πλείοτερον φῶς ἐπὶ τῶν ἐκτεθέντων, δὲν θὰ ἐτόλμων, κύριε νὰ καταλάβω τὸν πολῦτιμον ὑμῶν χωρὸν διὰ τῆς ἀνακινήσεως τοῦ ζητήματος.

» Πρὸ τριῶν μόνον ἡμερῶν ὑπέστρεψα εἰς Ταγγέρην ἐκ περιουσίας ἀνὰ τὰ μεσημβρινὰ τμήματα τοῦ Μαρόκου, καθ' ἣν συνοδεύομαι ὑπὸ τοῦ κ. Ρ. Γ. Κεννιγκαίημ-Γιράχαμ. Ἀκούσαντες ὅμως ἐκεῖ ἐκ τε ἐπιχωρίων πηγῶν καὶ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Σκωτικῆς Ἀποστολῆς φήμας περὶ μικροσώμου λαοῦ, κατοικοῦντος τὰς ἄνω χώρας τοῦ Ἀτλαντος, ὅτε κ. Γιράχαμ καὶ ἐγώ, ἀπελθόντες τῆς πόλεως Μαρόκου κατὰ τὰς ἀρχὰς νοεμβρίου, μετέβημεν εἰς Ἀρζμίζ, πολίχνην καὶ ἔδραν νομοῦ ἐν τοῖς πρόποσι τῶν τοῦ Ἀτλαντος ὄρεων. Δὲν ἦτο δὲ ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐπεσκεπτόμεν τὴν χώραν ταύτην, αἱ δὲ περὶ εὐρίσκόμεναι κυκλάδες μοι ἦσαν γνωστόταται. Ἐξακολουθοῦντες τὰς ἡμετέρας ἐρεῦνας αὐτόθι ἐπετύχομεν τῆς προσκλήσεως πασῶν τῶν ἀπαιτουμένων πληροφοριῶν, αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ τοῦ τόπου ἐκεῖνου πληροφορήσαντος ἡμᾶς μάλιστα ὅτι μέρος τοῦ μικροσώμου τούτου λαοῦ διετέλει ὡν ὀνομαστικῶς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, καίπερ μὴ ἀναγνωρίζον πράγματι τὴν τοῦ Μαρόκου κυβερνήσιν, οὐδὲ πληρόν φέρους. Συνεπεία περαιτέρω ἐρευνῶν ἡμῶν ἀνεκαλύψαμεν ὅτι εἰς αὐτῶν τούτων τῶν τοῦ διοικητοῦ στρατιωτῶν ἦτο νάννος ἐκ τῶν χωρῶν ἐκεῖνων. Ὁ ἐν λόγῳ στρατιώτης εὐρέθη τὰχιστα, παρουσιασθεὶς μάλιστα εἰς ἡμᾶς, πρὶν ἢ ἡμεῖς, ἀναζητήσωμεν αὐτόν. Τὸ ὄψος αὐτοῦ ἦτο κατὰ τι ὑψηλότερον τῶν 4 ποδῶν, κατώτερον ὅμως τῶν 4 ποδῶν καὶ 6 δακτύλων, εἶχε δὲ ὑπέρυθρον χρῶμα καὶ λεῖον τὸ πρόσωπον, ἐξαιρέσει ὀλίγων τριχῶν ἐν τῷ πώγωνι καὶ ἔφερε στολὴν κυβερνητικοῦ στρατιώτου τοῦ ἰππικοῦ. Ὁ στρατιώτης οὗτος κατήγετο ἐκ τῶν χιονοδῶν κορυφῶν τοῦ Ἀτλαντος ὑπεράνω τῆς Ἰμιντέλλας, μιᾶς τῶν θέσεων, ὡν μνημονεύει ὁ κ. Χαλιμπέρτωνος ἐν τῷ φυλλαδίῳ αὐτοῦ, ὡς κατοικοῦμένων ὑπὸ τῶν φύλων τούτων. Τὴν ἐπιούσαν ἐπεσκεπόμεν τὴν Ἰμιντέλλαν, χωρὶς βεβαίως ν' ἀπαντήσωμεν νάννους. Ὅπωςδὴποτε ἢ ὑπαρξὶς λαοῦ νάννων δὲν ἡδύνατο ν' ἀποδειχθῆ ὑπὸ τοῦ γεγονότος ὅτι συνητήσαμεν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἓνα καὶ μόνον νάννον ἢ ὑπὸ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ νάννος οὗτος ἀπὸ τοῦ κοινοῦ μετὰ τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν κατοίκων τοῦ Ἀρζμίζ διεβεβαίωτο ἡμᾶς περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν. Ἐξακολουθήσαντες τὴν ἡμετέραν πορείαν διὰ τῶν ἐπαρχιῶν Μζούδας καὶ Μζάτ εἰσῆλθόμεν εἰς τὴν διοίκησιν Δουεράν. Αὐτόθι διὰ δευτέραν φοράν ἴδωμεν κατὰ πρόσωπον μέλη τῶν μικροσώμων τούτων φύλων, καθόσον ἀπηντήσαμεν συνοδίαν ὄνων, ὀδηγουμένων ὑπὸ ἐπτὰ προσώπων, οὐδὲν τῶν ὁποίων εἶχε μετὰ βεβαιότητος ἀνάστημα ἀνώτερον τῶν 4 ποδῶν καὶ 6 δακτύλων. Τὰ πρόσωπα ταῦτα εἶχον διαφόρους ηλικίας, τοῦ ἐνός ὄντος παιδός, τῶν δὲ ἄλλων πρεσβυτέρων. Ἐν τούτων ἔφερε πικρὸν μίξοπολιον γένειον, ἄλλο δὲ μικρὸν μέλαν. Οἱ νάννοι οὗτοι πλείονα ἐπεδείξαντο ἔκπληξιν καθορώντες ἡμᾶς, ἢ ἡμεῖς πρὸ τῆς ὄψεως ἐκεῖνων, ἀλλ' ἐπειδὴ ὡμίλουν μόνον τὴν Σλεχὰ διάλεκτον δὲν ἡδυνάμην νὰ συνεννοηθῶμεν μετ' αὐτῶν, μὴ ἐννοούντων ποσῶς τὴν ἀρχαϊκὴν,

οὔτε γνωσκόντων τὴν σλεχαϊκὴν διάλεκτον τῶν ὑπ' ἐμὲ ἀνδρῶν. Νομίζω ὅτι περιττὴ ἀποβαίνει ἡ μνεῖα τῶν ἄλλων νάννων, οὓς ἀπηντήσαμεν κατόπιν. Ἐν συνόλῳ εἰδομεν περὶ τοὺς 13 ἢ 14 ἐξ αὐτῶν, οὐδεὶς ἀπηντήσεν ἀρνητικῶς εἰς τὰς περὶ ὑπάρξεως αὐτῶν ἐπανελθούσας ἐρωτήσεις μου. Δυνάμεθα ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς ὑπ' ἡμῶν συναντήσεως 14 νάννων δὲν ἀρκεῖ εἰς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως φύλου ἢ φύλων, ἐνῶ τούναντιον ἢ συνάντησις ἰκανῶν ἐξ αὐτῶν εἶναι πειστικὴ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἀνὰ σύμπαντα τὸν κόσμον σπάνεως πραγματικοῦ νάννου.

» Μολονότι ἢ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἐπίσκεψις ἡμῶν δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως μικροσώμου λαοῦ, ἀναμφιβόλως θὰ καταστῆλῃ τὰς μυθιστοριώδεις ἀφηγήσεις, αἵτινες συνδέονται μετὰ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν. . . Περιγράφονται ὡς λαὸς ἄγριος, οἰκῶν ἐν ἐκτισμένοις οἰκῆμασιν ἐντὸς βράχων ἢ χιόνων, θηρεύων μετ' ἐκτάκτου εὐκνησίας καὶ παραδιδομένους εἰς τὸν ἐξαφανισμὸν παντός, εἰσδύοντες εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ· τὴν περιγραφὴν δὲ ταύτην θεωρῶ ἀληθῆ. Ἐτερος λόγος περὶ τῆς ἀποχῆς τῶν Μαυριτανῶν ἀπὸ μνεῖας τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν εἶναι ὁ ἐξῆς, ὅτι ἐν τοῖς τοῦ Ἀτλαντος ὄρεσιν οἱ γείτονες αὐτῶν θεωροῦσιν αὐτούς ὡς οὐδὲν τὸ ἐκτακτὸν ἔχοντας, ἰδιαιτέρως δὲ διότι, ἀνεξάρτητοι ὄντες, ἀδυνατοῦσι νὰ κατέλθωσι τὰς βορείους κλιτύας τοῦ Ἀτλαντος πρὸς ἀγορὰν σίτου κτλ., καθόσον ἅμα ὡς συλληφθῶσιν αἰχμαλωτεύονται ὑπὸ τῶν κατ' ὄνομα διοικητῶν αὐτῶν. Ἐκεῖνοι, οὓς ἡμεῖς ἰκανῶς ἠτύχησαμεν νὰ συναντήσωμεν, εὐρίσκοντο ἐν ἐπαρχίᾳ, ὁ διοικητὴς τῆς ὁποίας εἶχε φονεῦθῆ καὶ ὅπου, τοῦλάχιστον προσωρινῶς, δὲν ὑπῆρχον ἐπιβεβλημένοι ἀντιπρόσωποι τῆς μαροκινῆς κυβερνήσεως. Οὕτω μὴδὲν ἔχοντες νὰ φοβῶνται, κατήλθον εἰς τὰς χθαμαλωτέρας κλιτύας τοῦ Ἀτλαντος διὰ λόγους ἀγορῶν, ὡς πλησιεστέρου καὶ ἀρμυδιωτέρου μέρους ἢ αἰ νότιοι κλιτύες, εἰς ἃς συνήθως καταφεύγουσιν, ἕνεκα τοῦ ὅτι ἐπειδὴ μᾶλλον ἀπομακρυσμένοι εἶναι αὐταὶ πάσης κυβερνητικῆς ἐδρας, δύναται νὰ συγχάξωσιν καὶ τὰς νοτίους ταύτας κλιτύας ἄνευ φόβου τοῦ νὰ υποπέσωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπιτοπίων διοικητῶν.

Ὁ κ. Χαλιμπέρτωνος, περαιτέρω χωρῶν, ὁμιλεῖ περὶ μεγάλων φύλων «πυγμαίων», ζώντων πρὸς Δ τοῦ Βαδ Δράα. Ἀδυνατῶ νὰ ἐκφρασθῶ περὶ τούτων, καθόσον αἱ ἀποδείξεις, τὰς ὁποίας κατώρθωσα νὰ λάβω εἶναι τόσον ἀντιφατικαί, ὥστε ἀδύνατον νὰ υπολογισθῆ ἐπαρκῶς ἢ ἀξία αὐτῶν. Ἴσως ἔχει δίκαιον ὁ κ. Χαλιμπέρτωνος φρονῶν ὅτι πυγμαῖοι ὑπάρχουσι πράγματι ἐκεῖ· νομίζω ὅμως τελικῶς ἤδη ἀπεδείχθη ὅτι οἱ μικροσώμοι τοῦ ὄρους Ἀτλαντος λαοὶ δὲν εἶναι «πυγμαῖοι», ὅτι δὲ ἀποτελοῦσι πράγματι ἀπλοῦν ἄθροισμα φύλων Σλεχ, ἅτινα ὡς ἐκ τῶν λίαν ὑψηλῶν μερῶν, ἐν οἷς ζῶσι, τῆς τραχύτητος τοῦ κλίματος, εἰς ὃ ὑπόκεινται, τῆς πενίας καὶ τῆς ἀδυναμίας αὐτῶν νὰ σπεύρωσι σπαρτά, τῆς σπάνεως δὲ καὶ κακῆς ποιότητος τῆς τροφῆς, ἢ δύναται νὰ συναθροίζωσι, περιήλθον κατὰ τὴν τῶν αἰῶνων πᾶροδον εἰς κατὰστασιν ἐκτάκτως ἐλαττωματι-

κῆς ἀναπτύξεως. Διατί δὲ δὲν παρατηρήθησαν τότε ὑπὸ προγενεστέρων περιηγητῶν; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλή. Ὁ τε σέρ Ἰωσήφ Χούκαρ καὶ ὁ κ. Ἰωσήφ Τόμσον, οἱ μόνου σχεδὸν τὸν Ἀτλαντα ἐπισκεφθέντες ποτὲ Εὐρωπαῖοι, εὐρίσκοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν περιηγήσεων αὐτῶν καθ' ὅλοκληρίαν ἐν χώραις, κυβερνωμέναις ὑπὸ διοικητῶν, ἀντιπροσωπευόντων τὸν κυριάρχην, αὐτὴ δ' αὐτὴ ἡ ἐγγὺς ὑπαρξίς τῶν διοικητῶν τούτων θ' ἀπεδίωκε μακρὰν τὸν «μικρὸσωμον λαόν», ὅστις οὐδέποτε ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπεσκέπτετο τὰ φρούρια αὐτῶν. Οὗτος εἶναι ὁ μόνος λόγος, δι' ὃν ἡ ὑπαρξίς φυλῆς τινος τοῦ λαοῦ Σλέχ δὲν ἐφειλκύνετο κατ' ἀνάγκην τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ὑποτεθῆ ὅτι μόνου οἱ οὕτω καλούμενοι νάνου διατηροῦσι τὴν ἀπὸ τοῦ κυριάρχου ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις πολλὰ φύλα συνήθους ἀναστήματος ἀνθρώπων, ἐπίσης ἀνεξάρτητα. Οἱ νάνου ὅμως, κατοικοῦντες τὰ τραχύτερα, ἀπρόσιτα καὶ ὑψηλὰ μέρη τῆς ὅλης ὀρεινῆς χώρας — καὶ οὗτος εἶναι πιστεύομεν ὁ λόγος τοῦ μικροῦ αὐτῶν ἀναστήματος — δὲν ἐφειλκύνετο ὡς ἐκ τῆς πενίας καὶ τὸ ἄγονον τῆς ἦν οἰκοῦσι, χώρας, τὴν πρὸς τὸ ἀργύριον ἔφεσιν ἐκείνην, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μόνον αἷτιον τῶν πολεμικῶν ἐκστρατειῶν τοῦ κυριάρχου τοῦ Μαρόκου.

Ὑποστρέψαντες διὰ Μτούγας εἰς Μογαδόρ, ἐπεσκέφθημεν καθ' ὁδὸν τὰ σπήλαια Αἰν-Ταρσίλτ, ὧν περιγραφή ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ λονδινίῳ Χρόνῳ τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1887. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δέον νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα εἶναι τὸ ἐξῆς ὅτι τὰ σπήλαια ταῦτα μαρτυροῦσιν ὅτι σπουδαία δεξιότης καὶ ἐργασία ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν ἀνόρυξιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἰρωγλοδυτῶν, τὸ δὲ γεγονός ὅτι εἰς οὐδὲν τῶν σπηλαίων, εἰς ἃ εἰσῆλθον, ἀπέχει ἡ ὀροφὴ κατὰ 5 πόδας ἐκ τοῦ ἐδάφους, ὀριστικῶς σχεδὸν ἀποδεικνύει, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ ποσοῦ τῆς γενομένης ἐργασίας ἐπὶ τῶν τοίχων, τῶν παραθύρων κλπ., τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι θὰ ἦσαν νάνου.

Ἀδυνατῶ νὰ ἐκφράσω γνώμην περὶ τοῦ ἂν οἱ νάνου, οὗς ὁ κ. Χαλιμπέρτων πιστεύει ὅτι κατοικοῦσιν ἐν Βαδ Δραά εἶναι ἀπόγονοι τῶν νάνων ἐκείνων, οὐδὲ δύναμαι νὰ θεωρήσω τὰς πληροφορίας, ἃς ἠδυνήθην ν' ἀρυσθῶ περὶ ὑπαρξίως εὐρέως πρωτοτύπου πολιτισμοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἐπαρκῶς ἐπικυρωτικῶς ἢ ἀρνητικῶς ὥστε νὰ ἦναι ἄξιου νὰ ἐκτεθῶσιν ἐνταῦθα. Ἄν πυγμαῖοι κατόκουν τὰ σπήλαια τοῦ Αἰν-Ταρσίλτ οὐ μόνον δὲ τὸ ταπεινὸν τῶν ὀροφῶν ἀλλὰ καὶ κρύπτει ὀλιγωτέρων τῶν πέντε ποδῶν μήκους ἐντὸς τῶν τοίχων, ἀποτελοῦσαι ἀναμφιβόλως κλίνας, ἄγουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ πιστεύσωμεν τοῦτο — τότε δύναται ν' ἀποδιεχθῆ ὅτι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Χαλιμπέρτωνος ἀναφερόμενα φύλα πυγμαίων δὲν εἶναι μυθώδη, ὡς ἐξετέθησαν, ἀλλὰ ζῶντα καὶ πραγματικά.

Δυνατὸν οἱ νάνου, οὗς ὁ κ. Γράχαμ καὶ ἐγὼ εἶδομεν ν' ἀποτελῶσι τὰ λείψανα τῶν Ἰρωγλοδυτῶν, ἐκδιωχθέντα τῶν προτέρων αὐτῶν κατοικιῶν καταφυγόντα δὲ εἰς τὸ προσιτώτερα τμήματα τῆς τοῦ Ἀτλαντος ὀροσειρᾶς πρὸς προστασίαν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐχθρῶν ἀλλ' ὅσον πειστικὴ πως καὶ ἂν ἦναι ἡ θεωρία

αὕτη, ἀναγκάζομαι νὰ πιστεύσω ὅτι τὸ μικρὸν αὐτῶν ἀνάστημα ὀφείλουσιν εἰς τὰς κλιματικὰς ἐπιρροὰς καὶ τὰς αὐστηρότητας τοῦ βίου ἐν τῇ χώρᾳ, ἦν οἰκοῦσι. Καταδειχθέντος ἤδη σαφῶς ὅτι φύλα ἀσυνήθως μικροῦ ἀναστήματος κατοικοῦσι τὰς ἀνωτέρας τοῦ Ἀτλαντος κορυφάς, ὑπολείπεται ἤδη νὰ γνωσθῶσι τὸ τε ζήτημα τῶν πυγμαίων τοῦ Βαδ Δραά καὶ πολλὰ ἐνδιαφέρονται λεπτομέρειαι περὶ τῆς ὑπαρξίως αὐτῶν. Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι ἡ δῆλωσις τοῦ κ. Χαλιμπέρτωνος περὶ ὑπαρξίως μικρὸσωμου φυλῆς ἐπὶ τῶν τοῦ Ἀτλαντος ὀρέων εἶχεν ἄλλοτε καταστῆ ἀντικείμενον πολλῶν ἀντιρρήσεων καὶ χλεύης, νῦν δὲ κατεδείχθη ἀληθὴς, δὲν καθιστᾷ ἀπίθων τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πιθανὴν ἐπικύρωσιν καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν ἐν τῷ ζήτηματι τοῦ νοτίου Μαρόκου.»

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικῶ)

Γ. Κ. Λαζαρίδης.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΔΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΟΡΕΙΟΝ ΠΟΛΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠ. — Νέωτα περὶ τῆς ἐκδρομῆς Νανσεν. — Τὸ ἐπι τῆς κορυφῆς τοῦ λευκοῦ ὄρους ἄστεροσκοπεῖον. — Τηλεγράφημα Janssen. — ΜΗΧΑΝΙΚΑ. — Τὸ πρὸς προσδιορισμὸν τῆς πυκνότητος τῶν ἀερίων μηχανήματα τῶν κ. Meslans καὶ Frère. — ΧΡΩΜΙΚΑ. — Ἀνέκδοτον περὶ κωφότητος τοῦ Edison. — Ἐπιστημονικαὶ γνώσεις τοῦ Λάντου. — Τὸ πρὸς τὸ ἀποθραύομενον χροστί.

Ἐνθυμοῦνται βεβαίως οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται ὅσα πολλάκις καὶ δια μακρῶν ἐν ταῖς στήλαις ταύταις ἀνεγράφησαν περὶ τῶν πολιτικῶν ἐκδρομῶν ἐν γένει, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Nansen ἐσχάτως ἀναληφθείσης, μετὰ παραδοκίας δὲ ἴσως ἀναμνησθῶσιν εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀτρομήτου τούτου θαλασσοπόρου, ἀναλαβόντος ὀριστικῶς, εἰ δυνατόν, νὰ ἐπιλύσῃ τὸ σπουδαιότατον πρόβλημα τῆς κατακτίσεως τοῦ βορείου τῆς Γῆς πόλου. Σήμερον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν ν' ἀναγράψωμεν ἐνθαρρυντικὰς τινας περὶ τῆς ὑπὸ αἰσίους οἰωνοὺς ἀρξαμένης ἐκδρομῆς ταύτης τοῦ κ. Nansen, εἰδήσεις ἀναγραφείσας ἐν ταῖς σουνδικαῖς ἐφημερίσιν.

Κατὰ ταύτας, τὸ πλοῖον Ἐμπρός (Fram) ἐγκατέλιπε τὴν πρῶταν τῆς 9]21 ἰουλίου τὴν πόλιν Vardø ἢ Vardøhus (Norbnyta-Finmarken), κειμένην πέραν τῆς 70ης μοίρας βορείου πλάτους (70° 22' 36''), ἐξακολουθοῦν τὸν πλοῦν αὐτοῦ πρὸς τὴν νοτιωτάτην ἄκρην τῆς Νέας Ζημβλας. Ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἡ ἀποστολὴ εὐρέθην κεκαλυμμένη ὑπὸ πυκνῆς ομίχλης, τὴν δὲ 15]27, πρὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Youger συνήντησε τοὺς πρώτους πάγους, οἵτινες ἀπετέλουν ζώνην πλάτους τριῶν καὶ ἡμίσεως μιλίων ἠδυνήθη νὰ παρακάμψῃ. Τὴν ἐπαύριον, νέοι πλωτοὶ πάγοι καὶ ομίχλη πυκνὴ ἀνάγκασαν τὸ Fram εἰς πλῆρη ἀκίνησιν, κατὰ δὲ τὰς ἐπομένους ἡμέρας, τὸ πλοῖον διέσπα μετ' ἐκτάκτου ἐπιτυχίας τοὺς πάγους διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Nansen ἐφευρεθέντων πρὸς τοῦτο νέων μηχανημάτων, ἡ δὲ ἀποστολὴ ἠδυνήθη εὐκόλως ν' ἀπομακρύνῃ τοῦ ὁρόμου αὐτῆς μεγάλα τεμάχια πάγου ἔλκοντα μέχρις 100 καὶ 110 τόννων. Ἐν Cha-

barowa συνντήθη μετὰ τινος τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Fansen, ὅστις ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἰανουαρίου ἠσχολεῖτο περὶ τὴν εὐρεσιν τῶν ἐν τῷ μέλλοντι χρησιμοποιοιθσομένων ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς σιδηρικῶν πρὸς ἔλκυσιν τῶν ἐλκίθρων κινῶν. Τοὺς ὑπ' αὐτοῦ συλλεγέντας κύνας, 34 τὸν ἀριθμὸν, ἐπεβίβασαν ἐπὶ πλοίου Ἐμπρός. Τὴν 19]31 ἰουλίου, ὁ κ. Nansen προέβαινε εἰς γεωλογικὴν ἐξέτασιν τῶν περὶ τὴν Chabarowa καὶ ἀνεκάλυπτεν ἀξιολόγους ἀπολιθώσεις, δύο δὲ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ, ὁ Dr Blessing καὶ ὁ κ. Scott Hansen ἐπεδίδοντο εἰς γεωλογικὰς καὶ ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις. Τὴν 22]3 αὐγούστου, ἡ ἀποστολὴ ἀνεχώρει συνεχίζουσα τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν Καρά (mer de Kara) πορείαν αὐτῆς, τὴν δὲ 25]8 τοῦ αὐτοῦ τὸ πλοῖον ὤθη ὑπὸ Σαμογετῶν, πλέον μεταξὺ τῶν πάγων καὶ τῆς ξηρᾶς παρὰ τὴν Norsk. Εὐχόμεθα τῷ ἀτρομήτῳ θαλασσοπόρῳ εὐπλοῖαν κατὰ τὴν ἦδη ἀρξαμένην κινδυνώδη ἐντὸς ἀγνώστων θαλασσῶν καὶ χωρῶν ἐκδρομὴν αὐτοῦ.

Σχετικὸν πρὸς τὴν θέσιν ἐν ἣ εὐρίσκειται ἡ κατασκευὴ τοῦ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ κ. Janssen ἰδρυομένου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λευκοῦ ὄρους Ἄστεροσκοπεῖου, περὶ οὗ μακρὸς ἐγένετο λόγος ἐν ταῖς στήλαις ταύταις, εἶνε τὸ ἐσχάτως ληφθὲν ὑπὸ τοῦ ἀστρονόμου καὶ μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου κ. R. Bischoffsheim τηλεγράφημα τοῦ κ. Janssen, ὅπερ δημοσιεύομεν ἐπὶ λέξει ἔχον ὧδε:

Chamonix, 12 Σεπτεμβρίου, 10 ὥρ. π. μ.

(Ἐκ τοῦ Ἄστεροσκοπεῖου τῆς κορυφῆς τοῦ Λευκοῦ ὄρους).

« Ἀγαπητὴ συνάδελφε, τὸ Ἄστεροσκοπεῖον ἐσθῆθη τὸ δυσχερέστερον μέρος τοῦ ἔργου συντελέσθη. Ὑπολείπεται μόνον ἡ ἐσωτερικὴ διευθέτησις. Εἶνε ἐπιτυχία εἰς τὴν ἄπαντες ἠπίστουσαν καὶ ἥτις ὀφείλεται εἰς τὸν ζῆλον τῶν θαρραλέων ἡμῶν ἐργατῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι ἔμειναν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν ἡμέρας χωρὶς νὰ κατέλωσιν, καὶ εἰς τὴν ἐκτάκτως εἰνουν ἀτμοσφαιρικὴν τοῦ αἰγούστου κατάστασιν. Αἱ παραδεκταὶ γενόμεναι πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ πάγου ἐργασίαν τροχαλῖαι, ἃς ἔθικα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, εἰργάσθησαν μετ' ἐπιτυχίας καὶ μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν, ἀνακουφίσασαι τοὺς ἐργάτας.

Ἐχρησιμοποίησα ταύτας διὰ τὴν ἐμὴν ἀνάβασιν. Περιέργον καὶ ἐκτακτὸν ἀπέτελε θέαμα ἡ διὰ τῶν μηχανημάτων τούτων μετακίνησις τῶν ὑλικῶν, ἡ ὑπέρβασις τῶν παγωμένων τῆς κορυφῆς κλιτύων, ἐσχαρῶν νέου εἶδους, ἃς μόνη ἡ ἐπιστήμη ἠδύνατο νὰ θελήσῃ καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ. Δι' ἐλπίδος ἔχω ὅτι δυνατὴ ἔσται ἡ ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ ἔτους τούτου χρησιμοποίησις τοῦ Ἄστεροσκοπεῖου πρὸς ἐκτέλεσιν παρατηρησῶν τινῶν. Οὐδὲν εὐτυχῶς συνέβη σπουδαῖον δυστύχημα, δι' ὅπερ εἰμὶ λίαν εὐτυχῆς. Εὐχαριστῶ τοὺς συνεργασθέντας μοι, ἐν οἷς σπουδαῖαν κατέχετε θέσιν. Ἐπονται δι' ἐπιστολῆς λεπτομέρεια διὰ τε τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τοὺς ἐταίρους τῆς ἡμετέρας ἐταιρίας.»

JANSSEN,

μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου.

1) Μεταξὺ τῆς Νέας Ζημβλας καὶ τῆς σιδηρικῆς χερσονήσου Yalmal.

2) Βλέπε Ἐβδομαδιαία Ἐπιθεωρήσεως ἀριθ. 37, ἐν σελ. 13.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν τῆς 29)11 Σεπτεμβρίου, ὁ κ. Meslans παρουσιάσεν ὑπόμνημα ἐπὶ τινος ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθείσης μεθόδου πρὸς ἄμεσον καὶ ἄνευ σχεδὸν ἰδιαιτέρων χειρισμῶν προσδιορισμὸν τῆς πυκνότητος τῶν ἀερίων. Τὸ πρὸς τοῦτο μηχανήμα ἀποτελεῖται ἐξ εἰδους τινὸς βαροσκοπίου, οὔτινος αἱ δύο ἰσορροποῦσαι σφαῖραι εἶναι ἀκριβῶς ἴσαι καὶ οὐχὶ ἄνισοι, ὡς εἰς τὸ κοινὸν βαροσκόπιον, ἐξηγοημένα εἰς τὰ ἄκρα ἡάλαγγοι σπριζομένης ἐπὶ τινος σταθεροῦ ἐπιπέδου διὰ τῆς ἀκμῆς λεπτοῦ τινος ἐλάσματος. Ἡ μία τῶν σφαιρῶν τούτων μένει βεθυθισμένη ἐντὸς τοῦ ἀέρος, ἡ δὲ ἕτερα βυθίζεται ἐντὸς τοῦ ἀερίου, οὔτινος ἡ πυκνότης πρόκειται πρὸς μέτρησιν, συνάμα δὲ λαμβάνεται πρόνοια, ὅπως ὁ τε ἀῆρ καὶ τὸ ἀέριον εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν καὶ πίεσιν, ὅπερ κατορθοῦται τιθεμένου τοῦ ὄλου ἐντὸς λουτροῦ ὕδατος. Διὰ τῶν προφυλακτικῶν τούτων μέτρων ἀποφεύγονται διάφοροι αἰτιαὶ πλάνης, συνάμα δὲ ἀπλοποιεῖται ὁ διὰ τῶν συνήθων μεθόδων ἀπαιτούμενος ὑπολογισμὸς, οὔτω δὲ ὁ χειρισμὸς τοῦ ὄργάνου ἀνάγεται εἰς ἀπλῆν στάθμισιν. Μεταξὺ δὲ τῶν σπουδαίων βιομηχανικῶν ἐφαρμογῶν, εἰς ἃς προώρῃσται ἡ μηχανικὴ αὕτη συσκευὴ τοῦ κ. Meslans, ἡ διαζούσης μείας ἀξία εἶνε ἡ δι' αὐτῆς ἀνίχνευσις καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῶν ἀποθραύομενων ποσότητος τοῦ τοσαῦτα διὰ τῆς ἀναφλέξεως τοῦ μετὰ τοῦ ἀέρος μίγματος αὐτοῦ τοσαῦτα ἀριθμοῦντος ἀνθρώπινα θύματα πρωτανθρακοῦχου ὑδρογόνου, τοῦ καὶ ἄλλως καλουμένου ἐλῶδους ἀερίου (grisou, formène, κτλ.). Κατὰ τοὺς κ.κ. Meslans καὶ Frère ἐξ ὀνόματος τῶν ὁποίων παρουσιάσθη τῇ Ἀκαδημίᾳ τὸ ἐν λόγῳ ὑπόμνημα, εὐκόλως διὰ τοῦ ὄργάνου αὐτῶν δυνατὸν ν' ἀνίχνευθῆ ἡ ἐν τῷ ἀέρι παρουσία ἐλῶδους ἀερίου, καὶ ὅταν ἐξισοῦται μόλις πρὸς 1/1000 τοῦ τοῦ ἀέρος. Ὁ κ. Meslans ἐξακολουθεῖ μετὰ τοῦ Frère τὰς μελέτας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐφευρέσεως μηχανήματος, ὅπερ αὐτομάτως νὰ προειδοποιῆ τὸν μηχανικὸν περὶ τῶν ἐπικειμένων ὑπογείων ἐκρήξεων.

Εὐχόμενοι ἀπὸ καρδίας τοῖς κυρίοις τούτοις ἐπιτυχίαν καὶ τοῦ δευτέρου μέρους τῶν μελετῶν αὐτῶν πρὸς τὸ καλὸν τῆς πολλαχῶς ὑπὸ τῶν ἐκρήξεων τοῦ ἀερίου τούτου μαστιζομένης ἀνθρωπότητος, θεωροῦμεν καλὸν νὰ σημειώσωμεν τινα ἀναφορικῶς πρὸς τὴν σύστασιν καὶ τὰς περιστάσεις τῆς γενέσεως τοῦ ἀερίου τούτου, οὔτινος ἴσως μόνον τὸ ὄνομα οἱ πλεῖστοι τῶν ἀναγνώστων ἡμῶν γνωσκουσι.

Τὸ πρωταθρακοῦχον ὑδρογόνον (C² H⁴) λαμβάνει γένεσιν εἰς πλεῖστας περιστάσεις, ὧν ἀξιολογώτεραι εἶναι αἱ ἐξῆς:

α) Κατὰ τὴν ζύμωσιν καὶ τὴν σήλην τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν.

β) Ἐν τῷ βάθει ἀπάντων τῶν στασίμων ὑδάτων, ὅθεν καὶ εὐκόλως συλλέγεται συμμεμιγμένον μετ' ὀξυγόνου, ἀζώτου, ὑδρογόνου τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος.

γ) Κατὰ τὴν ἀκαριαίαν ἀλλοίωσιν εἰδῶν τινῶν λιθάνθρακος, ὅποτε συμμιγνύμενον μετὰ τοῦ ἐν ταῖς στοαῖς τῶν γαιανθρακοῦχων ἀέρος σχηματίζει ἐκρηκτικὰ κράματα, ἀποτελοῦντα τὸν τρομὸν τῶν ἐρ-

γατών των άνθρακωρυχείων και γνωστά υπό τὸ ὄνομα grisou.

δον Κατὰ τὴν ἐνεργεία τῆς θερμότητος ἀποσύνθεσιν τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν. Ἐπίσης τὸ ἀέριον τοῦτο ἀπαντᾷ πάντοτε μεταξὺ τῶν ἀπὸ τῶν ἠφαιστειῶν ἐκφυσσωμένων ἀερίων, ὡς καὶ ὡς ἐν τῶν κυρίων συστατικῶν τοῦ φωταερίου, οὗτινος ἀποτελεῖ τὰ 30 μέχρις 70 1/10 τοῦ ὄγκου. Εἰς ἀναλόγους δὲ πρὸς τὴν τῶν γαιανθράκων ἀποσυνθέσεως δέον ν' ἀποδοθῆ ἢ εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ ἐδάφους τῆς Γαλλίας, Ἰταλίας, Ἑλλάδος, Ἀσίας, Σινικῆς κτλ., ἀνάπτυξις τοῦ ἐλώδους ἀερίου, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, χρησιμοποιοῦται εἰς τινὰς τῶν χωρῶν τούτων ὡς καύσιμος ὕλη.

Καὶ περὶ μὲν τῶν φυσικῶν αὐτοῦ ιδιοτήτων σημειούμεθα συντόμως ὅτι τοῦτο εἶνε ἀέριον ἄχρουν, ἄοσμον, ἄχυμον, ὀλίγιστον διαλυτὸν ἐν ὕδατι, ὅτι ἐξερρευστώθη ὑπὸ τοῦ Cailletet τῷ 1877, ὅτι κατὰ τὸν Olszewski ἐκρυσταίνονται εἰς - 164°0, καὶ ὅτι ἡ πυκνότης αὐτοῦ ἰσοῦται πρὸς 0,559, τῆς τοῦ ἀέρος ὑπὸ πίεσιν 0,760 μ. καὶ ὑπὸ θερμοκρασίαν 0° θεωρουμένης ὡς 1.

Περὶ δὲ τῶν χημικῶν ιδιοτήτων τοῦ πρωτανθρακίου ὑδρογόνου σημειούμεθα ὅτι τοῦτο, μετ' οὐδενὸς τῶν σωμάτων συντιθέμενον ὑπὸ πολλῶν δὲ χωριζόμενον, καίεται ἐν τῷ ἀέρι, ὡς ἅπαντες οἱ ὑδρογονάνθρακες, μετὰ φλογὸς κιτρίνης ὀλίγον λαμπρᾶς, ὅτι δὲ κράμα 4 ὄγκων αὐτοῦ καὶ 8 ὀξυγόνου ἐκκροτεῖ δι' ἀναφλέξεως μετὰ τοσαύτης ἐντάσεως, ὥστε συνήθως νὰ συντριβῆται τὸ ἐν φῶ τελεῖται τὸ πείραμα ἀγγεῖον, ὅτι δὲ δι' ἀυξήσεως τοῦ ποσοῦ τοῦ ὀξυγόνου ἢ καὶ δι' ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ δι' ἀέρος, δυνατόν νὰ μετριασθῆ ἢ ἐντασις τῆς ἐκκροτήσεως, καὶ ὅτι, τελευταῖον, διὰ περισσεύσεως ἐλώδους ἀερίου ἐν τῷ κράματι ἢ καὶ δι' ἀποβαίνει ἀτελής, ἀνθραξ δὲ ἀποτίθεται ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τοῦ ἀγγείου παρεῖων.

ΧΡΟΝΙΚΑ.— Τὸ ἐξῆς περίεργον ἀνέκδοτον ἀναγράφεται περὶ τοῦ ἐξόγκου τῶν νεωτέρων χρόνων ἀμερικανοῦ φυσικοῦ Edison, εἰς ὃν τοιαῦτα ὀφείλονται σφοδρᾶ ἀνακαλύψεις καὶ ὅστις, ὡς γνωστὸν, εἶνε κωφός: Ἡμέραν τινὰ ἠρωτήθη, πῶς αὐτός, ὁ τόνον ἐφευρετικὸς, οὐδὲν ἀνεκάλυψε κατὰ τῆς ἰδίας κωφότητος φάρμακον. Ὁ σφοδρὸς ἀνὴρ ἀπήντησε διὰ τῶν ἐπομένων: «Ἴσως τοῦτο θὰ ἦτο δυνατόν, ἐὰν τὸ τύμπανόν μου εὐρίσκετο εἰς καλὴν κατάστασιν. Ἄλλ' ὅταν ἤμην παιδίον, ἐπώλουν ἐφημερίδας καὶ κάρυα ἐν ταῖς ἀμαξοστοιχείαις τοῦ σιδηροδρόμου, ἡμέραν δὲ τινὰ εἶς τῶν φορτωτῶν σταθμοῦ τινος με ἀνύψωσεν ἐκ τοῦ ἐδάφους λαβῶν με ἀπὸ τῶν ὧτων. Τὰ τύμπανά μου διερράγησαν καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκεῖνης εἶμαι κωφός.»

Ἐσχάτως ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῆς βελγικῆς γεωλογικῆς Ἑταιρείας ἐπὶ τῶν ἐπομένων ἐπιστημονικῶν γνώσεων τοῦ περὶ τὰ 1320 ποιήσαντος τὴν Θεῖαν κωμωδίαν Δάντου ὁ κ. DoHo, ἦτοι:

- α) ὅτι ἡ Σελήνη εἶναι ἡ κυρία αἰτία τῶν παλιρροῶν.
- β) ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης εἶνε ἠνωμένη πλὴν τοῦ ἐξέχοντος τῶν κυμάτων.
- γ) ὅτι ὑφίσταται κεντρομόλος δύναμις (πτώσις τῶν σωμάτων).
- δ) ὅτι ἡ Γῆ εἶνε σφαιρική.
- ε) ὅτι ἡ ἀναδύουσα ξηρὰ εἶνε ἀπλή προεξοχὴ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆνης σφαίρας.

στ) Ὅτι αἱ ἤπειροι εἶνε συγκεντρωμέναι ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ.

- ζ) Ὅτι ὑφίσταται ἡ παγκόσμιος ἑλῆξις.
- η) Ὅτι ἡ ἐλαστικότης τῶν ἀτμῶν εἶνε δύναμις κινητική.
- θ) Ὅτι αἱ ἤπειροι ἐξείρονται.
- ι) Ὅτι ὑφίστανται χημικὰ στοιχεῖα, κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἤττον συμφώνως πρὸς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Lavoisier.

Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ νομισματοκοπέου τῆς Νέας Ὑόρκης ὑποβληθεῖσαν τῷ ἀμερικανικῷ Συνεδρίῳ στατιστικῇ ἔχθεσιν, τὴν ἐν ἀπόσῃ τῇ οἰκουμένη ἀποθηκευμένον ποσὸν τῶν μὲν χρυσοῦ (le stock de l'or) ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσὸν τῶν 17 913 025 000 φράγκων, τὸ δὲ τοῦ ἀργύρου εἰς 20 213 500 000 φρ. Τούτων ἀνήκουσιν εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν, κατέχουσαν τὴν πρώτην θέσιν, χρυσοῦ μὲν 4 δισεκατομμύρια φρ., ἀργύρου δὲ 3 500 000 000 φρ.· εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας 3 020 000 000 φρ. χρυσοῦ καὶ 3 075 000 000 φρ. ἀργύρου· εἰς τὴν Ἀγγλίαν 2 750 000 000 φρ. χρυσοῦ καὶ 500 000 000 ἀργύρου· εἰς δὲ τὴν Ρωσίαν χρυσοῦ μὲν 1 250 000 000 φρ., ἀργύρου δὲ τριακῶσια ἑκατομμύρια φράγκων.

Η. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.—ΣΥΛΛΑΒΗ, μιλῶντα εἰς πρᾶξις δύο ἡμερῶν. Ε. Νοῆλ, μέρος II. Marchal — ΧΡΟΝΙΚΑ.

Οὕτω πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἔχοντες ἀνάγνωσιν σαφῆ τῆς θριαμβευούσης ἐπι ἐν Ἀθήναις νέας τραγωδίας τοῦ ἐπιφανοῦς δραματικοῦ ἡμῶν κ. Δημ. Βερναρδάκη Φ α ὕ σ τ α ς, ἣτις ἐρεῖθεται ἐπὶ τῶν ἐρώτων τῆς αὐτοκρατορίδος συζύγου τοῦ ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου πρὸς τὸν Κρίσπον, ἐρχόμεθα εἰς τὰ τῶν Παρισίων θεάτρα, βραχέα τινὰ ἐκτιθέμενοι περὶ τοῦ μᾶλλον ἐνδιαφέροντος ἔργου τῶν ἄρτι διδασκόντων αὐτόθι, τοῦ μελοδράματος Δ η ἰ δ α μ ε ἰ α ς.

Τὰ κατὰ τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Λυκομήδους βασιλέως τῆς Σκύρου οὐχὶ τὸ πρῶτον νῦν δραματοποιεῖται. Ἐκτὸς ἄλλων καὶ μελοδραμάτων ὑπὸ τοῦ Laurent καὶ Rille πρὸ εἰκοσιπενταετίας, ἐπιγραφόμενον ὁ Ἀ χ ι λ λ ε ὕ ς ἐν Σ κ ὕ ρ ο φ (Achille à Scyros), συνετέθη τε καὶ ἐξετελέσθη ἐν Παρισίοις καὶ κωμωδία τις ἠρωϊκῆ τρίπρακτος ἐν ἐμμέτρῳ λόγῳ ὑπὸ τοῦ Théodore de Banville συντεθεῖσα ἐδιδάχθη ἐν τῷ Ὁ δ ε ἰ φ κατὰ τὸν νοέμβριον τοῦ 1876.

Ἐν τῷ νέῳ μελοδράματι τῶν Νοῆλ καὶ Marchal ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποσταλεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θέτιδος εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως Λυκομήδους, ὅπως κρυφθῆ ἐν αὐτοῖς φέρον γυναικεῖαν ἐνδυμασίαν, ληθμονεῖ τὴν πρόρρησιν τοῦ Κάλχαντος ἐνεκα τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ πρὸς τὴν Δηιδάμειαν καὶ ἐνεκα τῆς πεποθῆσεως αὐτοῦ ὅτι ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Λυκομήδους ἦν ἀσφαλὴς καὶ φέροι ἀντὶ τῶν γυναικείων ἐνδυμάτων τὰ ἑαυτοῦ. Τοῦτο ἐγένετο τεχνικῶν λόγων ἐνεκα,

διότι ἡ ἐμφάνισις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὑψηλῶν ἐνδεδυμένου γυναικεῖα, ὡς ἄλλοτε ἐν τῷ Circassienne τοῦ Auber ἐκρίθη ἀντικείμενον πρὸς τὴν φιλοκαλιαν. Ἡ τοιαύτη ὁμως μεταβολὴ οὐδαμῶς παρεβλάπτει τὴν ἐξέλιξιν τοῦ μύθου, ὅ Ὀδυσσεὺς ἐρχεται φέρον σὺν αὐτῷ διάφορα πολύτιμα πράγματα. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποκαλύπτεται. Οἱ Ἕλληνες πρίγκιπες παρίστανται μεταμφισχημένοι εἰς ἐμπόρους, ἐκτιθέντας πρὸ τῶν τεθαμβωμένων ὀφθαλμῶν τοῦ πλήθους τὸ φορτίον αὐτῶν, ἐκ βαρυτίμων πραγμάτων καὶ πολυτελῶν ὄπλων. Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως λαμβάνει λαμπρὸν ξίφος, οὕτινος ἡ θεὰ κατεγοήτευεν αὐτόν, ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς θέλει νὰ ἀφαιρέσῃ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Ἀχιλλέως προσεπιλέγων:

Jeune imprudent, ce glaive est trop lourd pour ton bras. Τοῖς λόγοις τούτοις ἀκολουθεῖ ἔρις, καθ' ἣν ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποκαλύπτει τὸ ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς Ἰθάκης, ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀχιλλέως, ὡς γνωστὸν, εἶνε φοβερά. Ἡ Δηιδάμεια ὡσαύτως σφόδρα ἐξοργίζεται καὶ διατάσσει τοὺς δούλους αὐτῆς ν' ἄρῳσι τὰ ἐμπορεύματα, ἅτινα συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀρπαγὴν τοῦ συζύγου. Ἀλλὰ τούτων γιγνομένων, ἐπιφαίνεται ὁ Λυκομήδης, ὅστις ἀναγνωρίζει τὸν Ὀδυσσεὺς καὶ συγκατατίθεται, αὐτοῦ ἐπιτάσσοντος τῷ τῆς Θέτιδος υἱῷ ἐν ὀνόματι τοῦ χρησμοῦ, ν' ἀναλάβῃ οὗτος τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ἀποδεκατιζομένου πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Τροίας. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀναχωρεῖ, ἡ δὲ νεαρά αὐτοῦ σύζυγος Δηιδάμεια ἄφθονα χέει δάκρυα ἐπὶ τούτῳ. Ἡ αὐλαία καταπίπτει τοῦ χοροῦ εὐφημούντος τὴν δόξαν τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ Λυκομήδους:

Gloire aux deux rois!

Ἡ δευτέρα πρᾶξις ἀρχεται διὰ διαχύσεως τοῦ χοροῦ, κάλλιστα διατεταγμένης, εὐαρέστου εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τὰ ὦτα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποπέμψας τοὺς χορευτὰς, κλίνει πρὸ τοῦ ἀγάλματος τῆς Παλλάδος καὶ ἄδει ἐπὶ κλιθῶν πρὸς τὴν θεάν:

O Pallas, je t' implore!

Contre ce cœur épris, prête-moi ton secours.

Ἀηλοῦται δὲ διὰ τούτων ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθει νὰ ἐνισχύσῃ τὸν Ἀχιλλέα, ἀποδειλιώντα πρὸ τῆς λύπης καὶ τῶν ἰκεσιῶν τῆς Δηιδάμειας. Ἀλλὰ ταῖς προσπαθείαις αὐτοῦ ἀρωγὸς ἐπέρχεται ὁ Κεραιωνὸς τοῦ Διὸς καὶ ἡ φωνὴ τοῦ μαντείου λέγουσα:

Honte sur toi, la Grèce te renie!

Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ πολύμητις θριαμβεύει, νικᾷ τοὺς ἐνδοιασμοὺς τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἐμβιβάζει αὐτόν ἐν τῇ τριῖρει, ἣτις θὰ ἔφερον αὐτοὺς εἰς Τροίαν. Ἡ κηροὶ σαλπιδμοὶ συνοδεύουσι τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν.

Τοιοῦτο τὸ ἐλληνικῆς ὑποθέσεως μελόδραμα τῶν Νοῆλ καὶ Marchal. Βεβαίως ἡ ἐλληνικὴ ἀρχαιότης πολλοῖς δράμασι καὶ μελοδράμασι τὰς ὑποθέσεις παρέδωκεν, ἐξ αὐτῆς οἱ τέσσαρες μεγάλοι κλασικοὶ τῶν γαλατῶν Κορνιλιος, Ρακίνας, Μολιέρος καὶ Βολταῖρος πολλὰκις τὰς ὑποθέσεις ἔλαβον καὶ ἀριστουργήματα ἐποίησαν. Ἄτοπος ἄρα ἡ ἀναφώνησις τοῦ κριτικοῦ τοῦ T e m p s:

Qui nous délivrera des Grecs et des Romains?

ἐν ᾧ ἰσχυρῶς μάλιστα ἐν τῷ ὑπάτῳ τῆς Γαλλίας θεάτρῳ, ἐν τῷ φέροντι τὸ ὄνομα τοῦ ἡγέτου τῶν γάλλων κωμωδοποιῶν Μολιέρου, ἐκγυμνάζεται ἡ Ἀ ν τ ι -

γ ὄ ν η τοῦ Σοφοκλέους κατὰ διασκευὴν τῶν Paul Meurisse καὶ Aug. Vacquerie καὶ μέλος τοῦ Saint-Saëns. Οὐδεὶς φόβος, ἀλλὰ δόξα ἐκ τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, ἦτις ἐθρεψε καὶ θρέφει τὸν σύμπαντα κόσμον!

Τὸ μέλος ἐν γένει ἐκρίθη ἐπιτυχές. Τινὴ τεμάχια ἀποπνεύουσιν ἀρχαϊσμόν, ὡς τοιοῦτον δὲ σημειοῦται ἄσμα τι ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ μιμορχήματος (ballet), ἀκολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ἄσματος τῆς Δηιδάμειας

Le chant des matelots, sur la mer endormie, N' apporte pas le calme en mon cœur désolé.

Ἐπίσης ἀξιοσημειώτὸν ἐστὶ τὸ ἄσμα τῆς εἰσόδου τοῦ Ὀδυσσεὺς, ὅπερ διακόπτεται διὰ ὠραίας ἀνακρούσεως τῆς ὀρχήστρας. Κάλλιστα δὲ θεωρεῖται συντεθειμένη ἡ σκηνὴ τῶν ἐμπόρων, ὡσαύτως ἀξιοσημειώτος καὶ ἡ ἀναφώνησις τοῦ Ἀχιλλέως πρὸ τοῦ ξίφους «Arme sainte, arme vengeresse».

Τὸν Ὀδυσσεὺς ὑπεύδατο ἐπιτυχῶς ὁ κ. Renaud, τὴν Δηιδάμειαν ἡ δεσπ. Chrétien, τὸν Ἀχιλλέα ὁ κ. Vaguet.

ΧΡΟΝΙΚΑ.— Κατὰ τὴν μετ' ὀλίγον ἀρχομένην χειμερινὴν περίοδον θὰ ἔχωμεν ἐνταῦθα ἐν τῷ θεάτρῳ Μνηματικῶν γαλλικῶν θίασον μελοδραμάτων μετὰ νέων ὄλων ὑποκριτῶν. Ἐν δὲ τῷ θεάτρῳ Βέρδη ἔσται δυνατόν νὰ παραστήσῃ ἐλληνικὸς μόνος θίασος, ἀλλ' ἄγνωστον ἂν θὰ προσκληθῆ καὶ τίς θὰ ἔλθῃ.

— Ἐν Ἀθήναις ἡ Φ α ὕ σ τ α τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη ἐδιδάχθη καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ Ὀλυμπίων ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς κ. Παρασκευοπούλου, ἣτις κατὰ πάσας τὰς ἐφημερίδας ἐγένετο ἀναμφισβητήτως ὑποδεστέρα τῆς δεσποινίδος Βερώνη ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Ὀμοιῶς ἐν τῇ ὑποκρίσει τοῦ πρωτογωνιστοῦντος ποσώπου καὶ ὄλων παριγνώρισε τὸν χαραστῆρα αὐτοῦ. Ἡ δεσποινὶς Βερώνη ὑπὸ πάντων ἀνεκνήρυχθη ὑπερέτερα.

— Ἐξ Ἀθηνῶν ἀπεστάλησαν ἡμῖν τὰ ἐξῆς:

«Καθ' ἃ διαδίδεται εἰς τοὺς καλλιτεχνικοὺς κύκλους μετ' οὐ πολὺ σπουδαία μεταρρυθμίσις ἐν τῷ ἐλληνικῷ θεάτρῳ θελεῖ ἐπιδειχθῆ διὰ τοῦ καλλιτεχνικοῦ τμήματος τοῦ Ἀρχαῖκου ἐν Ἀθήναις συλλόγου, διὰ τῆς ὁποίας οὐ μικρὰ προσδοκῶνται ἀποτελέσματα ἐὰν μάλιστα, ὡς λέγεται, πρὸς τοῦτο μὴ μείνῃ ἄσχετος ἡ λειτουργία τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου, ὃ ἡ διεύθυνσις μετὰ τοῦ συλλόγου τούτου ἐν ἀμέσῳ συνεργασίᾳ θὰ διατελέσωσι. Διὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ὑπὸ τοῦ καλλιτεχνικοῦ τοῦ συλλόγου τούτου τμήματος θὰ διδασκῶσιν ἐπισήμως καὶ πανηγυρικῶς ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων ἔργων ἡ «Ἀντιγόνη» ὁ «Αἴας» καὶ ὁ «Οἰδίπους τύραννος» τοῦ Σοφοκλέους, οἱ «Πέρσαι» τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἡ «Ἰφηγένη ἐν Ταύροις» τοῦ Εὐριπίδου, ἐκ δὲ τῶν νέων ἡ «Μερόπη» καὶ ἡ «Φαῦστα» τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη, ἡ «Γαλάτεια» τοῦ «Βασιλειάδου», πιθανὴν καὶ ἡ «Δούκισσα» τοῦ κ. Ραγκαβῆ. Τὰ τῶν παραστάσεων τούτων ἐκ τῶν ἐταίρων τοῦ συλλόγου θὰ ἐποπτεύωσιν οἱ κ. κ. Δ. Βερναρδάκης, Ἀγ. Βλάχος, Κ. Ραγκαβῆς (ἐὰν κατέλθῃ, ὡς λέγεται, εἰς Ἀθήνας), Α. Ἀντωνιάδης, καὶ Α. Προβελέγγιος.»

Ἐλπίζομεν ὅτι κατανοεῖται ἡ σπουδαιότης τοῦ πράγματος ὑπὸ τῶν σκεπτομένων ν' ἀναλάβωσι τὴν διδασκαλίαν ἀρχαίων τραγωδιῶν καὶ οὐδαμῶς αἱ τραγωδίαι θὰ γίνωσι παρωδίαι ὡς καὶ ἄλλοτε συνέθη.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Περὶ τὸ τέλος τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος ἐπανακάμπει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην θερινῆς ἐκδρομῆς αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας ἡ Βουλὴ ἐπαναλαμβάνει τὰς νομοθετικὰς αὐτῆς ἐργασίας, ὅτε καὶ ἄρχεται ἡ κρίσιμος ἐξέλιξις τῆς πολιτικῆς ἐν τῇ χώρᾳ καταστάσεως. — Τὰ ἐν τοῖς δημοσιογραφικοῖς ὄργανοις τῶν διαφόρων κομμάτων προανακρούσματα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀγῶνος προαγγέλλουσιν αὐτὸν σφοδρότατον καὶ πεισματώδη· ἐκεῖνο δέ, ὅπερ θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὐχνηθῆ, εἶνε ὅπως τὸ σφοδρὸν τοῦτο καὶ πεισματώδες πηγὴν ἔχη μόνον τὴν ἄμιλλαν τῶν πατέρων τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἡγετῶν τῶν μερίδων περὶ κατισχύσεως τῶν συμφορωτάτων οὐχὶ τῷ κόμματι ἀλλὰ τῷ ἔθνει ἀρχῶν. — Ἀτυχῶς ἐν τῇ νέᾳ Ἑλλάδι—καὶ τοῦτο γίνεται ἐναντίως ὅλως πρὸς τὸν ἀρχαῖον χαρακτῆρα, ὅς κατὰ τὰς κρίσεις καὶ γενικοῦ κινδύνου ὥρας ἀπετίθετο τὰς διαφωνίας καὶ ἀντιζηλίας καὶ ἐριδας καί, εἰς αὐθόρμητον σύμπνοιαν ὧδων, ἐξέπεμπε συμπαγῆς καὶ ὁμονοοῦν τὸ ἔθνος εἰς ἀποτροπὴν τῶν κινδύνων—οὐδέποτε σχεδὸν κατορθοῦται ἡ καταδίωξις τῆς φιλαυτίας καὶ τῶν παθῶν, οὐδ' ἐν ταῖς κρίσιμωτάταις περιστάσεσιν, οἷα ἡ παροῦσα, καθ' ἣν διὰ τὴν εἰς τὸ ὀξύτατον προαχθεῖσαν οἰκονομικὴν κρίσιν τό τε παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους μονοῦκ ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς εὐρίσκειται. Ἐν μόνον ἐλαττήριον φαίνεται διαπνέον πάντας, ὁ πόθος τῆς ἀνακτίσεως ἡ καταλήψεως ἡ διατηρήσεως τῆς ἀρχῆς, ἡ ἐκπλιρωσις δὲ τοῦ πόθου τούτου ἐπιδιώκεται οὐχὶ διὰ τῆς εἰσρηχτικῆς τῶν ἀρίστων περὶ τοῦ πρακτέου γνωμῶν, αἰτινῶν, καὶ εἴ που ὑπάρχουσι, θάπτονται ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς ἄλλης ἀτασθαλίας τῆς συζητήσεως, οὐχὶ διὰ τῆς παροχῆς τῶν ἀσφαλεστάτων σχετικῶς ἐχεγγύων περὶ τῆς πραγματώσεως τῶν ὑπισχνουμένων, ἀλλὰ διὰ τοῦ εὐτελισμοῦ μόνον τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, διὰ τῆς ἐνασκίσεως τῆς ὑλικῆς, οὕτως εἰπεῖν, δυνάμεως κατ' ἀλλήλων. — Τοῦ κανόνος τούτου δὲν θὰ ἐξέλθωσι, καθ' ἃ φαίνεται, τὰ κόμματα καὶ κατὰ τὴν ἐν τῇ Βουλῇ ὑποδοχὴν τοῦ ἐνεστῶτος ὑπουργείου, τὸ πρῶτον, ὡς γνωστόν, πρὸ αὐτῆς ἐμφανιζομένου, μηδ' ἀπ' αὐτῆς ἀπορρέοντος, ἀλλὰ καθαροῦ δημιουργήματος τῆς βασιλικῆς ἐμπιστοσύνης ὄντος. Κίνδυνος μάλιστα ὑπῆρχε μὴ μὴδὲ νὰ ἐκθέσθῃ τὸ πρόγραμμα αὐτῆς ἐπιτραπῆ τῇ κυβερνήσει, ἀλλὰ διὰ κεραυνοβόλου καταψηφίδεως ἀναγκασθῆ αὐτὴ ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτῆς νὰ καταθέσθῃ τὴν ἀρχὴν ἢ νὰ προβῆ εἰς τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς, ἂν ὑπὲρ αὐτῆς ὁ βασιλεὺς ἐνήσκει τὴν σχετικὴν προνομίαν αὐτοῦ. — Εὐτυχῶς τοῦτο, πολλαχῶς ἄτοπον, ἥκιστα δὲ τιμῶν τὴν ἐμβριθείαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἐλλήνων πολιτευτῶν, οἵτινες ἄλλως θὰ παρίσταντο εἰς τὸ ἀκρότατον προάγοντες τὴν ἐμπάθειαν, φαίνεται ὅτι ἀποτραπήσεται. Ὁ κ. Τρικούπης, ὅστις παρὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ πολιτικῆς καὶ τὸ μέγα πάντοτε σφάλμα τῆς ἀκαίρου λιποταξίας του ἔχει σχετικῶς ἐπαρκῆ ἰδέαν περὶ τῶν ὑπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐπιβαλλομένων αὐτῷ καθηκόντων, ἂν ἐπαληθεύσων αἱ σχετικαὶ ἐξ Ἀθηνῶν πληροφορίαι, ὅπερ δὲ εὐχόμεθα χάριν τοῦ γοῦτροῦ τοῦ πρώην πρωθυπουργοῦ, θὰ ὑποβάλῃ μὲν ἴδιον ὑποψήφιον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς, τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τῆς ἐκλογῆς, ὅπερ θὰ εἰδῆκεναι τὰς ὑπὸ τῆς μερίδος αὐτοῦ διατιθεμένας κοινοβουλευτικὰς δυνάμεις, δὲν θὰ ἐθεώρῃ ὡς κρίνον τὴν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ θέσιν τῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ, φεῖγων τὴν ὑποκίνησιν ζητήματος ἐμπιστοσύνης, θὰ ἐπιτρέψῃ εὐρείαν συζήτησιν τῶν κυβερνητικῶν μέτρων. — Ἡ ἀπόφασίς αὕτη τιμῆ ἀληθῶς τὸν ἡγέτην τῆς ἀντιπολιτευσεως, ἅτε παρέχουσα τοῖς τε ἀντιπροσώποις τοῦ ἔθνους καὶ αὐτῷ τῷ ἔθνει τὴν εὐκαιρίαν, ὅπως ἐπὶ σαφῶν διδομένων κρίνοντες μορφώσθαι πεποίησιν.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς παρελθούσης παρασκευῆς εἰσέπλευσεν εἰς Τουλῶνα ἡ ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἀδελάν ρωδικὴ μοῖρα τῆς Μεσογείου καὶ ἤρξατο ἡ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ρωσικοῦ ἔθνους ἐκδήλωσις τῶν γαλλικῶν ὑπὲρ τῆς ρωσογαλλικῆς φιλίας καὶ συμμαχίας αἰσθημάτων. — Τὰ αἰσθήματα ταῦτα δὲν ὑπεροῦσιν μὲν κατ' οὐσίαν τὰ ἐν Κρονστάδη καὶ Πετροπόλει καὶ Μόσχᾳ πρὸς διεντίας ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει τοῦ γάλλου ναύαρχου Ζερβαί ἐκδηλωθέντα ὑπὸ τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ρωσικῶν ἀρχῶν, ὅτε, ὡς γνωστόν, πρὸς τοὺς ἄλλοις λαμπροῖς φιλοφρονήμασιν αὐτὸς ὁ μονάρχης τοῦ μοναρχικωτάτου τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν διέταξε τὴν ἀνάκρουσιν τοῦ δημοκρατικωτάτου τῶν ἡμῶν, τῆς Μασσαλιώτιδος, τὸ πρῶτον τότε ἀντιχησάσης εἰς τὸν ρωσικὸν ἀέρα πρὸς γενικὴν ἐκπληξιν, ἐκδηλωθῆσονται ὅμως διὰ τε τοὺς κρατοῦντας ἐν τῇ χώρᾳ πολιτειακοὺς ὄρους, ἐπιτρέποντας τὴν ἐνάσκησιν πάσης ἀγαθῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, καὶ διὰ τὰς συναφεῖς διεθνεῖς πολιτικὰς περιστάσεις, καθιστώσας τὰς ἐπὶ τῇ ὑποδοχῇ τῶν φίλων καὶ συμμαχῶν τῆς Γαλλίας ἐορτὰς ἀντιδιαδύλωσιν πρὸς τὰ ἐν Μίτς καὶ Στρασβούργῳ ἔργα γινόμενα, κατὰ τρόπον μοναδικῶς μὲν λαμπρόν, οὕτω δ' ἐνθουσιώδη, ὥστε ἠδύνατο νὰ παραχθῶσι καὶ προκλητικὰ πρὸς τὰς ἀντιπάλους δυνάμεις ἐπεισόδια, ἂν μὴ κυβερνήσεις τε καὶ δημοσιογραφία ἤσκουν πᾶσαν τὴν ἐπιρροὴν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ λαοῦ, ἀποτρέπονσαι ἀπὸ πάσης παρεκτροπῆς, δυναμένης νὰ διακυβεύσῃ ἀκαίρως τὰ κοινὰ τῶν δύο ἔθνων συμφέροντα καὶ παραινῶσαι σύνεσιν καὶ μετριοπάθειαν, ὅπως μὴ ἡ τῶν Ρώσων ὑποδεξιῶσις ἐξέλθῃ τοῦ ἀληθοῦς αὐτῆς χαρακτῆρος ὡς φιλοφρονήσεως ἴσων πρὸς ἴσους φίλους καὶ συμμαχοὺς καὶ προσλάβῃ ἀπρεπῆ μορφήν ὑποδοχῆς οἰονεῖ σωτήρων τῆς Γαλλίας. Οὕτως ἐπιζητεῖται ὅτι αἱ ἐορταὶ αὗται δὲν θὰ ταράξωσιν ἀποτόμως τὴν διεθνήν ἐν Εὐρώπῃ πολιτικὴν κατάστασιν. — Οὐχ ἥττον τοῦτο ἔσται πάντοτε τὸ ἀναμφιδόητον ἀποτέλεσμα τῆς κατ' αὐτὰς ἐν Τουλῶνι καὶ Παρισίοις γινόμενης ἐκχύσεως φιλορωσικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ὑποδοχῆς, ἥς ὁ ἐνθουσιασμὸς οὗτος θὰ τύχῃ παρ' ἐκείνοις, ὑπὲρ ὧν ἐκδηλοῦται, ὅτι θ' ἀποδείξῃ τὴν ρωσογαλλικὴν συμμαχίαν γεγονός τετελεσμένον, ὅπερ οὐδὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ.

Τὴν σημασίαν ταύτην τοῦ γεγονότος διορῶσιν οἱ αὐτοῦ ἀντιθέτου συνδέσμου, πρὸς ἐξουδετέρωσιν δὲ αὐτῆς καὶ διατήρησιν τοῦ γοῦτροῦ τῆς συμμαχίας αὐτῶν ἡλλισαν ὅτι θὰ συνετέλει ἀντιδιαδύλωσις τῆς

εἰς ἣν ἀφορμὴν θὰ παρεῖχεν ὁ εἰς τὰς ἰταλικὰς θαλάσσας κατάπλους τῆς ἀγγλικῆς μοῖρας κατὰ τὴν οἰκάδε ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μεσογείῳ γυμνασίων αὐτῆς ἐπάνοδον. Οἱ Ἴταλοι μάλιστα, ὡς πᾶς ἐνθυμῆται, τοσοῦτον περὶ τὴν εἰς Τάραντα ἐπίσκεψιν ταύτην τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου πάταγον ἐποιήσαντο, ὥστε μονοῦκ ἐκήρυξαν αὐτὴν ἰσοδύναμον πρὸς ὀριστικὴν εἰς τὴν τριπλῆν συμμαχίαν προσχώρησιν τῆς Ἀγγλίας. — Τὰ ὄνειρα ταῦτα τῶν ἐν Ρώμῃ ὀλιγοὶ ἐπίστευσαν, ἀρχῆθεν ἄλλως τε τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου ὑπομνήσαντος ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος εἰς τὴν Ἀδριατικὴν κατάπλους οὐδεμίαν κέκτηται πολιτικὴν σημασίαν, τακτικῶς κατὰ διεντίας μετὰ τὰ ὠρισμένα γυμνάσια γινόμενος, τῶν σκαφῶν ὅτε μὲν εἰς τὰς ἀνατολικὰς τῆς θαλάσσης ταύτας ἀκτὰς, ὅτε δὲ εἰς τὰς δυτικὰς προσωρμιζομένων, ἀλλ' οἱ ὄνειροπόλοι ἐπέμενον ἐν τῇ αὐταπάτῃ, διαθυλλήσαντες ἄρτι ὅτι καὶ ὁ αὐστριακὸς στόλος θὰ συννητάτο μετὰ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὅπως, προστιθεμένου τούτοις τοῦ ἰταλικοῦ, σεμνοτέρᾳ γέννηται ἡ κατὰ τῆς ρωσογαλλικῆς διαδύλωσεως ἀντιδιαδύλωσις. — Αἱ τῆς ἑβδομάδος ὅμως ταύτης εἰδήσεις φαίνονται προωρισμένα νὰ συστῆλωσιν ἔτι μᾶλλον τὰς ὄνειροπολίας ταύτας, διότι οὐ μόνον ὁ ἀγγλος ναύαρχος Σεΐμούρ, προβαλλόμενος τὸ ἀτύχημα τοῦ καταποντισμοῦ τῆς Βικτωρίας παρεκάλεσε τὴν ἰταλικὴν κυβερνήσιν νὰ ἐμποδίσῃ πᾶσαν πανηγυρικὴν ὑποδοχὴν εἰς τὰ ἀγγλικά σκάφη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ εἰς Τάραντα κατάπλους τῆς μοῖρας κατ' ἀρχὴν οὐπω ὀριστικῶς ἀπεφασίσθη.

Ἄλλ' ἡ Ἰταλία πρὸς ταῖς πολιτικὰς ταύτας μερίμνας περισπᾶται ἔτι ὑπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ αὐτῆς ζητήματος, ἀνυποστάτου ἐλεγχθείσης τῆς εἰδήσεως τοῦ τηλεγραφικοῦ πρακτορείου Φουρνιέ, καθ' ἣν ἡ τράπεζα τῆς Γερμανίας, ὑπέικουσα εἰς τὴν πίσδιν ἀνωτέρων κύκλων, ἐχορήγησε τῇ ἰταλικῇ κυβερνήσει δάνειον ὀγδοοῖκοντα ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἡ μόνι ἐν τούτῳ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἰδιωτικαὶ τινες Τράπεζαι ἐχορήγησαν δάνειον τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων οὐχὶ εἰς τὴν ἰταλικὴν κυβερνήσιν, ἀλλ' εἰς τινὰς τῶν ἰταλικῶν Τραπεζῶν, πρᾶγμα ἄλλως τε παλαιόν. — Ὁ κ. Γιολίττης ἄρα ἐξακολουθεῖ ἀγωνιζόμενος ὑπερανθρώπως κατὰ τῶν ὀλεθρίων οἰκονομικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μεγαλομανοῦς πολιτικῆς τῶν προκατόχων αὐτοῦ, ἀφ' ἧς δὲν ἔσχε τὸ θάρρος νὰ ἐξέλθῃ μάρτην δὲ ἐπικαλεῖται τὴν ἐπικουρίαν τῶν συμμαχῶν αὐτοῦ Γερμανῶν. Οὗτοι ἀντὶ δανείου μελετῶσι τὴν εἰς Ρώμην ἀποστολὴν οἰκονομικῶν συμβούλων· ἀλλὰ λίαν ἀμφίβολον ὅτι οἱ Τεῦτονες οὗτοι Τυρταῖοι θὰ ἔσωζον τοὺς συμμαχοὺς τῆς Γερμανίας ἀπὸ τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτοῖς κινδύνου τῆς χρεωκοπίας. — Ὁ κίνδυνος μάλιστα οὗτος εἶνε τόσῳ μέγας, ὥστε μετ' ἐπιμονῆς ἐθουλήθη καὶ ἐξακολουθεῖ θρυλλούμενον ὅτι οἱ ἐν Ρώμῃ, ἀναποδράστως περιστάντες ἐν τῷ διλήμματι τῆς μεταξὺ χρεωκοπίας καὶ πολέμου ἐκλογῆς, θέλοντες ν' ἀποφύγωσι τὸ πρῶτον, ἀποκλίνουσι πρὸς τὸ δεύτερον, ὠθούμενοι εἰς τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Βερολίνῳ. Ὑποθέτομεν ὅτι ταῦτα χαριτείας χάριν μᾶλλον ἢ σοβαρῶς γράφονται, καίτοι δὲν θὰ ἠδύναμεθα νὰ προσάγαγωμεν πολλὰ τεκμήρια τῆς συνέσεως τῆς συγχρόνου ἰταλικῆς πολιτικῆς.

Ἡ ἰσπανομαροκινικὴ ρῆξις, ἡ ἐπελθοῦσα κατ' ἀ-

κολουθίαν τῆς ὑπὸ τῶν Καβύλων τῆς Ρίβης ἐπιθέσεως κατὰ τῆς ἰσπανικῆς φρουρῆς τῆς Μελίλας ὀσημέραι ὀξυτέραν προσλαμβάνει τροπὴν, νέον καθ' ἐκάστην συγκρούσεων τῶν ἀγρίων Ριβαίων καὶ τῶν Ἰσπανῶν ἀγγελλομένων. — Καὶ εἶνε μὲν ἀναντίρρητον ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ Μαρόκου ὑπὸ τῶν ἀρίστων ἐμφορεῖται διαθέσεων πρὸς τιμωρίαν τῶν παρανομησάντων καὶ κακουργησάντων, τῶν οἰσθημάτων δὲ τούτων δὲν εἶναι ξένος καὶ ὁ ἐν Μελίλα ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ, ὁ ὑποσχόμενος τοῖς Ἰσπανοῖς τὴν πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀδικοπραξιῶν τούτων συνδρομὴν αὐτοῦ· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐλλεῖπει ἡ ἀναγκαῖα δύναμις, ἥτις θὰ ἐγονιμοποιεῖ τὰς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης διαθέσεις ταύτας. — Οὕτως, εἰς οὐδὲν ἀποληξασῶν καὶ τῶν μετὰ τῶν ἐν Μαδρίτῃ ἀντιπροσώπων τῶν ξένων Δυνάμεων συνδιασκέψεων τοῦ ἰσπανοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν, ἡ ἰσπανικὴ κυβερνήσις, ὑποστηριζομένη ὑπὸ πασῶν τῶν πολιτικῶν μερίδων τοῦ κράτους, προβαίνει ἐσπευσμένως εἰς μεγάλους ἐξοπλισμοὺς καὶ παρασκευάζεται εἰς τακτικὸν πρὸς τὸ Μαρόκον πόλεμον, ὅπως τύχῃ τῆς προσηκούσης ἱκανοποιήσεως.

M. E. M.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 2 Ὀκτωβρίου.

Σπουδαία ἐκ Παρισίων ἀλληλογραφία ἐξηγεῖ ὡς ἐπομένως τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν εὐρωπαϊκῶν χρηματιστηρίων καὶ μάλιστα τοῦ τῶν Παρισίων :

«Καθ' ὅσον τὸν λήξαντα μῆνα τὸ χρηματιστήριο δὲν ἠκολούθησεν ὀρισμένῃν διεύθυνσιν, οὐδ' ἐτεκράτησε γενικὸν τὴν ρεῦμα, διότι οὔτε ἡ πρὸς τὰ ἄνω οὔτε ἡ πρὸς τὰ κάτω κινήσις ὑπερίσχυσεν. Ἐκαστος ὁμιλος ἐκ τῶν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ ἐνεργούντων διέμεινε ἀνεξάρτητος καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἀκολουθῶν τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντα καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ἐμπνεύσεις του. Ὡστε δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν λίαν εὐλόγως ὅτι ἐτεκράτησε καὶ ἐτεκράτει εἰδός τι χρηματιστικῆς ἀναρχίας, τοῦτο δὲ ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἐκουσίας καὶ ἐπιμόνου ἀποχῆς τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν δυνάμεων. Ἡ ἀποχὴ αὕτη τῶν ἰσχυρῶν κερδοσκόπων γεννᾷ κατὰ φυσικὸν λόγον τὴν ἀναρχίαν καὶ τὸ χάος τοῦτο. Ἐγκαταλείπουσιν ἡμᾶς εἰς τὰς ἰδίας ἡμῶν δυνάμεις καὶ ἀνευ σκοποῦ ὀρισμένου, μὲν ἐνεργούντες τυχαίως καὶ ἀνευ ἐπιπέδου μετὰ διαφερόμενοι. Οὕτω παρήλθεν ὁ σεπτέμβριος μετὰ διαφερόμενον μὲν διακυμάνσων, ἀλλ' αἱ κατὰ τὸ τέλος αὐτοῦ τιμαὶ μικρὸν διαφέρουσι τῶν τιμῶν τοῦ αὐτοῦ γούστου.

» Μεταξὺ τῶν ξένων εὐρωπαϊκῶν χρεωγράφων ὑπάρχουσι τινὰ, ὡς τὸ ἰταλικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἰσπανικόν, τὰ ὅποια ὑπέσθησαν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ σκληρῶς δοκιμασίας, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ κατορθωθῆ ἢ ἀνάρρωσις αὐτῶν. Ἄλλα, ὡς τὸ ἀργεντινὸν καὶ τὸ Βραζιλιανόν, ἀφῆθησαν νὰ ὑποκίψωσιν ἀνευ ἀντιστάσεως. Τινὰ ἔμειναν στάσιμα, οἷον τὰ πορτογαλικά

και τα ελληνικά, και άλλα τέλος πάντων ανεπιμήθησαν κατά το μάλλον και ήττον, τοιαύτα δε είναι τα τουρκικά, τα αιγυπτιακά, τα ρωσικά και εν μέρει τα αυστρουγγρικά. Έν μέσθ τοιαύτης ανωμαλίας δεν είναι εύκολον ν' αποφανθώμεν, αν τα κυβερνητικά χρωμάγραφα ανεπιμήθησαν ή υπεπιμήθησαν κατά τόν λήξαντα ήδη μίνα.

Η εικών αυτή είναι ακριβεστάτη, εξηγεί δέ πληρέστατα την παρούσαν κατάστασιν τών χρηματιστηρίων, τ' όποια διακυμαίνονται άνω και κάτω περι τόν αυτόν περιστρεφόμενα κύκλον. Πάντοτε όμως, όσον άφορᾷ τὰ όθωμανικά χρωμάγραφα, υπερισχύει τὸ ρεύμα τοῦ ύψωμοῦ, διότι εν Παρισίοις πρό πάντων εξακολουθοῦσι γινόμεναι πολλαί αγοραὶ διὰ μετρητῶν, και τοῦτο ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ αύξήσεως τοῦ τοκομεριδίου ἀπὸ 1 εἰς 1 1/4 τοῖς ο|ο. Τοῦτο ἐπιμόνωσ ἐπ' ἐσχάτων ἐπαναλαμβανόμενον πιστεύεται ἀνεξετάστως παρὰ τοῦ δημοσίου, ή δὲ πεποιθήσις αὕτη μετεδόθη και παρ' ἡμῖν. Τὴν πεποιθήσιν ταύτην συμμεριζόμεθα και ἡμεῖς, ἀλλ', ὡς και ἄλλοτε ἐγράψαμεν, δὲν θεωροῦμεν προσεγγίζουσαν τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ συμβούλιον τοῦ Δημοσίου χρέους θὰ τροβῆ εἰς τοιοῦτον μέτρον. Πρὸς πλήρη δὲ τῶν ἐνδιαφερομένων διαφῶτισιν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σημειοῦμεν και αὔθις, ὅτι κατὰ τὴν 1)13 μαρτίου 1893 τὸ διὰ τὴν αύξησιν τοῦ τόκου ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἀνήρχεται εἰς 114,462 λίρας τουρκικὰς. Ἴνα δὲ καταστή δυνατὴ ή κατὰ 1)4 αύξησις τοῦ τόκου, πρέπει τὸ τρὸς τοῦτο ἀποθεματικὸν κεφάλαιον νὰ θθάσῃ εἰς τὸ τέταρτον τοῦ πληρονομένου τόκου, λογιζομένου κατὰ τὴν σύμβασιν ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ ποσοῦ, χωρὶς νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν οἱ διὰ τακτικῶν και ἐκτάκτων χρεωλυσιῶν ἐξοφλούμενοι τίτλοι. Ἐνάγκη ἄρα τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ν' ἀνέλθῃ οὐχὶ εἰς 250,000 λίρας, ὡς ἐσθαλμένως ἐγράφη, ἀλλ' εἰς 292,700. Ἐάν λοιπὸν ή χρῆσις τοῦ 1893-94 προσθῆσῃ εἰς τὸ ήδη ὑπάρχον ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἑτέρας 188,338 λίρας, τότε ἔσται δυνατὸν νὰ πληρωθῆ εἰς τοὺς κατόχους τῶν τεσσάρων σειρῶν τοῦ Γεν. χρέους ἐν τέταρτον περιπλέον τοῖς ο|ο κατὰ τὴν 1ην δεκεμβρ. τοῦ 1894· ἐν περιπτώσει δὲ, καθ' ἣν τὸ ποσὸν τοῦτο τῶν 188,338 λιρῶν δὲν εἶναι συμπεπληρωμένον κατὰ τὸ 1894, ή αύξησις τοῦ τόκου γενήσεται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν 1)13 μαρτίου τοῦ 1895. Σημειωτέον ἐν τούτοις τρὸς ἀποφυγὴν παρεννοήσεως ὅτι ἂν τε κατὰ τὸ 1894 ἄντε κατὰ τὸ 1895 γέννηται ή αύξησις τοῦ τόκου, τοῦ ο θὰ ἴναι οὐχὶ τακτικὸν κατ' ἔτος, ἀλλὰ ἐφάπαξ, διότι τρέγει ν' ἀρχίσῃ αὔθις σχηματιζόμενον νέον ἀποθεματικὸν κεφάλαιον μέχρι τῆς συμπληρώσεως 292,700 λιρῶν, και οὕτω καθεξῆς. Ἡ τακτικὴ ἄρα αύξησις τοῦ τόκου κατὰ 1)4 τοῖς ο|ο τότε μόνον ἔσται δυνατὴ, ὅταν τὸ κατ' ἔτος ἀποθεματικὸν ἀνέρχεται εἰς 300,000 λίρας τουρκικὰς.

Τὴν εξήγησιν ταύτην ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαίαν, ἵνα μὴ τὸ δημοσίον ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἄρθρων τῆς συμβάσεως τοῦ 1881 ἐξαπατάται ὑπὸ διαδόσεων σθαλερῶν ή ἐκ προσθέσεως παραμορφουμένων, νομίμῃ δὲ ὅτι τρόκειται περὶ προσεχοῦς και τακτικῆς αύξήσεως τοῦ τόκουτοῦ Γεν. χρέους κατὰ 1)4 τοῖς ο|ο. Ἡ τακτικὴ αύξησις γενήσεται πιθανῶς, ἀλλ' εἰς ἐποχὴν πόρρω εἰσέτι ἀπέχουσαν. Ὅπωςδῆποτε τὸ μέλλον τῶν τουρ-

κικῶν χρωμαγράφων, ὡς εἶπομεν πολλάκις και δι' ἀριθμῶν ἀπεδείξαμεν, παρίσταται εὐρύτατον. Ἡδη πλὴν τῶν σειρῶν Α και Β, ὧν ή υπερτιμωσις ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν εἶναι καταπληκτικὴ, και ή σειρά Γ πρόξατο ἀπομακρυνομένη τῆς σειράς Δ, ή δὲ μεταξύ αὐτῶν διαφορά εἶναι 1,75, και δὲν ἀμφισβάλλομεν ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ υπερβῆ τὰς 2 μονάδας.

Διὰ τοὺς λόγους, οὗς ἀνωτέρω ἐξηγήσαμεν, ή κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην κίνησις τοῦ χρηματιστηρίου ἡμῶν οὐδὲν ἔσχε τὸ ἐνδιαφέρον· αἱ τιμαὶ τοῦ χθεσίου κλεισίματος ἦσαν αἱ αὐταὶ ταῖς τῆς δευτέρας, αἱ δὲ ἐν τῷ μεταξύ γενόμεναι ἀλλοιώσεις ἦσαν ἀνεπαίσθητοι και ἄνευ σημασίας, πλὴν τῶν ὁμολογιῶν τῶν Σιδηροδρόμων, αἱ ὁποῖαι εἰς τὸ τέλος τῆς ἑβδομάδος εὐρηνται ὑποτιμημέναι κατὰ ἐν σχεδὸν φράγκον Μεγαλειτέραν ὅμως ὑποτίμησιν ὑπέστησαν κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην αἱ λαχειοφόροι ὁμολογιαὶ τῆς ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ 330 κατῆλθον μέχρι 319 και ἐστάθησαν εἰς τὰ 322. Τοῦναντίον τὰ Λαύρια διετηρήθησαν εἰς τὰ 37. Περὶ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν δανείων ἡδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι αἱ τιμαὶ αὐτῶν δὲν ἦσαν ἐπιδεκτικαὶ μεγαλειτέρας ἐκπτώσεως, και ὅμως αἱ διαμαρτυρήσεις τῶν ἐν Βερολίνῳ κατόχων και αἱ ἐκ τούτου γενόμεναι πωλησις ὑπετίμησαν τὸ μὲν Πάγιον μέχρις 25 1)2, τὸ δὲ Μονοπώλιον μέχρι 38 και τὸ δάνειον τοῦ 1884 μέχρι 33 1)2. Ἡδη νομιζομεν δὲν ὑπάρχει λόγος μεγαλειτέρας ὑποτιμήσεως· πιθανὸν μάλιστα νὰ ἐπέλθῃ βελτιώσις τις ἐπὶ τῇ εἰδήσει τῆς ταχίας ἐλεύσεως τοῦ βασιλέως και τῆς συγκλήσεως τῆς Βουλῆς, ή ὁποῖα θὰ λίση ὀπωσδῆποτε τὸ οικονομικὸν ζήτημα, ἐκτὸς ἂν, ὅτερ ἀπευχόμεθα, ἐπέλθῃ ή τῆς Βουλῆς διάλυσις, ὁπότεἀγνωστον τί γενήσεται.

Ἐλαφρὰ βελτιώσις τῶν ὀθωμανικῶν χρωμαγράφων ἐγένετο και χθὲς ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς χρηματιστηρίοις, πιθανὸν δὲ εἶναι γὰ ὑποστηρικθῶσι ἐτι μάλλον, καθόσον τὴν προσεχῆ δευτέραν γενήσεται ή ἐκδοσις τοῦ ἐξ ἐνὸς ἑκατομμυρίου νέου δανείου, ἦτοι τοῦ δανείου τοῦ τουμπεκίου, ὅτερ καθ' ὀλοκληρίαν ἀνέλαβεν ὁ ὄμιλος τῆς ὀθωμαν. Τραπέζης· γνωστὸν δὲ εἶναι ὅτι ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ή ἐπιτυχία και ή εἰς καλὴν τιμὴν ἐκδοσις τοῦ νέου δανείου ἐξήρηται ἐκ τῆς τιμῆς τῶν ἀρχαιοτέρων δανείων.

N. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Abrégé de la vie et des aventures de Robinson Crusoe (Ἐπιτομή τοῦ βίου και τῶν περιπετειῶν τοῦ Ροβινσώνας Κρούσου) κατὰ γαλλικὰ πρότυπα, μετὰ προσθήκης ἐρωτήσεων ἐπὶ τοῦ κειμένου πρὸς ἀσκήσιν περὶ τῆς γαλλιστὶ διαλέγεσθαι και παραρτήματος ποιημάτων και λεξιλογίου πρὸς χρῆσιν τῆς περὶ τὴν γαλλικὴν ἀσχολουμένης νεολαίας ὑπὸ Δ. Κοντογεώργη. Ἐν Κων)πόλει, τύποις Νεολόγου 1893. Τεύχος εἰς 16ον, σελ. 74+102, τιμ. γρ. 4.

Και τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ κ. Κοντογεώργη ἐπιτυχῶσαι τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, πρακτικωτάτη χρησιμεύουσα μεθόδω.

Ὁ ἐπιθετινος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πέραν Τυπολιθομαγειὸν ΝΕΟΛΟΓΟΥ.

<p>NORHT BRITISH & MERCANTILE (Νόρθ Μπρίτις & Μερκαντίλ) Ἰδρυθεῖδα τῷ 1809 Κεφάλαιον Α. Στ. 8,000,000 Ἀποθεμ. » 10.695,969 Ἐτησίᾳ πρόσδοδος τῷ 1891 Α. Στ. 4,056,900</p>	<p>ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΑΙ (COMPAGNIES D' ASSURANCES) κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς και ἐπὶ τῆς ζωῆς. <i>Αἱ εταίρια αὗται ἀσφαλίζουν ὁμοῦ κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς κτίρια, ἐπιπλα, ἐμπορεύματα κτλ. εἰς μετριωτάτας τιμὰς.</i> Ταχεῖα και ἐλευθέρως πληρωμῇ τῶν ζημιῶν. <i>Ἐπίκεινα τῶν 20 ἑκατομμυρ. λιρῶν στερεῶν ἐπληρώθησαν ὑπὸ τῶν δύο τοῦτων Ἐταιριῶν διὰ ζημίας κατὰ τῶν πυρκαϊῶν μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1889.</i></p>	<p>Northern Assurance (Νόρθερν Ἀσσουράνς) Ἰδρυθεῖδα τῷ 1836 Κεφάλαιον Α. Στ. 3,000,000 Ἀποθεμ. » 3,650,872 Ἐτησίᾳ πρόσδοδος τῷ 1891 Α. Στ. 1,076,800</p>	<p>THE MARITIME Insurance Company Limited Ἰδρυθεῖδα τῷ 1864. Κεφάλαιον Α. Στ. 500,000 Ἀποθεμ. » 402,345 <i>Ἡ Ἐταιρία αὕτη ἀσφαλίζει κατὰ τῶν ἐκ μεταφορᾶς κινδύνων ἐπορεύματα, γρηματοδέματα και ναυλοῦς δι' ἀτμοπλείων ἢ ἱστιοφόρων εἰς τιμὰς μετριωτάτας.</i></p>
--	---	--	---

Διὰ πλείονας πληροφορίας ἀπευθυντέον εἰς τὸν ἐν Κων)πόλει πράκτορα κ. **KARNIK ΣΕΡΟΠΙΑΝ** ἐν Χανίω Μεχμέτ Ἀλή Πασσά, ἀριθ. 21 και 22, ἐν Γαλατῇ.

1	4
2	5
3	6

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Ὀθωμανικὴ Τράπεζα.
Τραπεζίται τῆς Ἐταιρίας ἐν Κωνσταντινουπόλει: Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Ὀθωμανικὴ Τράπεζα, ὁδὸς Μαχμουδιέ, ἀριθ. 2, Χανίων Ἴεροῦ μίαν ἰναντι τῆς Τραπέζης Καρόνδου.

<p>ΙΔΡΥΘΕΙΣΙΑ τῷ 1828 και 1892.</p>	<p>Δ'ΟΥΝΙΟΝ (L'UNION) ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΓΙΑΣ ΩΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ</p>	<p>ΙΔΡΥΘΕΙΣΙΑ τῷ 1828 και 1892.</p>
--	---	--

ΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΕΝ ΠΑΡΣΙΟΙΣ ΕΝ ΤΩ ΜΕΓΑΡΩ ΑΥΤΗΣ, ΟΔΟΣ DE LA BANQUE, ΑΡ. 15

Κλάδος Πυρκαϊᾶς		Κλάδος Ζωῆς	
Κεφάλαιον	Φράγκα 10,000,000	Κεφάλαιον	Φράγκα 10,000,000
Ἀποθεματικὸν	» 6,700,000	Ἀποθεματικὸν	» 93,800,000
Ἀσφάλεια	» 63,770,000	Ζημίαι πληρωθεῖσαι	» 59,000,900
Ἐσοδα τοῦ ἔτους 1890	» 1,000,000	Ἀσφάλεια	» 243,580,000
Ζημίαι πληρωθεῖσαι	» 160,570,000		

PHENIX FIRE OFFICE

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΪΑΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ, ΤΩ. 1782.

Ἀσφάλιστρα ἐτήσια Λ. Στ. **1,000,000**

Ἀσφάλιστρα πληρωθέντα μέχρι τῆς 31 Ἰοβρίου 1887
Λ. Στ. **16,000,000**

Ὁ ΦΟΙΝΙΞ ἀριθμεῖ μεταξύ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἰδιοκτητῶν τοὺς πλουσιωτέρους κεφαλαιούχους καὶ τοὺς εὐφημότερον γνωστούς ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς ἐκ τούτου δὲ παρέχει τοῖς πελάταις αὐτοῦ τὴν ἐντελεστέραν ἀσφάλειαν.

Ἀσφάλειαι κατὰ πυρκαϊᾶς ἐπὶ παντοειδῶν ἀκινήτων, ἐπίπλων καὶ ἐμπορευμάτων ἐνεργούμεναι διὰ τῶν ὑποφαινομένων, οἵτινες ἔχουσι πληρεξουσιότητα ὅπως διακανονίζωσιν ἐπὶ τόπου μετὰ ταχύτητος καὶ ἐλευθεριότητος τὰς ἀπωλείας καὶ ζημίας.
H. SW. N & Co

Μόνοι Πράκτορες διὰ τὴν Κων/πολιν καὶ τὰ Προάστεια. Ἀριθ. 12. Σανδάλιζῆ γὰν, Γαλατῆ, ἀνωθεν τοῦ Αὐστριακοῦ Ταχυδρομείου.

ΜΥΡΕΨΕΙΟΝ ΔΙΑΡΗΑΝΕ

G. MAZUYER & Cie

ΠΑΡΙΣΙΟΙ—32, Avenue de l'Opéra, 32 - ΠΑΡΙΣΙΟΙ
ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ

LA DIAPHANE

ΠΟΥΔΡΑ

ΣΑΡΡΑ ΒΕΡΝΑΡ

ΥΔΡΟ ΚΟΛΩΝΙΑΣ ΡΩΣΙΚΟΝ

ΥΔΡΟ ΑΛΑ ΡΕΑΥ Δ' ΕΣΠΑΓΝΕ

ΜΥΡΑ ΦΕΔΟΡΑ

ΜΥΡΑ DU REGENT

ΜΥΡΑ ΣΑΡΡΑΣ ΒΕΡΝΑΡ

ΓΑΛΑ ΔΙΑΡΗΑΝΕ ΑΙΣΙΟΝ

Σάπωνες. Ἐκχυλίσματα, ὕδατα κομμωθῆσαι κ.τ.λ.
ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΝ ΑΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙΣ ΜΥΡΟΠΩΛΕΙΟΙΣ

Διὰ παραγγελίας ἀπευθυνθεὶς εἰς Ἀλεξιάδην Χὰν, ἀριθ. 17

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE CORPORATION

ΑΓΓΛΙΚΗ ΠΥΡΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΝΩ ΤΩΝ 4,000,000 Λ.ΣΤ.

ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ. 1520

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ ΠΛΗΡΩΘΕΙΣΑΙ ΑΝΩ ΤΩΝ 35,000,000 Λ.ΣΤ.

Ἀσφαλίζει κατὰ τῶν κινδύνων τῆς πυρκαϊᾶς, Ἐπιπλοεμπορεύματα, Κτήματα λίθινά τε καὶ ξύλινα εἰς ὄρους ἐπωφελεῖς καὶ ἀσφαλεστάτους δυνάμει.— Ἀποζημιώσεις ἀνεὺ ἐκπτώσεως.

Διεύθυνσις: WHITTAL-MAN Ἐν τῇ Πόλει.

Ὁδὸς Μείδαντζήκ (Βαντι-καποῦ)

Πράκτωρ

J. W. WHITTAL & Co